

להיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל טבע מקור חכמה

אבקש

בס"ד | גליון 2 | שבט תשע"ז

מחיר: 10 ש"ח

להישאר
תלמיד
לנצח

הרה"ח ר'
יצחק פרידמן
בשיחה מקיפה
על גדולת
התלמיד
הנאמן

חשיפה ראשונית:
המורה

לאחר תשעים שנה נחשפים
המסמכים אודות ההתארגנות
ליסוד ישוב ברסלב בארץ הקודש

יהודי של
מסירות
נפש

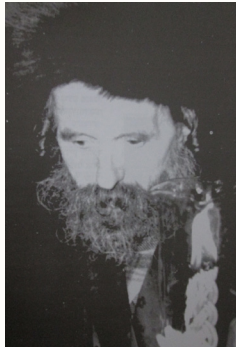

סיפור חייו המסעיר
של החסיד ר' ברוך
יעקב גלנט זצ"ל

בגליון:

4

ותשחק ליום אחרון
דיבורים נלהבים מהתכלית
מכי החסיד
רבי מרדכי אלעזר רובינשטיין ז"ל

8 עד שמצאתי!
הרבי חי וגנוז בתורתו הקדושה

עיר גנים

לראשונה נחשף התארגנות הקמת
ישוב ברסלב בארץ ישראל

16

18

לא לפחד כלל
סיפורים נפלאים מחייו של
החסיד ר' ברוך יעקב גלנט ז"ל
נכלות שלושים לפטירתו

הרועה נשאר ביננו
הרה"ח ר' יצחק פרידמן שליט"א
בשיחה מקיפה ל'אבקשה'
על נצחיות אורו של רבינו הקדוש

30

יפוצו מעיינותיך חוצה

המשך סקירה עתירת גילויים על "ספר המידות"
ועל המהדורה שהרעישה את יהדות פולין

38

46

ט"ו שבט
יום זריחת
אור
התלמיד

מכתבי הרה"ח ר'
נחמן בורשטיין זצ"ל

יו"ל ע"י
מסכת אבקשה
טל. 0747-800-141
פקס. 0747-800-142

© כל הזכויות שמורות,
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק באישור
בכתב מהמערכת.

עקב סיבה טכנית, המשך המאמר הנפלא "הלבנה הנצחית" יופיע אי"ה בגליון הבא

והיה מבקשה מאד, זמן מרובה מאד... עד שמצאה..

יתעוררו יותר לילך עם כל דברי תורתו הקדושה, לקבל עצות והתחזקות על ידי כל דבריו הקדושים המבארים בספריו הקדושים, ובפרט כפי מה שבארתי ופרשתי לכם הדברים בכל השיחות והדבורים, שנדברו בינינו בתהוד הגדול ונפלאותיו העצומים, כי לא דבר ריק הוא מכם מה שנדבר בינינו" (שם קעו).

עכשיו זה הנסיון הגורלי של בני הדור האחרון, להתגבר ולהתאזר בעוז ובגבורה ובעקשנות דקדושה כנגד כל חולשה והסתרה, להיות חזקים ואיתנים כצור חלמיש וסלע יצוק באמונת אומן בדבריו הנאמנים 'שבדאי ישנו בעולם, והוא חי וקיים ונמצא עמנו כבעת חיותו ויותר ויותר, ונשאר ביננו כמשאלתו הגדולה לעד ולנצח נצחים.

וכבר מובטחים אנחנו ש"ולבסוף הוציאה" - וכפי שהוסיף לגלות במאמרו הקדוש: 'גמתי ואגמור', כי כבר המשיך תיקונים לכל הפגמים הנפילות הירידות, וביקש ומצא את כל האבידות עד סוף כל הדורות, ומה שנתר לנו הוא רק לחזר לדרוש ולבקש בגנוזי את שאהבה נפשינו בכל לבבנו ובכל רוחנו עד שיתגלה אלינו.

בחסד השם יתברך וברוב רחמיו, התקבל הגליון הראשון של "אבקשה" בחמימות רבה ובאהדה עצומה בקרב כלל שלומי אמוני ישראל המשתוקקים להתדבק באמת ובתמים באורו ובהיר של הנחל נובע מקור חכמה וליך בדרכיו ועצותיו הקדושים, וכמים קרים על נפש עייפה באו עליהם השיחות הסיפורים והמאמרים.

כל זה נסך בנו את החוזה ואת התקווה להמשיך הלאה במלאכת הקודש לעסוק בהפצת המעיינות פנימה וחוצה, לדלות ולהשקות צאן קדשים במימיו הזכים והטהורים של המעיין היוצא מבית ה', להזריח בלבנו את אמיתת האמת בנצחיות אורו וחיותו של תיקון ותקוות כל הדורות ואת מעלת וגדולת תלמידו הקדוש כירח יכון עולם, נער לא מש מתוך אהל רבו לנצח, אשר כל מגמתו ותכליתו היא לגלות ולהודיע כי לא עזב הרועה את צאן מרעיתו:

"שְׁתַּהֲלֶה לְאֵל אֲנִי מֵאֲמִינִים בְּהֵשֵׁם יְתָרְךָ וּבְמִשֶׁה עֲבָדוֹ וּבְצַדִּיק אֲמַת שְׂבָכֶל דּוֹר, וּבְפֶרֶט בְּהַצַּדִּיק הָאֲמַת שְׁמַאִיר בְּדוֹר נִהָה עַד עוֹלָם" (שם שלט).

"כי כבר היה אדוננו מורנו ורבונו זכרונו לברכה בעולם וצדיקים במיתתן קרויים חיים, כמו שאמרנו רבותינו זכרונו לברכה, ועדין עומד ומתפלל עלינו, ודבריו חיים וקיימים ומחייב אותנו גם עתה לנצח" (שם רפא).

למרות שהבת מלך האבודה נמצאה, החיפוש נמשכים... עדיין מבקשים אחריה. עיני כל צופים ומייחלים להתגלותה.

המעשה "מאבדת בת המלך", ראשון לסיפורי מעשיותיו של רבינו הקדוש, לא הסתיים כלל, אנחנו נמצאים ממש בעיצומו וחלק בלתי נפרד ממנו.

סיפור המעשה על כל שלל עלילותיו ורמזיו הטמירים מתרחשים ומשמשים בו בזמן, החיבה החביבות והקרבה יחד עם הרוגז וההעלמות, הבקשה והחיפוש המציאה והנפילות החוזרות לשינה ותרדמה ארוכת השנים, עד להיקיצה וההתמודדות עם נסיונות החדלון והיאוש, ועד להבטחה והבטחה ש"לבסוף הוציאה".

במעשה קדוש ונשגב זה מברר ומגלה ומספר לנו גואל אחרון, מה היא כעת עבודת אהוביו של מלך, ומה הבקשה מדורשי ה' ועוזו במצב של העלם והסתרה:

לשמור ולעשות ולקיים את עצתה נאמנה של הבת מלך הנעלמת, לבחור לנו מקום, לשבת ולהתגעגע ולצפות בכל זמן שיהיה ובכל עת מצוא להתגלותה והוצאתה מהסתרתה הקרובה לבוא.

מאורעות התקופה המעיבות ומדאיבות כל לב בשר, בהם אנו מתנסים ומצטרפים באחרית הימים הללו, יש להם בודאי שליחות עליונה. כל בעל נפש חש ומבין איך שהם באים לעורר ולהקיץ את נשמותינו מתרדמת ושינת הזמן. מי שמקשיב להד הבוקע ועולה מהם שומע בהם את אזהרת השכינה הקדושה בסיפור גאולתה לדורשיה והעיקר שלא תישן.

והלא כה הם דבריו הנאמנים של גאון עוזנו מוהרנ"ת זי"ע, בתוקף הרעש והמהומה שהתרגשה עליו ועל הנלווים אליו בשנות התקצ"ה:

"וְכָל הָרֵעַשׁ וְהַצָּרָה הַזֹּאת לֹא בָּאָה פִּי־אִם לְעוֹרְרֵנוּ וְלְהַקִּיצֵנוּ מִשְׁנִתְנוּ, כְּאֲשֶׁר כָּבַר כְּתַבְתִּי לָכֵם וְכֹאֲשֶׁר יִדְעַתֶּם בְּעֵצְמֹכֶם" (עלים לתרופה קעג).

זעקת הכאב הזאת החרוטה בדמעות מוסיפה לקרוא אלינו בקול גדול: 'חיפשו אחרי אצל הר של זהב ומבצר של מרגליות שם תמצאוני', אצל האוצרות היקרים שהעניק לנו בטובו אור האורות, אוצרי אוצרות של תורות, מעשיות, שיחות, הלכות ותפילות, המעלים שעשועים גדולים ותיקונים עצומים אשר מימות עולם לא עלו כמותם, שם הוא נגנו ושם הוא נמצא ויוצא לאורה.

"וְכָל הָרֵעַשׁ הַזֶּה, הִפֵּל כְּדִי לְדַחֵת וּלְגַרֵּשׁ אֶת מִי שְׁאִינִי עוֹמֵד בְּנִסְיָוִן וּלְקָרֵב בְּהַתְקַרְבוֹת יוֹתֵר אֶת אוֹתָם, אֲשֶׁר נִגַּע נִקְדַּת הָאֲמַת בְּלִבָּם לְהַתְחַזֵּק לְעַמֵּד בְּנִסְיָוִן בְּכָל אֲשֶׁר עָבַר וַיַּעֲבֵר עֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם

זקניך ויאמרו לך

שיעורים, שיחות וסיפורים, מזקני החסידים בדור העבר

מוכרחים להניח את כל הבלי העולם - אחרת אי אפשר להיות איש כשר באמת

כתוב "מת מצוה קונה מקומו" רבי אברהם ב"ר נחמ"ס מביא את זה; רוב העולם רחוקים! הם לא יודעים מ"הניעור בלילה", הם צוחקים; ההוא הולך לשדות, יוצא לשדות...

אז "מת מצוה קונה מקומו" - אז אנחנו מתאספים יחד. ר' הירש לייב (=ליפל) היה אומר: "על דעת רשב"י, על דעת האר"י הקדוש, על דעת הבעש"ט, ועל דעת רבינו הקדוש - אנחנו נאספים יחד".

אני הכרתי שלושה יהודים, אתם שומעים? אשר עשר - חמש עשרה שנים עבדו ועמלו על ה'תורה' הזאת, תורה נ' "הצילה", והתורה הזאת - נ"ב ו"בקרוב עלי מרעים" [ל"ו] ובחצות בלילות הם לא ישנו...

"הניעור בלילה" - אומר הרבי - כפשוטו, שהוא ניעור בלילה. ומה צריך לעשות בלילה? אומר הרבי ומ-ת-ב-ו-ד-ד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו [=בניגון מעורר הלב]. בליקוטי מוהר"ן יש שלושה תורות שרבינו מדבר מ"הרבי ר' חצות", בתורה קמ"ט, נ"ד וס"ז [ח"ב] והרבי אומר כך בתורה ס"ז "והנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית מקדשנו" - 'אמר ה' מבשן אשיב' (תהלים ס"ח) בש"ן ראשי תיבות נ'חמן בין ש'מחה. אשי"ב - אין שיום י'אוש ב'יעולם - אז הרבי אומר שם: מה צריך אברך לעשות? "על כן צריך לזוהר לקום בחצות!".

היו שני יהודים ר' הירש לייב ור' שמואל שפירא, שהיה להם ששה דיבורים "על כן צריך לזוהר לקום בחצות!" על כך שאברך צריך לקום בחצות. רבינו אומר: מה העצה? -

את הניגונים האלו, נהגו אנשי שלומנו לשיר בשדות וביערות! "היטיבו נגן בתרועה". הרבי מביא: "אזכרה נגינתי בלילה"; אין שום עצה אחרת, רק נגינה...

[שרים בצוותא את הניגון: 'פריילאך פריילאך, זיי א ייד' - שמח שמח, קיה יהודי] ובכן, היה יהודי, קראו לו רבי חנינא בן חכניאי, והוא אומר: "הניעור בלילה", ואצל דוד המלך כתוב "ולילה כיום יאיר..." (תהלים קלט) "ולילה אור בעדני" (שם). הלילה... הלילה...".

רבי נתן, כתוב שהוא אמר "כשהולך לילה שלא כסדר, אז זה גרוע יותר מכל המחלוקת". כל לילה זה אוצר. אז אומר רבי חנינא: "הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי..." אה, איך אפשר להינצל? בדרך יחידי! בסיפורי-מעשיות מביא רבינו בכמה מקומות שהוא הלך לבד, לבד... הבחור הלך לבד (מעשה מבערגיר ועני), וכן עוד, "דרך יחידי" לבד - אז הנשמה נקיה (אליהו, אז די נשמה ריין).

"ומפנה ליבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו". יהודים באים ונאספים ביחד, רבי נתן אומר כך (ליקוטי הלכות הלכות נטילת ידים ו, הודאה ו, ועוד): "הקבצו ושמעו בני יעקב". בני יעקב - הכוונה על אלה שמאמינים אמונה בצדיק, הקבצו! למה מתאספים ביחד? מדברים מהצדיק הזה!

דיבורי
התעוררות
מפי הרה"ח
ר' מרדכי
אלעזר
רובינשטיין
וצ"ל

על דברי התורה
'הניעור בלילה'
[תמליל מתוך קלטת]

ליום
היארצייט
כ"ג בשבט

מזקנים אתבונן

יושב היה מדי שבוע החסיד ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין, במרתף ביהכנ"ס ברסלב בירושלים, סביבו חבורת אברכים ובחורים, ומפיו נובעים דיבורים חמים כגחלי אש, מהתכלית האמיתית.

ר' מרדכי אלעזר לא היה 'בעל דרשן', הוא לא אמר רעיונות ו'הגיגים נאים', הוא דיבר מלב בוער, של יהודי שכבר עבר את גיל גבורות אבל מרגיש שנמצא הוא עדיין בתוך תוקף המלחמה; יהודי שחי בתחושה תמידית ש"העולם הזה מטעה אותנו לגמרי" ומלבו פורצת הזעקה: חברים אהובים! הבה לא נישן את ימינו! יש טוב כזה בעולם! יש חיים אמיתיים! הבה לא ניתן לעולם הזמני להטעותנו!

"פעמים שהוא מדבר מרבינו הק' ומאורו הגדול, ובתוך כך הוא פורץ בבכי רווי ערגה וכיסופים לרבינו הק' ולציונו אשר בעיר אומן, דער אומינער צדיק, די אומינע נשמה, רבי נחמן בן פיגא השוכן באומן הקדוש, הוא תכליתנו, הוא נחמתנו, הוא שמחתנו."

"דבריו הנאמרים בנעימות שלא מעלמא הדין וביחן של אמת, נקטעים בכל כמה דקות על ידי אנחות כבדות שבוקעות מגופו הכואב והמיוסר - עקב מחלתו הקשה, נראה בעליל שהוא מדבר ממש במסירות נפש, כשהוא מרגיש חוב קדוש לעצמו 'להחזיר עטרה ליושנה' ולהנחיל את אורו של רבינו הק' אשר ספג אצל אנ"ש שהסתופף בקורתם ולא מש מתוך אהלם - לדורות הבאים" (מאור הנחל, ט"ו בשבט תשנ"ז)

דיבוריו, מובאים כאן כפי שהם (בתרגום מאידיש), כמות שיצאו מלבו המזוכך מרוב זעקות בלב היער באשמורות ליל, כפי שזכה לחיות בעצמו את מה שדיבר, כשתקופות ארוכות היה קם בחצות לילה ויוצא אל מחוץ לישוב יחד עם ר' הירש לייב ליפל זצ"ל ור' שמואל שפירא זצ"ל והיו זועקים וזועקים עד שכמעט יצאה נפשם מקרבם מגודל זעקותיהם, כי יזכו להינצל מן הצר הצורר היושב בחלל השמאלי שבלב.

ומצעקת לבם היו שואבים נהרות של נחמה ושמחה, על כי זוכים הם לידבק בחי החיים, מקור השמחה והחדוה, עד כי נהרו פניהם מרוב חדות לבם.

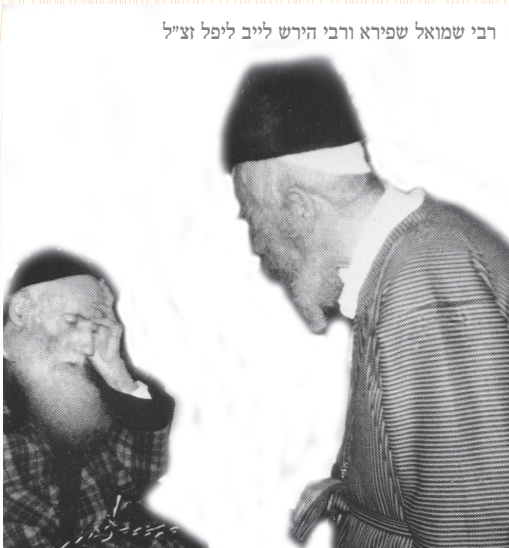
ר' מרדכי אלעזר זצ"ל נסתלק למרומים בכ"ג שבט תשנ"ד, יהיו הדברים לעילוי נשמתו הטהורה.

"על כן צריך ליהזר לקום בחצות ולהיות מ-ת-א-ב-ל מאוד על חורבן בית המקדש, לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר".

ה"ליקוטי מוהר"ן" הוא הרי "קודש קדשים!" זה הרי מתוק כמו סוכר, זה הרי מתוק כמו דבש [ס'איז דאך צוקר'דיק ס'איז דאך האניג'דיק!] פה אנחנו לומדים מרבי חנינא בן חכינאי, רבינו אומר שכל התנאים והאמוראים נמצאים בתוך ה"ליקוטי מוהר"ן. (ראה דברי מוהר"ת בסוף תורה ל"א: "אשר גילה בהם דרכי עבודתו יתברך בדרכים נפלאים, עמודי שש מיוסדים על אדני פו, על כל פסוקי תנ"ך ועל כל דברי התנאים ואמוראים") פעם היו מתפללים שתי שעות שחרית'ל, ומדוע? כל הסידור נמצא ב"ליקוטי מוהר"ן: "דרשו ה' ועזו", "עזי וזמרת קה"..." כל הסידור... ומכיוון שכך, התפללו שתי שעות תפילה.

רבינו מביא (ליקו"מ יג): "רבי יונה כד הוה אצטריך עלמא למטרא, אמר: אזיל ואיתי בזווא עבורא; והוי קאי באתרא עמיקי, באתרא צניעא מכסי שקא..." העיקר כתוב "באתרא עמיקא באתרא צניעא" - התבודדות!!

רבי שמואל שפירא ורבי הירש לייב ליפל זצ"ל

רבי מרדכי אלעזר זצ"ל

מלחמה עם כל העולם. הגמרא באמת אומרת (ברכות ה.) "לעולם ירגיז אדם" - ירגיז - אומר רש"י "שיעשה מלחמה". כתוב בשם הבעל שם טוב הק' אפילו עופות וחיות (עיי' חיי"מ תר"ח). אני זוכר, ר' ... חותנו וחמותו היו באים לבית המדרש הישן בעיר העתיקה לצעוק עליו. הוא היה יושב עם טלית ותפילין כל היום, לאכול - הרי לא היה מה לאכול... הם היו צועקים וצועקים, והוא לא היה עונה אף מילה.

"הרי זה מתחייב בנפשו - שאדם מבטל ישותו ונעשה אֵין ונכלל באחדות השי"ת אין זה אלא על ידי התבודדות, והתבודדות צריך זמן ומקום מיוחד", כנגד ה"מכת מדינה" אז רבינו הוא הרפואה... הרבי אומר: אין שום עצה, התבודדות! התבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל! רבי נתן מביא (ליקו"ה תפילה, ה) "הן עם לבדד ישכון" - שמתבודדים בינם לבין קונם, "ובגויים לא יתחשב" אין להם שום שייכות עם השקר החן והבל היופי - זה הכל הרי של הגויים. ומה היה כל הענין של יעקב אבינו? - הוא היה אצל כזה לבן הארמי - "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה" היה לו התבודדות (עיי' ליקו"ה מתנה ומשי"מ ה, יד), ומה אומרים בהתבודדות? הרבי אומר מה לדבר: "היתכן שיעברו ימי ושנותי בחושך כזה, בהבלים ושטותים כאלה?! איי ר' שמואל היה צועק בלילות שלמים את זה, בניגון הזה.

אל תהיה 'חוכם'! 'חוכם' מהסיפורי-מעשיות, היה דוקטור, הוא היה "ראש" וידען, וחכם, וכלום לא נשאר ממנו, אחר כך הוא היה צריך להגיע לתם שיעשה לו טובה ויוציא אותו מהבוץ. דוד המלך היה "יהודי של חצות" [א חצות איד] והוא אמר "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך" אומר רש"י (מנחות מג, ב) שהוא החיה את עצמו בציצית, ותפילין, ומזוזה...

"ומפנה ליבו" - מכל עסקי העולם הזה! דוד המלך כבר אמר: "היסופר בקבר חסדך", הגמרא מספרת: מעשה בחסיד אחד שהלך ולן בבית-הקברות, מה היה כל הענין של החסיד הזה? הוא הלך וישן עם זיכרון התכלית, הזיכרון של הקבר...

זיכרון התכלית, התבודדות! ■

אני ראיתי את אנשי שלומנו אומרים "מכתם לדוד", איי, נהרות מספר [במעשה מ'בערגיר ועני'] שהבחר הלך עם עיניים בוכיות (פ א ר ו ו י י נ ט ע אויגן), למה עיניים בוכיות? בגלל שיש "מכתם לדוד", גיוואלד, "שמרני א-ל כי חסיתי בך!"

רבי נתן מביא שהיה יהודי קראו לו ר' שמואל טפליקער, הוא מובא במכתבים, והוא נסתלק בבית של רבי נתן, ורבי נתן כותב (אור ליום ד' וישב תקצ"א) "ודיבר דיבורי אמונה בכל עת עד שיצתה נשמתו" ורבי נתן כותב שהוא הלך איתו ל"שדה בין הרים ומחילות עפר" - חוץ לישוב. זה הכוונה "אתרא עמיקא ואתרא צניעא", "מכסי שקא", אנשי שלומנו היו לובשים לבן ושוכבים עם הרגליים לדלת, לזכור שהיו מוכרחים להיות גוסס, מת...

יום אחרון! ליבושה ויתשחק ליום אחרון - ראשי תיבות אלול (ליקו"מ כא). אנ"ש אמרו גם שאלול ראשי תיבות - אוי לי ווי לי. תהלים - לי תהם. עד זיבולא בתרייתא 'שלמא' (ראה ברכות ת, א) - מיכתם לדוד שמרני אל.

מה אברך צריך לעשות בלילה, אתם שומעים? תהלים! אני ראיתי את אנשי שלומנו אומרים "מכתם לדוד", איי, נהרות דמעות! רבינו מספר [במעשה מ'בערגיר ועני'] שהבחר הלך עם עיניים בוכיות (פארווינטע אויגן), למה עיניים בוכיות? בגלל שיש "מכתם לדוד", גיוואלד, "שמרני א-ל כי חסיתי בך!"

ר' הירש לייב סיפר, שביארצייט של הרבי באומן, נהגו לעשות שם סעודה, אבל הוא ור' ברוך געצייס ולייבל (=ר' לייבל צערטנר) הניחו את עצמם לישון. הרי צריך להגיע חצות לילה ולעשות פדיון; אנשי שלומנו קראו לשת השעות האלה - "שני קילו זהב".

הרבי מזכיר את ענין חצות בעוד תורה (ליקו"מ כב): "אלעזר זעירא הוה סיים מסאנא אוכמא", אומר רש"י "מנהג אבליים", אמרו ליה מאי עבדך, אמר קא מתאבילנא על ירושלים!".

רבינו אומר עוד עצה. רבי נתן בא לפני רבינו לספר לו את ליבו אז רבינו אמר לו: "אחר כך תלך ותספר את זה לבורא כל העולמים". "המהלך בדרך יחידי" - לבד, לבד... ה' יתברך הוא הרי כאן איתך, "בדרך יחידי דייקא" - רבינו קורא להתבודד או מבני אדם "במקום שאין בני אדם הולכים שם", כי אזי הוא עיקר שלימות ההתבודדות ב-ל-י-ל-ה. "ומפנה ליבו לבטלה" - "שיפנה ליבו מכל עסקי העולם הזה - לבטלה [לזכות להתבטל למחויב המציאות]".

ה"ראשית חכמה" מביא, ר' שמואל שפירא היה נוהג לומר זאת, "מי שרוצה לשוב, יתיאש מן העולם הזה" רבינו רצה, אתם שומעים? להרחיק מאיתנו את כל הבלי העולם הזה. היה ר' פנחס קיבליטשער זכרוננו לברכה אומר: "בשביל הענין של הרבי, צריכים לנטוש את הבלי העולם". אחד שיש לו שייכות עם שקר החן והבל היופי, כאן ב'ברסלבר חידר' אין לזה שום חשיבות; מוכרחים להניח בצד את כל דמיונות העולם, אחרת אי אפשר להיות ברסלבר באמת.

[ממשיך להקריא מתורה נ"ב] "כדי לזכות לבחינת ביטול!" פעם לברסלבר היה צריך להיות

אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'

בתקופה זו - עד לאחר פורים - אנו הולכים עם

תורה י', "ואלה המשפטים"

העוסקת [בין היתר] בענין קדושת מרדכי ואסתו והכנעת קליפת המן עמלק לתועלת בני החבורה, פתחנו "קו", בו יוכלו לשמוע שיעורים על התורה, וכן להתוועד יחד בשיחת חברים לקבל דין מן דין.

המספר החדש של הקו הוא:

077-202-2387

בגמר ההליכה עם תורה זו, אנו מקווים בס"ד לערוך הגרלה בין כל חברי החבורה, על כרטיס טיסה לאומן.

חסיד ברסלב יקרי! בוא גם אתה להצטרף יחד עם אלפי חבריך לדעה, ללכת יחד עם תורה "שִׁיחָהּ כָּל הָעֲבוּדָה רוֹחֶנֶת עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. הֵן הַתּוֹרָה וְהַפְּלָה וּמִצְוֹת וְעֲבוּדַת הַשֵּׁם, וְכֵן כָּל הָעֲבוּדוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשִׁינָה וְשִׁיחָה עִם הַבְּרִיּוֹת וּמִשָּׂא וּמִתֵּן, הַכֹּל עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְלַחֲשֹׁב תָּמִיד בָּהּ, בְּשִׂכְכָהּ וּבְקִוּמָהּ וּבְלִכְתָּהּ בְּדֶרֶךְ וְכו', תְּהִיָּה כָּל מַעֲשֵׂי בָּהּ ... מִ שְׂמֻקִּים זֹאת, זֶהוּ בְּאֵמַת הַפְּנִינָה שֶׁל יָאֵם בְּחֻקֹּתַי תִּלְכּוּ, 'עַל מְנַת שְׂתִיחָהּ עֲמֵלִים בַּתּוֹרָה'. וּבְיָדָי יִזְכֶּה לְכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁתּוֹבֵב שֵׁם אֶפְלוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְכַל שְׂכֵן שְׂיִזְכֶּה בָּהּ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא, וְלִכְל הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שְׂאֵדָם צְרִיךְ לְזִכּוֹת" (מכתבי שמואל, פג).

נשמח לקבל רעיונות, הערות והארות, מכתבים וחיוזקים.

ניתן להשאיר הודעות ב"קו", או בפקס: 02-5605818

"וְחִסְרוֹן לֹא יוֹכֵל לְהַמְנוֹת - זֶה שְׂנֵמְנו חֲבָרֵינוּ לְדַבֵּר מִצְוָה וְלֹא נִמְנָה עִמָּהֶם" (ברכות כו ע"א).

בחסדי ה', לפני כחודש נוסדה, חבורת "תמימי דרך", אשר תאחד יחד את כל אנשי שלומנו החפצים ומשתוקקים "ללכת עם תורה" בדיבוק חברים.

כרצון רבינו אשר "דְּבַר עֲמָנו כְּמָה פְּעָמִים שְׂרָצוֹנו תִּזְק מֵאֵד שְׂנֵלֶךְ עִם הַתּוֹרוֹת שְׂגֵלָה. דְּהִינּוּ לִילֵךְ תַּחֲלָה אֵיזָה זְמַן עִם תּוֹרָה פְּלוּנִית בְּעֶרְךָ ב' או ג' חֲדָשִׁים, דְּהִינּוּ שְׂיִהְיוּ כָּל עֲבוּדָתוֹ וְהַלּוֹכוֹ בִּירְאַת ה' עַל פִּי הַנְּאָמַר בְּאוֹתוֹ הַתּוֹרָה, וְכָל תְּפִלָּתוֹ וְשִׁיחָתוֹ יִהְיֶה לְזִכּוֹת לְהַגִּיעַ לְמָה שְׂנֵאָמַר בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה, וְכֵן יִתְנַהֵג אֵיזָה זְמַן. וְאַחַר כֵּן יִלְךְ אֵיזָה זְמַן עִם תּוֹרָה אַחֲרָת, וְכֵן אַחַר כֵּן עַד שְׂיִגְמַר לִילֵךְ עִם כָּל הַתּוֹרוֹת. וְדַבֵּר כְּמָה פְּעָמִים מְזָה. אֲשֶׁרֵי מִי שְׂיִאֲחֹז בָּזֶה" (שיחות הר"ן, רצז).

הרעיון העומד מאחורי החבורה, הוא:

היות וה"הליכה עם תורה", שונה מאדם לחברו, וכל אחד הולך עם התורה כפי כשרונו וסגנונו - דבר שֶׁהִקְשָׁה מֵאֵד, עד היום, לאחד בין כל ההולכים בתורת ה' - לכן ראינו לצורך לייסד איזושהי מסגרת בסיסית, שתהיה הצד השווה בין כל בני החבורה, ותאחד את כולם.

המסגרת הבסיסית של החבורה, מורכבת משלשה דברים קלים ושווים לכל נפש:

- א.** לומדים כל יום [ולכה"פ כל יומיים-שלושה] את התורה, ואומרים את התפילה שעליה.
- ב.** בשעת ההתבודדות, משתדלים להזכיר משהו - מעט או הרבה - מתוך התורה.
- ג.** במשך היום משתדלים, לחשוב לפחות פעם-פעמיים, ממה שלמדנו בתורה.

ומכאן והלאה, לומד כל אחד מה ואיך שלבו חפץ, והולך עם התורה בצורה המתאימה לו.

הרעיון צבר תאוצה אדירה, וכיום נמנים על החבורה אלפים מחסידי ברסלב, בארץ ובחו"ל, ההולכים עם תורה.

טעמה כי טוב סחרה

הרבי מצידו חי וקיים. אך מסטרא דילן, יש לכך תנאי האם אכן יהיה לנו רבי חי, ואין הדבר תלוי אלא בנו:

כשאנו מחפשים את רוח קדשו של רבינו, המרחפת על אנפי תורתו, הוא חי וקיים. אך כשאנו שוקטים על השמרים, ומתרגלים לעובדה שאנחנו חסידי ברסלב וותיקים, ולא ממשיכים בחיפוש וחתירה תמידית בספריו הקדושים - הופך המצב להיות "אחרי מותי"...

ואז, ההמשך המוכרח הוא: "פי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון".

שכן "לפי דרכנו עתה, יתפרש המקרא כך: פי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון, הינו בכל עת שיהיה נקרא אחרי מותי, דהינו שלא תעסקו כראוי בתורתנו ולא תחפשו ותבקשו אותי היטב כראוי, או יהיה נקרא אחרי מותי, שהוא בחינת המיתה, שהוא מסטרא דידיכו, ואז השחת תשחיתון. אבל כל ימי יהושע והקננים שעסקו היטב בתורת משה וסלסלו וחפשו בה קדשת רוח הקדש של משה, בודאי לא השחיתו, כי עבדו את ה' כל ימיהם. ואז בודאי נחשב שמשה חי, כי באמת לא מת משה. וכן נוהג מדור לדור לעולם, שבכל עת שנמצאים צדיקים שעוסקים כראוי בתורת משה, באותו העת נחשב כאלו לא מת משה גם מסטרא דידין. ובצד שמתרשלים בה, חס ושלום, אז נקרא חס ושלום לגבי דידין אחרי מותו" (ליקוטי הלכות, שם).

ולכן, אם קיים מצב של "השחת תשחיתון" מכל סוג שהוא, הרי שהסיבה היחידה היא: "אחרי מותי"!

תמיד ידענו בברסלב, שיש לנו רבי חי!

גם אם לפני יותר ממאתיים שנה, הסתלק רבינו ואף נקבר - עדיין לא מת. שכן, כבר בטרם הסתלקותו לעילא, עשה רבינו "דבר שיהיה לו קיום לעד"! (חיי מוהר"ן, שעג). הוא השאיר תלמיד שעשה תלמידים, "שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות" (שם).

וכשתלמידי התלמידים ממשיכים להעמיד תלמידים ותלמידי תלמידים, שכל עניינם הוא אך ורק לחפור ולחתור בתורתו של רבינו, לדלות ולהשקות - רבינו חי וקיים!

כי "אף על פי שבאמת אנו רואין שכבר מת ונקבר, אף על פי כן באמת לאמתו לא מת כלל, רק מצדנו, שאין אנו רואין אותו. אבל מהמת שתלמידו קים ואומר תורתו משמו ומלמדה לאחרים, בודאי לא מת גם מצדנו, כי עקר החיות הוא תכמת התורה הקדושה" (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, יא).

כשאנו שוקדים על דלתי תורתו של רבינו, ומתאבקים בעפר ספריו ותלמידי תלמידיו, וחכמתו הקדושה מחייה אותנו, הרבי חי גם מצדנו. אך במקום בו החיפוש נחלש, ו"נימת שם משה עבד ה'..."

"דתניא, אמר רבי שמעון, משה לא מית. ואי תימא הא קתיב וימת שם משה? כך בכל אתר לצדיקניא קרי בהו מיתה. מאי מיתה? מסטרא דידין אקרי הכי!" (וזהו ח"ב דף קעד ע"א). אמור מעתה:

כשתלמידי התלמידים ממשיכים להעמיד תלמידים ותלמידי תלמידים, שכל עניינם הוא אך ורק לחפור ולחתור בתורתו של רבינו, לדלות ולהשקות - רבינו חי וקיים!

לא יכבה בלילה נרה!

מבקשים ממנו שיבוא שוב לבקר אותם בפולין, להשפיע שם מדיבורי רבינו.

רבי שמשון עונה להם, שיש לו כמה מניעות: אין לו מעיל חורף, אין לו אכסניה מתאימה, וגם עצם הנסיעה והטלטול בחורף קשה עליו מאד.

“אך, אף על פי כן - הוא ממשיך וכותב - “לו ידעתי כי על ידי בואי אצלכם יתחדשו נפשות החברים באמת על ידי התחברותנו, ללמוד ולעסוק בספרי אדוננו מורנו ורבינו ז”ל בהתחדשות אמת, אשר זה יסוד ושרש התקרבותנו לאור דעתו של רבינו ז”ל - יכול להיות כי לא הסתפקתי על שום מניעה, והתחנתי בעזרת ה' יתברך לבוא למחניכם, אך מי יודע אם אני שדמחניכם מרגישים כי כל רמיו ידם וכל קריית לבכם, וחסרון הרגשתם בנעימות דעת אדוננו מורנו ורבינו זצ”ל, הוא מתמת התרחקותם מעסק ולהשתדל בלמוד ספריו הקדושים בהתחדשות ומורה בכל פעם.

“ואי אפשר לראות בשום אופן סימן ברכה בהתקרבות לאדוננו מורנו ורבינו ז”ל, כי אם כשמכניסים עצמם ללמוד ספריו הקדושים בעיון ובהתבוננות ובהשתדלות גדול, עד שמוציאין מספריו הקדושים הלכות ברורות לתקון המדות והמעשים בכלל ובפרט, אשר בודאי זה היה עקר פונת רבינו ז”ל בהשגרת ספריו הקדושים. ואם מתקרבינו עצמנו לאדוננו מורנו ורבינו ז”ל בלי השתדלות באור ספריו הקדושים בני”ל, בודאי קשה מאד למצוא בהתקרבות שום חיות. והוא ממש כמבאר בליקוטי מוהר”ן, כשמאמינים בהצדיק בלא דעת יכולין לפול חס ושלום, והבן, ובאם

ראיתי קץ רחבה מצותך מאד. מכל שכן וכל שכן שרב ורב מצטיהם אינם עולים יפה, בפרט בעתים הללו כאשר יודע כל אחד בנפשו, על כן צריכין תמיד לחפש ולבקש הרבה אחרי הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח הקדש. כי בודאי אין החפוש והבקשה אחרי גוף הגשמי של הצדיק, כי אם אחרי רוח הקדש שלו שעל ידי זה עקר ברור המדמה, שזה תקונו. וזה צריכין לחפש ולבקש תמיד!

כי ממה נפשך: אם לא מצאו צדין כלל, בודאי הוא צריך לילך על ידיו ועל רגליו לבקשו ולחפשו בכל כחו בכל העולם כלו מקצה ועד קצה, כל ימיו אשר הוא חי על פני האדמה, ואולי יוכל למצא חיי נפשו לנצח, על כל פנים יום אחד או שעה אחת לפני מותו. ואם כבר נדמה לו שמצא את הצדיק האמת, בודאי זה צריך לבקש ולחפש עוד יותר ויותר, כי יכול להיות שהוא יושב אצל הצדיק ועדין אורו חשוף אצלו ואינו מרגיש נעימות אמת עצותיו הקדושים, ומחמת זה הוא רחוק עדין מתקונו.

כי עקר החפוש הוא אחר הרוח הקדש של הצדיק, ולזה צריכין יגיעה גדולה וחפוש הרבה עד שימצא. ואם יחפש באמת, בודאי ימצא, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, ויגיעתי ומצאתי תאמין, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה” (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, ט).

חורף שנת תרע”ע הגיע מכתב מפולין לרבי שמשון ברסקי זצ”ל, נכד רבינו הקדוש, ובו הם

אם אנו מבחינים ברפיון, בקרירות, בחסרון הרגשת נעימות דעת רבינו בהסתרת פניו והעלמת נצחיותו - סימן מובהק הוא, שהפסקנו לחפש אחר רוח קדשו של רבינו המסתתר בספריו הקדושים. התרגלנו לעובדת היותנו חסידי ברסלב, ושכחנו שעלינו להמשיך לחפש ולחזור ולבקש... והעצה היחידה היא: להתחדש מחדש בחיפוש אחר רוח קדשו של רבינו המסתתר בספריו הקדושים!

“כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם, ונתרחק מהם הרבה, עד שקשה להם לקבל ולינק מאורו הגדול כי אם על ידי יגיעות ובקשה וחפוש הרבה. וזה גם בחייו, מכל שכן אחר הסתלקות לעלא ולעלא, צריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר; לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה, ולילך בדרךיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיריד דמעות הרבה עד שישפך לבו במים לפני ה', עד שיוזקה למצא ולהשיג פנימיות פונת תורתו הקדושה, שזהו בחינת הצדיק בעצמו, כי עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח הקדש שלו” (שם, ב).

וגם אם נדמה לנו שאנחנו כבר 'בפנים', אנחנו מכירים כבר את הספרים, אנחנו נוסעים לאומן מדי שנה, ויש לנו גם חברים טובים מאנשי - לא נפסיק לעולם לחזור ולחפש...

“כי אפלו מי שזוכה למצא לעצמו רבי או חבר אמת שקבל מצדיקי אמת דברי אמת המועילים לנפשו באמת, אף על פי כן עדין צריך לחפש הרבה בכל יום, כי אפלו אם היו כבר מעשיו מתקנים כראוי צריך גם כן לחפש עוד ועוד, כי ידוע שאין האדם עומד וכו'. וכתוב לכל תכלה

"כִּי הַצַּדִּיק מִסְתַּתֵּר בְּכָל פַּעַם מִהָעוֹלָם מִחַמַּת קִלְקוּלָם, וְלִינֵק מְאוּרֹו הַגָּדוֹל כִּי אִם עַל יְדֵי יִגְיַעוֹת וּבִקְשָׁה וְחַפּוּשׁ הַרְבֵּה. וְזֶה גַם בְּחַיּוֹ, מִכָּל שָׁכֵן אַחַר הַסְּתַלְקוֹת לְעֵלָא וּלְעֵלָא, וְלַחֲפֵשׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, וְלִילֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְאוֹרְחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, דְּמַעוֹת הַרְבֵּה עַד שִׁישְׁפֹּךְ לְבוֹ פַּמִּים לְפָנָיו ה', עַד שִׁיזְכֶּה לְמִצָּא הַצַּדִּיק בְּעֵצְמוֹ, כִּי עֵקֶר הַצַּדִּיק הוּא תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁשָּׂם

בְּכָל יוֹם בְּשַׁנְיָו, וְרַבְנֵנוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ הֵם דּוֹקטוֹרִים כְּאֵלוֹ שִׁיכּוּלֵיו לְחַיּוֹת נְפֻשׁוֹת הַלְעוּסִים מִבֵּין שְׁנֵיהֶם, וְלַעֲשׂוֹת אָדָם לְשִׁבְתָּהּ עַל הַפֶּסֶס, רַק אִם יִקְבְּלוּ הָרַצְעָפֶטֶן [= הַמְרַשְׁמִים] שְׁלָהֶם, וְלִהְיוֹת בְּקִיָּאִים בְּהַלְכָה וְשֵׁלָא לְפּוֹל מְשׁוּם דְּכַר. רַק נִתְחַיל בְּכָל עַת לְקַרֵּב עֲצָמָנוּ מִחֻדָּשׁ לְרַבְנֵנוּ ז"ל בְּחֻשְׁקֵי חֻדָּשׁ, וְלַעֲזֹן הֵיטֵב בְּדַבְרֵי רַבְנֵנוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ" (נתיב צדיק, מכתב מז).

כך שהסיבה היחידה והבלעדית, לכל הסבל הרוחני שאנו עוברים, הוא אך ורק: אי לקיחת הרצפטים. וממילא, גם הפתרון היחיד והבלעדי הוא: "לקרב עצמנו מחדש לרבינו ז"ל בחשק חדש, ולעיין היטב בדברי רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש". ואז, גם אם נלעסנו כבר בין שיני הס"מ, ירפאו אותנו הרופאים הגדולים!

וכפי שהיה אומר רבי ישראל קרדונר: "אני חולה אנוש כמוך, אלא שאני נוטל את הרצפט..."

לא רק הקרירות ושלל הבעיות הרוחניות נובעות מההתרשלות בלימוד ספרי רבינו, אלא גם כל חילוקי דעות נובעים אך ורק מסיבה זו.

וכדבריו הברורים של רבי שמשון:

"וגם החלוקי דעות שביניכם בענין השטיבל והבית המדרש ושאר ענינים הנוגעים להתחברותכם, הוא הכל מחמת מעוט ההתבטלות ללמוד ספרי רבינו ז"ל, כי גם התורה שבנגלה נקראת שלום, בבחינת וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, ובפרט ספרי רבינו ז"ל אשר הם שרשי התורה, בודאי הם מסגלים לעשות שלום בין כל הפכים,

אנ"ש דמתניכם אינם מרגישים ככל הנ"ל, בודאי רחוק הוא שישתוקקו לבואי אצלכם עבור איזה התחדשות" (נעימות נצח, מכתב ט).

רבי שמשון ברסקי, רצה לדעת בבירור, האם אנ"ש אכן מודעים לכך, שהסיבה היחידה העומדת תחת רפיון הידיים, קרירות הלב, וחסרון ההרגשה בנעימות דעת רבינו, היא אחת ויחידה: ההתרחקות מהעסק וההשתדלות בלימוד ספרי רבינו הקדוש בהתחדשות גמורה!

זוהי הסיבה, ואין בלתה. שכן, הרפואה הבדוקה והמנוסה כבר קיימת, ואם עדיין יש חולים, בוודאי שעדיין לא נטלו אותה כראוי!

וכפי שהוא כותב במכתב אחר:

"כָּבֵר הַקְּדִים לְנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ רְפוּאָה לְמַכָּה, וְשִׁלַּח לְנוּ מוֹשִׁיעַ וְרַב, הוּא אוֹר רַבְנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא ז"ל אֲשֶׁר אִם זְכִינוּ לְהַעֲמִיק מִחֻשְׁבְּתָנוּ הֵיטֵב הֵיטֵב, בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וְלִילֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְלִקְיָם עֲצוּתָיו, הַגְּנוּזִים וְטְמוּנִים בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, הַמְּסֻגְלִים לְרַפְאוֹת כָּל מִינֵי תַחֲלוּאֵי הַנֶּפֶשׁ שֶׁל כָּל דְּרָגָא וְדְרָגָא בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, אֲזַי בּוֹדָאֵי מְצָאנוּ בְּכָל עַת וְזְמַן תַּקּוּן גָּדוֹל לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ כִּפִּי מִבְּקֻשְׁנוּ, וְלֹא הֵינּוּ נְסוּגִים אַחֲרֵי מִהְאָמַת, כְּמוֹ שְׁנִכְשְׁלִין בְּזֶה כְּמָה מֵאַנ"ש, וְהַפֶּל מִחַמַּת הַתְּרַשְׁלוּתָנוּ בְּלִמּוּד דְּעַת רַבְנֵנוּ ז"ל, בְּהַתְּבוּנָתוֹ אֲמַתִּי בְּרָאוּי וּבְכַוֵּן" (שם, מכתב כז).

התרופות נמצאות לנגד עינינו, ולא נשאר לנו רק להתחדש לקחתם ולהתרפאות!

"כִּי כָּל תּוֹרָה וְכָל הִלְכָה הוּא רַצְעָפֶטֶט [= מְרַשֵּׁם] אַחַר לְחַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף בְּזֶה וּבִבְאָ. וְאַנּוּ נְפֻשׁוֹת תְּלוּשׁוֹת מְאֹד שֶׁהִס"מ לּוֹעֵס אוֹתָנוּ

אם אנו מבחינים ברפיון, בקרירות, בחסרון הרגשת נעימות דעת רבינו בהסתרת פניו והעלמת נצחיותו - סימן מובהק הוא, שהפסקנו לחפש אחר רוח קדשו של רבינו המסתתר בספריו הקדושים.

התרגלנו לעובדת היותנו חסידי ברסלב, ושכחנו שעלינו להמשיך לחפש ולחתור ולבקש...

והעצה היחידה היא: להתחדש מחדש בחיפוש אחר רוח קדשו של רבינו המסתתר בספריו הקדושים!

וְנִתְרַחַק מֵהֶם הַרְבֵּה, עַד שֶׁשָּׁקְשָׁה לָהֶם לְקַבֵּל

צְרִיכִין לְחַפְּשׂוֹ וּלְבַקְּשׁוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר; לְסַלֵּסַל וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה לְפָנָיו ה' יִתְבַּרַךְ עַד שִׁשׁוּרִיד וּלְהַשִּׁיג פְּנִימִיּוֹת פּוֹנֵת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת גְּבוּז רֹחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁלוֹ" (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, יב).

בליקוטי מוהר"ן, ואינו מקשר את עצמו לרבינו הקדוש העומד מאחורי תורתו.

אם אנו ניגשים ללימוד ליקוטי מוהר"ן, רק כְּאֵל סֵפֶר שאפשר לקבל ממנו דעת ועצות - הרי זה קרוב למצב של 'אחרי מותי' רח"ל.

אך אם אנו מאמינים שרבינו הקדוש החי וקיים, פועל ועוסק בתיקוננו והולך לפנינו, באמצעות תורותיו הקדושות, ומתוך אמונה זו אנו ניגשים ללימוד ספרו הקדוש - הרי הוא חי וקיים גם מסטרא דילן, והלימוד בליקוטי מוהר"ן, כמוהו כשמיעת התורה מפיו של רבינו הקדוש בכבודו ובעצמו!

ואם בעת המשכת התורה, מעלה הצדיק בעיבור את נשמות השומעים וממשיך על ידם תורה (כמבואר באריכות בתורה י"ג בליקוטי מוהר"ן), הרי שגם כיום, כשאנו מתיישבים ללמוד ליקוטי מוהר"ן מתוך אמונה, מעלה רבינו את נשמותינו בעיבור, וממשיך על ידינו אור חדש בתוך תורתו.

"כי הצדיקים הגדולים, שהם בחינת משה, הם ממשיכין חדושי תורתם על ידי צלילת הנפשות, והם ממשיכים התורה ממקום עליון נורא ונשגב כזה בשכל נפלא כזה, עד שיש פת בתורתם להשיב ולהחיות כל הנפשות שיעסקו בתורתם לנצח. כי התגלות תורתם היה על ידי שהעלו הנפשות, ובגדל כחם העלו גם את כל הנפשות העתידין לבוא, בבחינת ולא אתכם לבדכם וכו', כי את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה. והמשיכו התורה בקדושה קזאת, עד שכל מי שיעסק בתורתם תאיר לו התורה לצאת מחשכת אפלתו, בבחינת נר לרגלי דברך ואור לנתיבותי. כי על ידי עיסוקו בהתורה חוזר ונתחדש נפשו בבחינת עבד, מחמת שזאת התורה נמשכת מעלית התחדשות הנפשות את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה.

וזה בחינת טעמה כי טוב סתרה לא יקבה בלילה נרה, שאפלו בלילה, דהיינו אחר הסתלקותו, לא תקבה נרו לעולם ועד, מחמת שפחורתו, דהיינו תורתו, טובה מאד, בחינת טעמה כי טוב סתרה וכו'. כי המשיך תורתו בשקליות כאלה, בבחינת ולקח נפשות חכם, בחינת עיר גברים עלה חכם וכו', בבחינת שין של שלשה ראשים ושיין של ארבעה ראשים וכו', שעל ידי זה תורתו יש לה פת להאיר גם בלילה ולא תקבה נרו לעולם ועד" (ליקוטי הלכות, אבידה ומציאה ג, ט).

"מפל הנ"ל מובן כי עלינו מוטל להשליך מאתנו שכל עצמנו לגמרי ולהתחיל מחדש לבוא לבית הספר, הפולל בו כל מיני תקוני הדעת שבעולם, לכל אחד ואחד כפי ערכו ומדרגתו - הוא למוד ספרי רבנו ז"ל. וכשיזכנו השם יתברך לתור ולחפר בהם באמת על מנת לשמור ולעשות ולקיים, ובפרט לקיים צווי רבנו ז"ל לעשות מתורה תפלה, ועל כל פנים לקבוע עצמו בכל יום איזו שעה בהתפללות המיסדות על הליקוטי מוהר"ן הקדוש, או בעזרת השם יתברך פודאי נמצא רפואות ותקונים לנפשנו, כפי העת והזמן, כפי תשוקת לבבנו" (בעימות נצח, שם).

אך, שימו לב:

גם כשזוכים כבר ללמוד את הספרים הקדושים, עלינו ללמוד אותם מפיו של הרבי, אשר הוא חי וקיים!

שהרי כך היו תמיד מפרשים אנשי שלומנו את המובא בתורה י"ט בליקוטי מוהר"ן:

"יש חלוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו ובין השומע מפי אחר האומר בשמו; מכל שכן כששומע מפי ששומע מפי השומע, כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק למעין בספר הוא חלוק גדול ביותר" (ליקוטי מוהר"ן, יט).

והיו אומרים:

יש חלוק גדול בין מי שלומד ליקוטי מוהר"ן מתוך אמונה ברורה ומחשית, שלימוד זה הוא כשומע מפי רבינו בעצמו. לבין אחד שמעייין

ולהשוות כל הדעות. אבל צריכין לתור ולחפר בהם היטב היטב" (שם).

יש כח בספרי רבינו הקדוש, "לעשות שלום בין כל ההפכים ולהשוות כל הדעות", אך כדי שזה יקרה אנו צריכים לחתור ולחפור בהם היטב היטב.

כשנחתור ונחפור ונחפש היטב היטב אחר פנימיות תורת רבינו, תתגלה לנו נביעה חדשה של מים זכים מהנחל נובע, אשר תשטוף ותטהר את כל האווירה, ותחזיר את הדעת הנכונה והשלום האמיתי למקומו.

שכן, כשנעסוק בספרי רבינו כראוי, יקום רבינו - גם מסטרא דילן - לתחייה, וכשברסלב תהיה חסידות שהרבי שלה חי וקיים גם מסטרא דילן, ישרור סדר מוחלט, ובעל הכרם ינהל את כרמו ביד רמה; את הקוצים יכלה, ואת הנטיעות ינכס ויזמור ויטפח...

הדעות הזרות והמסולפות יאבדו את זכות קיומם, וה"חידר" של רבינו, ינוהל כרצונו של המנהל...

"ואזי כשנתגלה הפאר והיפי של הצדיק האמת ונתגדל שמו, אזי יש להעולם בעל הבית, שהוא משגיח על העולם" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, סו).

סוף דבר הכל נשמע:

עלינו להחזיר את רבינו - מסטרא דילן - לתחייה, וזאת, על ידי שנתחדש בהתחדשות גמורה, לשקוד על דלתי תורתו מתוך חיפוש וחתירה אמיתית!

וכסיכומו של רבי שמשון ברסקי זצ"ל:

כי

נטענו

בארץ

ישראל

שם

חסידיו

ברסלב

מסמך מרתק שלא נודע עד עתה, צרור אגרות מופלאות המגוללות את סיפור התארגנות חסידי ברסלב מהארץ ומהגולה בשנת תרפ"ט, להקמת 'מושבה' בארץ ישראל אשר תשא את שמו של רבינו הקדוש

והמכתבים אחריו, נתעוררו איזה אברכים כמו בנימין עוזר ושמואל סאקלובר ומאטיל איגעלניק ומרדכי סטאשעווסקע וכיוצא, וקראו לאסיפה כללית ונעשה בחירת הועד, ונבחרו עשרה אנשי הועד 'למען מושבה בא"י וגם אני נבחרתי בתוכם...".

כעבור פחות מחודש, בט' באב תרצ"ו, עלה ר' מרדכי יגלניק ארצה, וכעבור תקופה הוא מספר במכתבו לרבי יצחק ברייטער זצ"ל הי"ד, מעשיק בהעלותך בני ברק תרצ"ז:

"ודיברתי שם עם ר' חיים ברוך תלמידו של ר' מרדכי סאקאלאווער וזהו איש משא-ומתן ויש לו ב"ה פרנסה, כי הוא פקיד בבית חולים בירושלים, וגם יש לו בית חומה 'ומשק בית' היינו פרה ותרנגולים וכו' והוא יודע בטיב מושבה, ובשביל רבינו ז"ל הוא חפץ לעשות הכל, כי הוא דבוק מאוד לדבר רבינו ז"ל והוא רוצה בכל כוחותיו לעשות בשביל מושבה תחת דגל רבינו הקדוש".

תכנית 'עיר גנים' אמנם לא יצאה מכוח אל הפועל, אבל בזכות ההתעוררות שהיתה אז בין אנ"ש לקיים דברי רבינו ולעלות לארץ הקודש - עלו באותן שנים עשרות מאנ"ש מפולין ארצה, וכך ניצלו מגזירת הכליה שפקדה את עמנו והמשיכו בארץ הקודש את בנין רבינו הק'.

תודתנו נתונה לר' שמואל תפלינסקי שיחי', וכמו כן לספריית מכון 'שוקן' על מסמך יקר זה, תשואות חן להם.

- מתוך הספר 'אש תמיד תוקד' לתולדות חסידי ברסלב בפולין, שייצא לאור אי"ה בקרוב -

לפנינו מסמך נדיר, וממנו עולה כי בשנת תרפ"ט נרקם בקרב אנ"ש הרעיון לייסד 'מושבה' על שם רבינו הקדוש בארץ הקודש שבה ידורו אנשי שלומנו.

על המסמך עם התכנית לפרטיה, הנקראת 'עיר גנים', חתומים כל אנ"ש דארץ ישראל דאז; בירושלים, צפת, טבריה, חיפה יפו והמושבה בני ברק (מלבד ר' שמואל הורביץ שהיה באותה עת באומן), וכן כמה מקיבוצי פולין; לודו, לובלין, פשיסחא, אוסטרובצה, פשעדבוז, פיוטרקוב, ועוד, וביניהם אנו מוצאים שמות רבים בלתי נודעים של אנ"ש.

והנה זאת ידוע בשערים, כי את זה לעומת זה עשה האלוקים, ובכל עת שנתעורר קול הקדושה, נתעורר כנגדו היקול הברה', ולעומת הקבוצות והארגונים השונים שפעלו בעת ההיא בענין העליה לארץ ישראל, וקדושת הארץ לא היא שעמדה בראש מעייניהם - הרי שאנשי שלומנו הנאמנים לדבר רבינו הק', כל ישעם וחפצם היה לזכות לקבל עליהם עול מלכותו יתברך בשלמות בארץ האמונה, כאשר גילה רבינו הקדוש שאי אפשר לזכות להיות יהודי באמת, כי אם על ידי ארץ ישראל הזאת בפשיטות, "עם אלו הבתים, ואלו הדירות" (חיי מוהר"ן סי' ימי מוהר"ת ח"ב, ב).

אלו מאנ"ש שיוזמו את התכנית 'עיר גנים', ובפרט החסיד ר' חיים ברוך טרנובסקי ז"ל, לא זנחוהו במשך כל העת, עד סמוך לפרוץ השואה הנוראה. במכתבו מ"ח תמוז תרצ"ו, כותב ר' אהרן לייב ציגלמן מוורשא לר' יצחק מאיר קורמן מא"י: "אודות היקול מבשר" ששלחת

ר' חיים ברוך טרנובסקי

בעז"ה. ג' לפ' בהעלותך, יוד סיוון לפרט "נצה ישראל" [=תרפ"ט] ירושלים עיה"ק תובב"א. מציון מכלל יופי ישלח ה' השוכן בציון עזרתו וכל הברכות לראש אנשי שלומנו אנשי הנחל נובע מקור חכמה שבלובלין נ"י ושכלל אתר ואתר, ה' עליהם. יהיו ויזכו לשוב לארץ ישראל ברינה בכלל כל אחינו בני ישראל שבגולה, שליט"א.

הנה כאשר הגיע אלינו מכתבכם היקר בחתימת ידכם, שמחנו ונתעוררנו מכוח אור חזור, בראותנו תשוקתכם הנפלאה לארץ הקודש, כן יהי רצון ועזר מהשי"ת, להוציא מחשבתכם מכוח לפועל, ונוכה להתראות בקרוב פנים אל פנים ולהשתעשע ולחזות בנחמות ציון וירושלים וכי"ר בב"א.

כמים הפנים לפנים כן לבבות בני אדם, כמו כן לבותינו מלאות געגועין וכיסופין לראות קבוצינו בקרתא קדישא דירושלם, ובזכותא דרבינו הקדוש זצ"ל ובכוח אתערותא דלתתא תתעורר אתערותא דלעילא מרחמים הגדולים, לקיבוץ גלויות הכללית יחד עם ביאת גוא"צ בב"א. ובה באנו להודיעכם כי במוצאי חג השבועות ושכ"ק התאספנו א ס י פ ה כ ל ל י ת

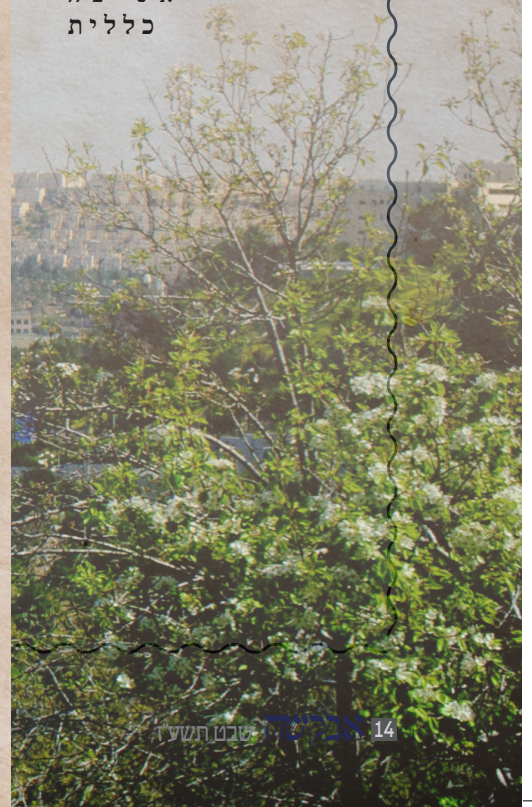
**אחר כך עלה אל
הבימה הרב ר'
שלמה ווקסלר,
והירבה לדבר תורות
נפלאות כי כל עניני
המניעות, להגברת
החשק, וכשיתגבר
החשק לעומתו -
בוודאי תשברנה
כל המניעות, והוא
הפליא מדברותיו
זמן רב, שתקצר
המצע מהשתרע
לברר הכל על הכתב,
ובסיימו את נאומו,
נעשתה עוד שמחה
רבה בריקודין
ומחיאת כמים
בשמחה וחדוה**

בביהכנ"ס שלנו, להתחשב ולהשיבכם על כל שאלותיכם ודרישותיכם מאתנו, ולברר היטב את כל הענינים אשר מוטל עלינו, וכן עליכם לעשות בדבר אתחלתא דגאולה.

האסיפה נפתחה ע"י ר' משה באגומולני בדברי התעוררות נפלאים, דברים בוערים כגחלי אש, נאומו היתה בדבר התורה הקדושה ט' תיקונין וכו' ואודות המראה הנפלאה שסיפר רבינו הקדוש ואמר כי התורה הנ"ל היא פירוש והסבר על כל המראה הנ"ל ונרמזת בכל תורה מתורותיו הקדושות, והחוט המשולש היינו יציאת מצרים, אח"כ קבלת התורה, ואח"כ לבוא לארץ ישראל, ו"באילין אשתכח גבר ותקיף", וקודם שבא לבחינת ארץ ישראל אזי "אל יתהלל" וכו' אבל אח"כ כשמנצח, אזי נקרא "איש מלחמה".

והסביר כל הענינים באריכות, ולפי כל כך עצות ושיחות והתחזקות כיסופין וסיפורי מעשיות שזכינו לשאוב מנ.ג.מ.ח. בשביל כל זאת, הבעל דבר מתגרה בנו יותר, אבל רבינו הקדוש הזהירנו והבטיחנו "גמרתו ואגמור" ובכוחי תשענו ולא תתייאשו חלילה בשום אופן בעולם. ועלינו להכין סיד ואבנים, והבנין יגמור בעצמו ז"ע ועל כל ישראל.

מכל דבריו החמים והנעימים, נתפשטה השמחה בכל הלבבות ועשינו מחיאות כמים וריקודין בהתלהבות יתרה ושמחה

עצומה, אי-אפשר לתאר את כל נאומו על הכתב, כי לא יספיק הגיליון.

אח"כ עלה אל הבימה הרב ר' שלמה ווקסלר, והירבה לדבר תורות נפלאות כי כל עניני המניעות, להגברת החשק, וכשיתגבר החשק לעומתו - בוודאי תשברנה כל המניעות, והוא הפליא מדברותיו זמן רב, שתקצר המצע מהשתרע לברר הכל על הכתב. ובסיימו את נאומו, נעשתה עוד שמחה רבה בריקודין ומחיאת כמים בשמחה וחדוה.

אחריו עלה ר' נפתלי כ"ץ, חותנו של ר' אברהם זצ"ל בהרב ר' נחמן מטולטשין זצ"ל, והוא הירבה לספר שיחותיו הנפלאות של ר' אברהם הנ"ל, פה מפיך מרגליות, שאי-אפשר עכשיו להרבות בדברים האלה. ועוד כמה אנשים מאנשי שלומנו, כל אחד הפליא לשבח מעלת ארץ ישראל ותשוקתה וכו' וכולנו נתמלאנו התעוררות עד כלות הנפש.

אין רצוננו להאריך בדברים, כי העיקר עכשיו לדבר בנוגע לעניננו; אחר כל הדברים האלה, עלה ר' חיים ברוך טרנובסקי והציע וצריכים לענות לכם על מכתבכם ולברר לכם ולהודיעכם את תוכן ועומק הענין, לבל תהיו תועים ברעיונכם כמגשש באפלה, ויפתח את נאומו לפני כל השומעים והנאספים שהיו כל אנ"ש מירושלים בנוכחות הצירים (=שליחים) מיפו וצפת וטבריה:

הצעתנו, שאנחנו אנ"ש נייסד עיר גנים על שם רבינו הקדוש נמ"ח, כל חבר וחבר של עיר

גנים מקבל סכום כולל של עשרה דונם אדמה, בית ורפת ולול ובור מים, 2 פרות חולבות ועשרים תרנגולות, חלק מהאדמה צריכים להכשיר לכל מיני נטיעות וירקות ומרעה לבקר. [כאן מפרט הכותב את העניינים הכספיים]

(א) לכשיוסד הגרעין הראשון של הישוב פה, לא יתקבל שום פקיד בתשלום כספי, רק הוא יקבל משק מלא בתור חבר והעבודה של משקו תעבד ע"י הפועלים של הישוב, ועד שיבנה משקו הוא נמצא ביחד עם הבונים הראשונים.

(ב) הנהלת הישוב של אנ"ש צריך להתנהל על פי דרך רבינו הקדוש שלימדנו באמרו, שלחם עם אוגערקעס (=מלפפונים) זה מאכל טוב מאוד (=חיי מוהר"ן תקכ"ח). וע"פ זה נשגשג ונעלה מעלה מעלה בעזה"ת.

(ג) יש לנו על מי לסמוך; על כוח רבינו הקדוש שאמר "אני גמרתי ואגמור".

(ד) כל אחד ואחד מאנ"ש מתחייב להכניס תשלום שנתי, מדולר אחד ומעלה כפי יכולתו. (ה) תרומות מתקבלות אפילו לא מאנ"ש, מותר לזכות את הרבים.

(ו) כשיתאסף סכום הגון שאפשר יהי' להתחיל בפעולות ממשיות, אזי תבחרו ציר מהחברים שבחו"ל שישתתף עמנו בהוצאת הענין מכוח אל הפועל.

תקנות אחרות תוכלו לתקן כפי שתמצאו לנחוץ.

בין הישוב - שימצא בסביבות ירושלים - ימצא תמיד קשר תמידי עם ירושלים ע"י אוטומוביל.

לועד הפועל נבחרו: (1) ר' משה בוגומולני מאדעסא; (2) ר' חיים ברוך טרנובסקי מסאקאלאב; (3) ר' שלמה זילברמן מלובלין; (4) ר' יחיאל גרינוואלד מלובלין; (5) ר' מאיר מירקיס מטפליק. בכל מיני חליפות מכתבים ושאלות ועצות, אתם צריכים לפנות לועד הפועל הנ"ל על פי הכתובת: מאיר מירקיס, מאה-שערים, ירושלים, ארץ-ישראל.

נאם: שלמה קאוולער - צפת "נתן חנה'ליס - צפת

"סנדר טראוויצער - צפת "ישראל דוב אדעסער -

טבריה

"משה יהודא רוזינטל - חיפה

"דוד ברסקי - חיפה

"זאב מלודו - יפו

"פנחס רוזינטל נכד ר' משה

ברסלובר - יפו

"יוסף הערליך מורשה

ממושבה בני-ברק

"שלמה וועקסלער - ירושלים

"נפתלי כ"ץ - ירושלים

"נתן בטילמכר - ירושלים

"בן ציון דאבינקו - ירושלים

"יעקב פוליע - ירושלים

"יצחק פוליע, בנו - ירושלים

"דוד קלמבוניץ בהרי"ל -

ירושלים

"יעקב קלמבוניץ בהרי"ל -

ירושלים

"יעקב זאב ב"ר יצחק גרשון

הכהן מורשה - ירושלים

"בנימין ברגר - ירושלים

"גדלי' ברגר - ירושלים

"זעליג עזריאל שצקובסקי -

ירושלים

"משה כהן מאומן - ירושלים

"משה מירקיס טעפליק -

ירושלים

"מאיר סופר - ירושלים "ישעיה גרינוואלד - ירושלים "ישראל נחמן סופר - ירושלים "אבא באגאמולני - ירושלים "נחמן דאבינקו - ירושלים "צבי קאנושנע מברדיטשוב - ירושלים

"יעקב רוזינטל מלובלין -

ירושלים

"משה באגאמולני - ירושלים

"חיים ברוך טרנובסקי

סאקאלאב - ירושלים

"שלמה זילברמן לובלין -

ירושלים

"יחיאל גרינוואלד לובלין -

ירושלים

"מאיר מירקיס מטפליק נכד

ר' מאיר טפליקר - ירושלים

ב"ה. בכל אלה הדברים שאנו

פונים אליכם כנ"ל, מציעים

אנחנו לפניכם עוד הערה קצרה,

כי רצוננו לזכותכם בהנחת

האבן פנת היסוד, באופן שתזכו

להימנות מן העשרה הראשונים

וכל בי עשרה שכינתא שריא

ויהי רצון שתשרה שכינה

במעשה ידיכם, אבל גמר

הבנין במלוואה בשלימות

ותכלית הפאר וההידור והיופי

- תגמרנה בתקוותנו לסיעתא

דשמיא בהתפרסם שם רבינו

זצ"ל בכל קצווי ארץ, כי נטענו

בארץ ישראל שם חסידי ברסלב

ומושבה חדשה על שם הנמ"ח,

ובסתחוננו חזק ואמיץ על קדושת

כש"ת כי בכל מדינה ובכל אתר

ואתר שנמצא שרש נשמת

מאנ"ש, בהיודע ובהישמע כי

אנחנו קוראים אותם ואזי כל

חלק נמשך לשרשו וישתתפו

אלינו כל אשר רוח בו, לקחת

ב"ה יום א' כ"ט סיון תרפ"ט לפיק פה לודז יע"א.

ע"פ החלטת אנשי די בירושלם ד' עליהם יחיו ליסד נקודת ישוב ע"ש רבי'היק בתור "עיר גנים" בארצנו הק' בשם כשר ברסלבי בכדי לכבוש דרך סלולה שיוכלו במשך הזמן לעלות כמה וכמה משפחות מאנשי לאר"י כפי שהודיע רבינו הק' אשר איז להיו איש ישראלי כ"א ע"י אר"י וכפי שהגיעו לנו החברים שבירושלים אשר יש דרך ומציאות להתפרנס גם בארצנו הק' ואף גם התייגעו וחקרו ומדדו ויעצו עצה נכונה וישרה האיך לסדר את הדבר בכדי שיוכל כל עולה לחיות על אדמתנו אדמת הקודש במושב בטוח מגיעי כפ' אי"ה בפרנסה יסודית ולעסוק בעבודת ד'.

לזאת קבלנו ע"ע אנשינו דעה לאדז יע"א בכל תוקף ועוז ליתן כל איש כפי כחו סך חמשים עד מאה זהוב לשנה, וזאת הן משלו והן מאחרים בתור מטעה והן בכל תחבולו שבעולם כך שתהי' הסכום הנ"ל בלי שום שוים איש ממנו לא יכלא מלהיות חבר במוסד קדוש כזה אשר כל קדושת יהדותנו ק' איש הישראלי תלוי בזה והמוסיף יוסיפו לו כל טוב.

ובחרנו בועד המפקח על כל הנ"ל. היה שמואל אליעזר סגל, מרדכי פעפער יחיאל נייבערג...

נאם שמואל אליעזר יצחק סגל במהויר י"מ שליט"א

נאם אברהם כ"ט קראסקאפף	משה אהרן שאטאן
דוב בריש טייטלבוים	משה חיים הענטשינסקי
אברהם מרדכי פעפער כ"ץ	שמעון חנוך הכהן
משה שידלאבסקי	ישראל אלקנה הלפרין

הפעל
עבור א'

חלק וגורל בארץ הקודש להגדיל תורה ויאדיר. כעתירת ועד הפועל, המברך אתכם בברכת ציון וירושלם. על זה באנו ע"ח יום י"ג תמוז תרפ"ט.

יושב ראש מאיר מירקיס
חברי הועד משה באגמולני, יחיאל גרינוואלד, שלמה זילברמן, חיים ברוך טורנובסקי.

הערה:
היות שדידנו ר' לייב רוזנפלד נמצא כעת אצלכם והוא יוכל לברר לכם את כל הענין בפרוטרוט.

* * *

ב"ה יום א' כ"ט סיון תרפ"ט לפ"ק פה לודז יע"א.

ע"פ החלטת אנ"ש די בירושלם ד' עליהם יחיו ליסד נקודת ישוב ע"ש רביה"ק בתור "עיר גנים" בארצנו הק' בשם כפר ברסלבי, בכדי לכבוש דרך סלולה שיוכלו במשך הזמן לעלות כמה וכמה משפחות מאנ"ש לארץ ישראל, כפי שהודיע רבינו הק', אשר א"א להיות איש ישראלי, כי אם ע"י ארץ ישראל וכפי שהגיעו לנו החברים שבירושלים אשר יש דרך ומציאות להתפרנס גם בארצנו הק' ואף גם התייגעו וחקרו ומדדו ויעצו עצה נכונה וישרה האיך לסדר את הדבר בכדי שיוכל כל עולה לחיות על אדמתנו אדמת הקודש במושב בטוח מגיעי כפיו אי"ה בפרנסה יסודית ולעסוק

" יצחק מאיר קארנברג	נאם: שמואל אליעזר סגל	בעבודת ד'. לזאת קבלנו ע"ע אנש"ש דפה לאדז יע"א בכל תוקף ועוז ליתן כל איש כפי כוחו מן חמשים עד מאה זהוב לשנה, וזאת הן משלו והן מאחרים בתור מע"שה והן בכל תחבולות שבעולם, כך שתהי' הסכום הנ"ל בלי שום טענות ומענות, איש ממנו לא יכלא מלהיות חבר במוסד קדוש כזה אשר כל קדושת יהדותנו קדושת איש הישראלי, תלוי בזה, והמוסיף יוסיפו לו כל טוב.
" משה בארינשטיין	במהו"ר י"מ שליט"א	ובחרנו בועד המפקח על כל הנ"ל. ה"ה שמואל אליעזר סגל, מרדכי פעפער, יחיאל נייבערג...
" יחיאל נייבערג	" משה אהרן שאטאן	
" יחיאל בעקערמאן	" אברהם משה קראסקאפף	
" ירחמיאל גרינוואלד	" משה חיים הענטשינסקי	
" נפתלי צבי ליאבאוונע	" דוב בריש טייטלבוים	
" אביגדר בעסערמאן	" שמעון חנוך הכהן	
" דוד שערדאזוסקע	" אברהם מרדכי פעפער כ"ץ	
" יהושע דוד בוכהאלטער	" ישראל אלקנה הלפרין	
" פיוויש פוקס	" משה שידלאבסקי	
" עזריאל יצחק מאקאווסקי	" יוסף יצחק הירשבוים	
" לייבוש גערטנער	" יוסף מאיר פעפער כ"ץ	
" משה קאפמאן	" שמחה בארינשטיין	
" מרדכי מיטעלמאן		
" דוד זווערזינסקי		
" אברהם בנימין קאהן		
" יחיאל יעקב לובינסקי		

לועד הפועל נבחרו: 1) ר' משה בוגוסולני טאדסא; 2) ר' חיים ברוך טרגובסקי טטאקאלאב; 3) ר' שלמה זילברמן מלובלין; 4) ר' יחיאל גרינוואלד מלובלין; 5) ר' מאיר פירקיס טשעליק. בכל מיני חליפות פתחים ושאלות ועצות אתם גריכים לפנות לועד הפועל הנ"ל על פי הכתוב: מאיר פירקיס, משה-טעריס, ירושלים, ארץ-ישראל.

נאם שלמה קארולער	צפת	נאם יעקב זאב ב"ר יצחק בן גרשון הכהן ירושלים	מורשה
נתן הנה"לים	"	בנימין ברגר	"
סנדר טאראוויצער	"	גדלי' ברגר	"
ישראל דוב אדעסער	טבריה	זעליג צוריאל טדקובסקי	"
משה יהודא רוזינשל	חיפה	משה כהן טאטן	"
דוד ברסקי	"	משה פירקיס טשליק	"
זאב מלודז	יפו	מאיר טווער	"
פנחס רוזינשלד נכד ר' משה ברטלנבר	"	ישעיה גרינוואלד	"
יוסף הערליך מורשה טשוטב בני-ברק	"	ישראל נחמן טווער	"
שלמה וועקסלער	ירושלים	אבא טאטאטלני	"
נפתלי כץ	"	נחמן דאבינקו	"
נתן טשילטער	"	גבי קאנוזטע טברדיטשוב	"
בן-ג'ורן דאבינקו	"	יעקב רוזינשלד מלובלין	"
יעקב טוליע	"	משה טאטאטלני	"

ב"ה יום א' פ' שלח תרפ"ט
 פה פיעטריקוב יע"א
 גם אנחנו אנ"ש דפה
 פעטריקוב באנו לכלל הסכס
 כפי החלטת אנ"ש די בירושלים
 ובהסכס אנ"ש דקראקא, לובלין,
 לעדנשנא, יאנוב, אוסטראווצא,
 ראדום, פרשיסחא, וקיבלנו
 ע"ע ליתן גם אנחנו חלקנו
 במוסד הק' הזה.
 נאום: יצחק מנחם בהגאן
 נאום: יחיאל בצלאל כאראן
 " יצחק פאקטאר
 " יודל נייבערג
 " הלל גאלדמאן
 " שמעון איזנברג

* * *

ב"ה א' מטו"מ תרפ"ט פה
 פרשעדבורז יע"א
 גם אנחנו אנ"ש דפה
 פרשעדבורז באנו לכלל הסכס
 כפי החלטת אנ"ש די בירושלים
 ובהסכס אנ"ש דקראקא, לובלין,
 לענטשנא, יאנוב, אוסטראווצא,
 ראדום, פרשיסחא, לודז,
 וקיבלנו ע"ע ליתן גם אנחנו
 חלקנו במוסד הק' הזה.
 נאום: וואלף יעקב גאלדברג
 נאום: אביגדור זאב געלבלום
 " יעקב גאלדברג
 " אפרים וועלטפרייד
 " פנחס הכהן גראסבארד
 " איציק שלמה דאנקאוויטש
 " שמואל אליעזר גלאזער
 " שכנא ראזענצווייג
 " אפרים צבי קראקאווסקי

נאום: יוסף לאקס
 נאום: שמואל פאפיערניק
 " צבי מילשטיין
 " בנימין ראבינאוויטש
 " שמואל צאקהער
 " ראובן לענגער
 " לייבוש דאווידאוויטש
 " יחיאל יאנגבאך
 " חיים צבי זיידענפעלד
 " אברהם ברוך מאץ
 " מענדיל מענשטיק
 " ננציון אירלענדער
 " יצחק קראהל

* * *

גם אנחנו מסכימים ומעלים
 את המפעל הנעלה ובאנו עה"ח
 ועש"ק במדבר תרפ"ט, פה
 ראדון (=ראדום) יע"א
 נאום משה אליעזר
 בליווייס נאום צבי
 אליעזר הערשקאוויטש
 * * *
 בעזה"י א' נשא תרפ"ט פה
 פרשיסחא (=פשיטחא) יע"א
 גם אנחנו אנ"ש דפה
 פרשיסחא באנו לכלל הסכס
 כפי החלטת אנ"ש די בירושלים
 ובהסכס אנ"ש דקראקא, לובלין
 לענטשנא, יאנוב, אוסטראווצא,
 ראדום, וקיבלנו ע"ע ליתן
 חלקנו במוסד הק' הזה.

" לייבל ווינאגראדזקע
 " מרדכי יהודא דאמב
 " משה אהרן ציטרינאווסקי
 " יעקב שלמה נייבערג
 " משה זלאטניק
 " ישעי' קויפמאן
 " ישעיה דימאנד
 " יצחק שולשטיין
 " דוד יעקב בעקערמאן
 " וואלף גאנצארסקי
 " שלמה אזאראוויטש
 " דוב ווארשאווסקי
 " ישראל שטיין
 " אלחנן האלליער
 " אהרן גרוסמאן

* * *

אשרי אנשיך

פרקי חיים מתולדות התלמידים שבכל הדורות

התורה
היא
הכל

סיפורי מופת מתולדות וקורות
ימי חייו של החסיד ר' ברוך
יעקב גלנט ז"ל - חלקם
המתפרסמים לראשונה - אותם
שמענו מפי בני משפחתו שיחיו,
על שמירת היהדות תחת
עריצות שלטון הקומוניסטים
בברית המועצות ועל תהלכות
אנ"ש שבעיר טשקנט
שבאוזבקיסטאן, על הנסיעות
בחירוף נפש לאומן ראש השנה
ל'קיבוץ' המחתרתי בתקופת
'מסך הברזל' ועל הדביקות
ברבינו הקדוש והשמחה בו עד
כלות, והעליה לארץ הקודש
אחרי שנות דור של כיסופים
וגעגועים

- ד. ברסלבר -

תמונות: ארכיון 'ירחון ברסלב', משפחת גלנט

מוגש בזה עם כלות ימי השלושים לפטירתו

תורת

ת

סימני ההיכר של אנשי שלומנו שחיו תחת שלטון הסובייטים בברית-המועצות, היתה מסירות הנפש והדביקות בשמירת מצוות התורה עד קיצו של יו"ד, וגם לזכות אחרים, וכל זאת תוך סיכון תמידי, יום יום, שעה שעה.

מאותם שחירפו נפשם עבור הפצת יהדות, היה החסיד ר' ברוך יעקב גלנט ז"ל, שנסתלק מעמנו לאחרונה. מעשה אבות סימן לבנים; אביו של ר' יעקב, החסיד ר' נפתלי דובינסקי, היה יהודי שכולו מסירות נפש, ועבור נאמנותו למצוות הבורא, שילם בתקופת מאסר ממושכת ומעל שמונה שנות עבודת פרך בסיביר.

ר' נפתלי, שגר באומן, היה מלא תמימות ופשיטות, מתבודד ובעל בכי, וגם מלא שמחה ומרבה לרקד בדביקות הבורא. שמחתו התמידית לא עזבה אותו גם בימי תלאה וצער. חייו לא התנהלו כלל על מי מנוחות, בעודו אברך צעיר, נסתלקה זוגתו לעולמה (ואגב, סיפר ר' נפתלי לבנו ר' יעקב ז"ל, שנסעה אל אחותה ושם נחלשה ונפטרה מבלי שידע על כך, והדבר נודע לו בחלום, כשהגיעה אליו ואמרה לו שכבר אינה בהאי עלמא).

ר' נפתלי הקים את ביתו בשנית, עם בת אחד מאניש בשם ר' יצחק, שהיתה אחות זוגתו של החסיד ר' יוחנן גלנט, ומנישואין אלו נולד בנו ר' ברוך יעקב (השם 'ברוך' ניתן לו על שם החסיד המופלג רבי ברוך ברדישובער ז"ל, אבי דודו ר' יוחנן, שלא זכה לילדים, ויעקב על שם סבא-דבא שלו).

בן שנתיים היה יענקל הפעוט כאשר הכריעה מחלת ריאות קשה את אמו, והיא כתב עשרים בלבד. עול הטיפול בתינוק נפל על כתפי אביו ר' נפתלי, האלמן הצעיר. כאן נחלצו גיסו ר' יוחנן וזוגתו לעזרתו, הילד הקטן עבר לידי דודו ודודתו שלא זכו לילדים משלהם והם גידלו אותו במסירות כבן. לאחר מכן, ר' נפתלי התחתן בשלישית, עם בתו של ר' מאטע קנלסקי, מיקירי אנ"ש.

אבא נלקח לסיביר

היה זה ביום שישי אחד, כשפגש ר' נפתלי דובינסקי נער צעיר מקרובי משפחתו ושיחה נקשרת ביניהם, אדהכי והכי, שאלו: "במה עוסק אתה?"

"שוליה של בעל מלאכה אני" השיב העלם, ובעוד הוא מספר על פרטי עבודתו, הבין ר' נפתלי כי גם בשבת עובד הוא. זעזוע וחרדה עמוקים אחזו בו: "הכיצד?! וכי אינך יודע את חומרת האיסור? הלא כתוב בתורה 'מחללה מות יומת'!"

דבריו היוצאים באמת ובתמים מלב כואב, השפיעו עמוקות על הבחור, למחרת ביום השבת הוא לא התייצב לעבודה.

ביום ראשון קידם אותו מנהל העבודה כשפניו זועפות: "מדוע נעדרת אתמול?", החל הנער

העיר טשקנט שבאחזקת סובייטים

בית הספר. ביום הכיפורים שעבר, הם אף משכו הרבה תלמידים אל תוך 'הקלויז' שלהם".

היה יהודי קומוניסט אחד בשם נודולין, חבר בארגון 'אפיקורסים פארבאנד', שכתב תכופות מאמרים נגד חסידי ברסלב וגם התקיף את עיריית אומן, שאינה מטפלת ב"בעיית חסידי ברסלב".

כי לקוץ מכאיב בעיני פורקי העול הקומוניסטים, היתה מסירות נפשם של אנשי שלומנו על שמירת היהדות, ובזמן שברוב המקומות ברוסיה צלחה מזימתם לנתק את היהודים מהתורה והמצוות - חסידי ברסלב המשיכו לעבוד את ה' ביקוד אש ולחנך את ילדיהם בדרך התורה.

ר' נפתלי שהה שבועיים בכלא זמני בבילה-צ'רקוב, מחוז הולדתו, משם הועבר לכלא בקייב, וממנו לבית הסוהר בעיר 'לוקובינה', שם ישב אחד עשר חודשים, כשאינו מורשה להיפגש עם איש ממכריו.

ככלות תקופת מעצר ממושכת זו, הואילו חוקריו סוף סוף לפסוק את גזר דינו. תיק פלילי מלא ב"עברות" חמורות נגד משטר המהפכה נכתב נגדו, הוא הואשם ב'קונטרולוציה' - פעילות נגד המהפכה, ודינו נפסק לשמונה שנות עבודת פרך בסיביר.

הוא נלקח ברכבת עם עוד אסירים, במסע שארך עשרה ימים, אל האורל שבצפון מזרח רוסיה, אל מחנה 'ניזוה' שבערבות סיביר. בכל יום אולץ לצאת לפנות בוקר אל היערות הקפואים לחטוב עצים עד רדת הערב.

אך כל העת לא הפסיק ר' נפתלי להתפלל ולהתבודד בינו לבין קונו, וסיפר לימים על אין ספור נסים שהתרחשו עמו בכל התקופה הארוכה בסיביר.

מצטדק ומסביר כי בשבת אינו יכול לעבוד כיון שתורתו אוסרת זאת.

"אם כן, מדוע עד עכשיו עבדת גם בשבת?" הרגיש הבחור במיצר, וברוב פחדו נפלטו מפיו המילים: "רק אתמול נודעה לי חומרת האיסור מפיו של נפתלי דובינסקי!"

עד מהרה הובא הדבר לידיעת המשטרה הבולשביקית. הנער נלקח לחקירה ובמהלכה איימו עליו כי אם לא יגלה את מקום הימצאו של אותו 'דובינסקי' - יוצא להורג. לחללה אחזה בו, ובקול רועד השיב לחוקריו: "אינני יודע היכן הוא מתגורר, תנו לי זמן מה כדי לחפש את עקבותיו".

אותה שעה עומד היה ר' נפתלי בבית הכנסת באומן, שקוע כולו בתפילת שחרית בדבקות ובהתלהבות, כשאינו משער כלל את המצפה לו. בפתע פתאום התפרצו שוטרי ק.ג.ב. אל בית הכנסת, ניגשו לעברו, תלשו בגסות את התפילין מעל ראשו וזרועו והשליכו אותו בחמת זעם על הארץ. ר' נפתלי פרץ בכבי עז וביקש מהשוטרים שיחזירו לו את התפילין הקדושות. "כשתחזור מסיביר - תקבל אותן" באה התשובה האכזרית. השוטרים הובילוהו אל המכונית השחורה הידועה לשמצה, הוא הוכנס פנימה ונעלם עמה לאי שם. ר' נפתלי לא היה העצור הברסלבר היחיד, באותו זמן החליטו הסובייטים להיטפל קשות לאנשי שלומנו, בחודש ניסן של אותה שנה - תרצ"ח - אסרו שמונה עשר אנשים צדיקים ועובדי ה', כשהוא ביניהם.

קדמה למאסר הזה, תעמולה קשה וממושכת נגד אנשי שלומנו, בכתב העת היידיש-סובייטי 'דער עמעס' (אוי 'ליאמת' שכוו) שיצא באותה שנה לאחר החגים, נכתב: "היהירות החוצפנית של חסידי בראסלאב גדלה. הם שולחים את ילדיהם לבית הספר ומנהלים שם תעמולה הרסנית נגד

אומן

ר' יוחנן, אך הוא היה דבוק ברבינו הקדוש באופן נפלא, החסיד הנאמן ר' שמואל הורביץ, שהגיע לאומן שנים ספורות קודם לכן, התנעם מגודל בכיותיו הנוראות בציון רבינו, עד שידעו כבר, כשהציון רטוב כולו, סימן הוא שר' יוחנן היה עתה בציון

בינתיים, בנו יענקל, גדל בבית דודו ר' יוחנן, שהשגיח עליו בעינא פקחא כמו היה בנו ממש, היה מתפלל אתו מילה במילה, ואף לימד אותו לומר תיקון-הכללי. ר' יעקב סיפר פעם, שמגיל שש - במשך כל ימי חייו לא החסיר אף יום מלומר תיקון-הכללי, "חוץ מפעם אחת". (ר' יעקב, שהכיר טובה רבה לדודו שהתמסר עבורו, קרא עצמו 'גלנט' על שמו)

במחיצת הדוד רבי יוחנן גלנט

ר' יוחנן, אף הוא היה דבוק ברבינו הקדוש באופן נפלא, החסיד הנאמן ר' שמואל הורביץ, שהגיע לאומן שנים ספורות קודם לכן, התנעם מגודל בכיותיו הנוראות בציון רבינו, עד שידעו כבר, כשהציון רטוב כולו, סימן הוא שר' יוחנן היה עתה בציון. ר' יוחנן מסר נפשו לבל יקבל הילד חינוך קומוניסטי, כפי שחייב החוק. כדי שלא יגלו שהילד נשאר בבית בזמן הלימודים, היה מעתיק אחת לכמה זמן את מקום מגוריהם. בהמשך, קם עם זוגתו ואחיינם יענקל והרחיק עד לטשקנט בירת אוזבקיסטאן, שם הרדיפות נגד הדת היו פחות הדוקות וקשות כמו בתוככי רוסיה.

יענקל גדל על ברכי דודו ר' יוחנן שלמד אתו בבית הלכה וחסידות, וגמרא - למד עמו ר' זלמן לייב אסטולין, חתנו של ר' חיים בנימין ברוד. ר' יעקב ז"ל סיפר, שמעולם לא היכהו ר' יוחנן, חוץ מפעם אחת; היה זה לאחר חתונתו, כשראהו ר' יוחנן כשסיגריה בפיו, דבר הנוגד את דעת רבינו, לא יכול היה להבליג וברוב צערו סטר לו על לחיו. מאז, שוב לא נגע בסיגריה עד יומו האחרון.

רוזין, מתלמידי הרשב"ב מליובאוויטש זצוק"ל, ונולדו להם, שם בטשקנט, חמישה בנים וארבע בנות.

חותנו ר' אריה לייב, גויס בזמן מלחמה הראשונה בכפייה לצבא הרוסי, לפני כן קיבל את ברכת רבו הרשב"ב, ואמנם זכה לראות נסים גדולים. פעם אחת, כשרצה להתפלל, המפקד לא הסכים. הוא לא שת לבו אליו ונעמד להתפלל. המפקד שרתח מזה, כיוון את נשקו אליו, דרך אותו ולחץ על ההדק. אך שום כדור לא נפלט מקנה הרובה. הוא דרך שוב, אך הכדור לא נורה. המפקד רצה לבדוק את הרובה וירה על חתול שעבר במקום, ובעל החיים מת מיד. משראה שכן, עזב המפקד את היהודי לנפשו.

באחד הימים, "התאמנו" עליו החיילים הרוסים להנאתם ושיחקו אתו "מסירות" והשליכוהו מזה לזה כמו היה כדור, ר' אריה לייב נפל ומעוצמת המכה התעלף, ולכן לא יצא עם כל הגדוד להילחם. באותו קרב היו הפגזות כבדות וכל החיילים נהרגו, רק הוא נשאר בחיים. לבסוף אף קיבל מדליה על כך שחזר חי מהקרב הקשה.

אבות מכלל דאינא תולדות

בטשקנט, מסר ר' יעקב את נפשו יום יום על שמירת תורה ומצוות ואף זיכה אחרים. בתחילה, עדיין לא סגרו השלטונות את המקוה והוא פעל במסמיכות לבית הכנסת ברובע העתיק של טשקנט. באחד הימים, בשעה שהיה ר' יעקב במקום, הגיע 'מפקח' מטעם השלטונות לבדוק האם המקוה עומד בתנאי הבריאות הנדרשים. אותו מפקח 'מטעם משרד הבריאות' היה למעשה

בשנת תש"ו, לאחר תקופת שמונה שנות גלות בערבות סיביר הקפואים, זכה ר' נפתלי דובינסקי לצאת לחופשי. אמנם ללא זקן ופיאות, אותן גילחו לו הצוררים, אך עם לב בוער באמונה בבורא יתברך ובתורתו. הרשעים לא הצליחו להכניעו, וגם לאחר השחרור, עסק בהפצת יהדות.

עם שחרורו, שם פעמיו לטשקנט שבאוזבקיסטאן, כדי לפגוש שם את בנו המתגורר בבית דודו. וכשראה כי ירא ושלם הוא ומוסר נפשו על קלה כבחמורה - לא היה קץ לשמחתו.

ר' יעקב, שנשאר בטשקנט בקרבת דודו, הקים בית נאמן בישראל עם בתו של ר' אריה לייב

מימין לשמאל: ר' אריה לייב רוזין, ר' נחמן גלנט, ר' יעקב גלנט, ר' מסעוד גבאי, ר' נפתלי דובינסקי, ר' מנדל גלנט, ר' אליעזר גלנט

ר' יעקב ז"ל

”באמצע הדרך הבחנתי בשני אנשים העוקבים אחרינו, הודעתי לאבי על כך ופתחנו בריצה כשאנו נבלעים בתוך הסמטאות. שני שוטרי החרש לא הצליחו לעלות על עקבותינו, אך למחרת הגיעו שוטרים לביתנו ושאלו שאלות שונות, בניסיון לחקור עם ה'זרים' בביתנו.”

מפני האטום האמריקני ולכן בונים קירות עבים שיהיו עמידים בפני ההפצצות האמריקניות...”
”היו ניסים גדולים שאף אחד לא גילה את המקוה. המקוה פעל עשר שנים, ולפני שעלינו ארצה, אבא מכר את הבית בעשירית מהמחיר, ליהודי בוכרי שהבטיח שהמקוה ימשיך לפעול, הבית היה יקר, היתה לנו חצר גדולה עם גפן, אבל הוא וויתר על הכסף שיכל להרוויח ממכירת הבית לגוי, העיקר שהמקוה ימשיך לפעול.”

ר' נחמן גלנט שיחי, זוכר אף הוא היטב את המקוה המחתרתית שהיה מוסתר מתחת רצפת ביתם, כששתי דלתות עץ מכסות אותו ועליהן פרוש שטיח, ואילו על גבי האוצר של מי הגשמים הונח ארון בגדים כבד. ”בכלל, היה אבי ר' יעקב ז"ל אמיץ ללא חת. היה מטפס על גדרות כדי לקבור נפטרים כדת ישראל. הוא שימש גם כשוחט, ואף היה הולך לבית הכנסת של אנ"ש בטשקנט, בגשם, מרחק שעה הליכה!

”היה בעיר מלשין ידוע, שכל אימת שהיו רואים אותו נקטו באמצעי זהירות, בטשקנט היה בית כנסת של אנ"ש שבו היו מתפללים רק בשבת, כשבמשך השבוע התפללו בבית הכנסת הכללי. על פי החוק, אסור היה לילדים מתחת גיל שמונה עשרה לבוא לבית כנסת, ולכן כל פעם שנראה המלשין בסביבה, היו המבוגרים ממהרים להחביא אותו בעזרת הנשים.

”בנו את המקוה עם כל ההידורים ואני זוכר שהביאו את מלבני הקרח כאשר חנכו את המקוה, הביאו גוף חימום כדי לחמם את המים. בנו שלושה בורות, אחד לטבילה ועוד שניים בשביל מי גשמים ליהשקה.”

”המקוה היה בחצר ביתנו, בנו אותו עם קירות עבים, ללא ברזל, שלא יקבל טומאה, והשכנים האזובקים דיברו ביניהם ש”השכנים בונים מקלט

מפקח מטעם המשטרה החשאית, הוא הגיע עם מגפיו ונכנס למקוה ובגלל האדים הרבים, הוא לא הבחין בכלום ונפל עם כל בגדיו היישר למים...”

ר' זלמן לייב אסטולין שהיה אז במקוה, עזר לו עם רגלו הנכה לצאת, ייבשו לו את הבגדים, שיחדו אותו בבקבוק וודקה והתעסקו סביבו זמן רב כדי לשכך את זעמו, אבל זה לא עזר הרבה, ובסוף, אמנם לא היו צרות מיוחדות ממנו, אבל הוא הורה על סגירת המקוה. זה היה בשנת תשכ”א.

ר' מנדל גלנט שיחי, בנו של ר' יעקב, מוסיף ומספר:

”בטשקנט התגוררו עשרות אלפי יהודים, ובגלל שסגרו את המקוה, תושבי העיר נאלצו לנסוע נסיעה בת מספר שעות עד לעיר סמרקנד. מצב זה היה בלתי נסבל, היה צריך לבנות בדחופות מקוה, הרב שמעיה מרינובסקי מחשובי הקהילה, דיבר על כך שצריך מקוה, וההורים שלי החליטו שהמקוה ייבנה בחצר שלנו.

”הרב זלמן ניימארק, לא רצה שהמקוה יבנה אצלנו, כי אנחנו משפחה של תשעה ילדים ואם ייתפסו את אבא זה יהיה אסון. הוא ניסה לשכנע את אבא לוותר על העניין, אבל הורינו התעקשו שהמקוה ייבנה אצלנו.

ר' יצחק זילבר

"לא הרגשנו שאנחנו עושים מעשה מיוחד, בזה שאנחנו שומרים מצוות, הרגשנו שזו חובתנו, ככה צריך לחיות."

אורחים מארץ ישראל

והנה מה שכתבה בתו הבכורה של ר' יעקב:

"ברוסיה חל איסור מוחלט להביא ילדים לבית הכנסת. מצד אחד הקומוניסטים הצהירו בשנים המאוחרות שברוסיה קיימת דמוקרטיה וכל אחד יכול לבחור אם לבקר בבית הכנסת או להימנע, אבל אסור לשכנע ילדים עד גיל 18 ללכת לתפילות - לזאת יקרא 'כפיה דתית' שהיא אסורה.

"הם הבינו היטב שילד שיגדל בלי לבקר בבית הכנסת, רוב הסיכויים שכאשר יתבגר לא יתחיל ללכת לתפילות וזאת הייתה מטרתם לגבי דור ההמשך.

"אבינו ר' ברוך יעקב ז"ל, היה לוקח את הבנים בשבתות לבית הכנסת, למרות הסכנה שבדבר. אחד היה עומד בשער וסורק את הרחוב לראות אם לא מתקרב מי שהוא חשוד, כגון סוכן של משטרה חשאית, ואם ראו מי שהוא חשוד, היו מיד מסתתרים עד שהסכנה עברה.

אחי את כפתנו, ומחזירים אחרי כמה דקות, שוב היתה מצווה עלינו להוריד והיינו מורידים, וחוזר חלילה..."

"סבי, ר' אריה לייב, לימד שבעה יהודים שחיטה, ביניהם אני זוכר את ר' אבנר לבייב. כל השבעה זכו ועלו לארץ ישראל. אז גם למד אבי מפי סבא את הלכות שחיטה ושימש כשוחרט עבור יהודי הקהילה בחצר ביתו, ואני הייתי עוזר לו בהשחת הסכינים.

"אני זוכר שהסבא, ר' נפתלי, הגיע לטשקנט לבר-מצוה שלי ובעוד הזדמנויות. למעשה, ר' יוחנן היה בשבילנו סבא, הוא גידל אותנו, היה יהודי שמח, היה שר הרבה, ונהג לחלק לנו ממתקים בכל עת מצוא.

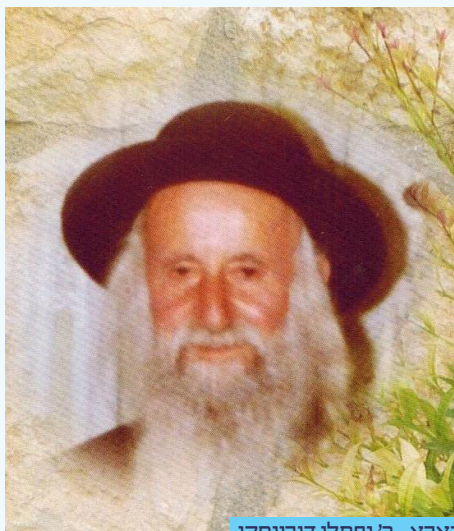
"הסבא, ר' אריה לייב, שהיה חסיד חב"ד, כיבד מאוד את ברסלב, בכל שנה בח"י תשרי היה יושב עם חסידי ברסלב בסוכה ולומד ליקוטי מוהר"ן. בכל פעם שאבא היה נוסע לאומן, היה גותן לו סכום כסף ומבקש ממנו שיזכיר אותו על הציון.

"לא ידעתי עד גיל שבע כמעט מילה אחת ברוסית, אמא התנגדה שנלמד רוסית, היא אמרה: 'מספיק שיש גוי בחוץ, אני לא רוצה גוי גם בבית'. רק בגיל שבע הלכתי לראשונה לביה"ס הגויי, וכשקראו לי ללוח לספור, ידעתי לספור רק עד שלוש ברוסית, ואת השאר ספרתי באידיש... כולם צחקו ולא הבנתי למה, הרי ספרתי טוב..."

חסירות-נפש על כל סעיף שולחן-ערוך

"חויבנו על פי החוק ללמוד בבית הספר המקומי, אך בשבת לא הגענו לבית הספר. אמי ע"ה היתה נותנת באופן קבוע שוחד למורה הגוי, כדי שיעלים עין מכך. בכל פעם היינו מספקים תירוצים שונים לסיבת היעדרותי, בדרך כלל היינו משיגים אישור מן הרופא כי אני חש בטוב. פעם ארע, ולאחר שנעדרתי באחד מהימים טובים מבית הספר, נשאלתי לסיבת הדבר והשבתי כי נפלתי מסולם גבוה ונחבלתי. באותו רגע קפץ אחד התלמידים הגויים והכריז: 'לא נכון! הוא הלך לאיפה ששוחטים תרנגולים!' כשכוונתו על בית הכנסת... אך המורה לא אמר מאומה; השוחד שקיבל, מילא את פיו מים. ואף בימי חול-המועד, אבינו לא הסכים שנכתוב בבית-הספר, כי זה מבזה את המועדות, ואמנם עמדנו בזה, אבל היה קשה מאוד. גם אבא עצמו אף פעם לא עבד בחול המועד."

ר' מגדל מוסיף: "החיים בטשקנט היו פחות קשים, כי המקומיים היו מוסלמים ברובם, ללכת עם כיפה היה שם יותר קל, כי האזובקים עצמם הלכו עם כיפה גדולה. אבל המורה הרוסיה אילצה אותנו להוריד את הכיפה מעל הראש בתחילת השיעור, בלית ברירה היינו מורידים אני ואליעזר

האבא - ר' נפתלי דובינסקי

ר' יעקב ואביו ר' נפתלי דובינסקי

"בחג שמחת-תורה, אבא לקח גם את הבנות לשמוח בשמחת תורה ואני זוכרת את ההתרגשות שהייתי עומדת בתוך הבית הכנסת ורואה את היהודים רוקדים בהתלהבות עם ספרי תורה.

"עוד זיכרון, מהכנסת האורחים של הורי: ההורים שלנו היו מאוד מקפידים על הכנסת אורחים, ערב אחד אבי הגיע לבית עם זוג יהודים תיירים, הם סיפרו לנו באידיש שהם תיירים מארץ ישראל, אבל בגלל שבזמנו לא היו קיימים קשרים דיפלומטיים עם ארץ ישראל, הם עשו 'תרגיל' ונכנסו לרוסיה דרך ארצות-הברית וכך הגיעו לטשקנט. הם ביקרו בבית הכנסת ומאוד השתוקקו לבקר משפחה יהודית, אבל אנשים פחדו להזמין אותם לביתם, כדי שלא יאשימו אותם בקשר ריגול עם סוכן חוץ.

"אבא שלנו הזדרו להזמין אותם לביתנו והוביל אותם דרך גדרות עקלקלות, כדי להטעות את העוקבים. הוא היה בטוח שיעקבו אחרי התיירים, לאיזה בית הם הולכים, ואכן לא טעה בזאת. אני מאוד התרגשתי לשמוע סיפורים על ארץ ישראל והם השאירו לנו מתנות כגון סידור, מגן דוד, ועד כמה מזכרות מארץ ישראל הקדושה.

"למחרת, הם סיפרו לאבא בבית כנסת, שבאמת חקרו אותם לאן נעלמו מהמלון של התיירים ששם התאכסנו, וכמובן הם לא גילו את האמת. זה רק עוד סיפור קטן על אבא, שלא איבד אף פעם את הביטחון בשם, שהשם ישמור עלינו ולא יאונה לנו שום רע מהמצווה של הכנסת אורחים".

ר' נחמן מוסיף, שמעשה זה היה ביום כיפור, "שני היהודים מארץ ישראל התפללו יחד עמנו בבית הכנסת, במוצאי הצום פנה אבינו אליהם ואמר להם: 'בואו אחריי...', הוא רצה לארחם בביתנו, גם כדי שישערו עמנו בסיום התענית. האורחים נעלו נעלי-בד, הם אמרו שנעליהם הרגילות אינן מעור ולמעשה מותר לנעול אותן, אך כאן מפני מראית-עין, הם הולכים בנעלי-בד כמו כולם.

ר' יעקב עם חותנו ר' אריה לייב

ר' יעקב בצעירותו

כאשר ראה כתאום
מכונית שרד של קצין
קג"ב עטור בדרגות - לא
היסס לעצור אותו ו'נכה'
עליו להסיע אותו עם
מזוודתו לשדה התעופה.
הקצין כמובן לא חלם
שהוא עוזר לאבא להגיע
לאומן, צחקנו זמן רב
אחר כך על איש הקג"ב
שהסיע את אבא לרבי...

"אם יש קושי - סימן שאני הי"

נפגשתי עם אנשים מעניינים, אחד מהם היה ר' זלמן לייב, באם היה יודע מי אני - היה פוחד להישאר שם. הוא היה מתלמידיו של הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל ובגיל צעיר חלה ברגלו, ונאלצו לקטוע אותה, התקינו לו רגל תותבת וכך היה פטור מלעבוד. ישב ולמד יומם ולילה והיה ת"ח גדול, הוא התגורר בטשקנט, שם היו לו תלמידים. וכשיצא מרוסיה עלה לא"י, ומתגורר כיום בבני ברק לאו"י.

ר' מיכל אמר לו שאני מגרוזיה, אז נתן לי שלום עליכם, והגיש לי לאכול. אחר כך הגיעו ר' נפתלי צבי דובינסקי ובנו יענקל, והם ידעו מי אני. יענקל היה צעיר, ואמר לי שהוא רוצה להכיר אותי, לכן נצא לסיבוב מסביב לאומן. כשאמרתי לו שאני מפחד, הוא אמר לי שאין ממה לפחד, יצאנו לסיבוב סביב לאומן, והוא קנה לחם שחור ופירות.

ר' יענקל היה גר בטשקנט, והפעיל מקוה כשר בביתו, היחידה בכל האזור. הכניסה למקוה היתה דרך ארון, מתחת לבגדים, היו מזיזים את הבגדים, מרימים את הקרשים ויורדים למקוה, הוא היה נראה כאמץ ולא פחדן. לשאלתי, מדוע אינו פוחד משום דבר, סיפר לי סיפור:

בעיירה קטנה, ברוסיה, היה רב שלמד יום ולילה והיה ת"ח גדול. יום אחד בא ראש הקהל, דפק על הדלת, ואמר: "הגיע הזמן שתפסיק ללמוד", לשאלת הרב "למה?" ענה לו: "גיוואלד! באו חיילים רוסיים ורוצים חמישים אלף רובל, אחרת יהרגו את שני היהודים שתפסו, הם מחכים במרכז העיר, ואמרו שאם לא נביא את הכסף עד הלילה יהרגו את היהודים".

אמר הרב: "אתה צודק, זהו פדיון שבויים". לבש את מעילו, הלך לאיש עשיר וסיפר לו את הסיפור. העשיר שמע ושאל - "כמה אני צריך לתת?" אמר לו הרב: "אתה נתן עשר אלף רובל". אמר העשיר: "מה? מצוה כזו גדולה רק עשר? אני נתן עשרים". ונתן 20 אלף רובל, וכשיצא הרב ממנו עשה פרצוף משונה. הלך הרב לעוד עשיר וסיפר שוב כל הסיפור, והעשיר שאל: "כמה אני יתן?" אמר לו הרב: "אתה נתן חמש", אמר העשיר: "מה? רק חמש? אני נתן עשר", בקיצור עד אחרי כל הכסף כבר נאסף.

הסתובב הרב אל ראש הקהל שהלך עמו כל העת בפנים תמהות ואמר לו: "קח את כל הכסף והחזר לעשירים", אמר לו ראש הקהל: "ומה יהיה עם היהודים התפוסים?" ענה לו הרב: "בשעה שצריך להביא את הכסף לחיילים תלך לשיבה, תקח אתך עשרה בחורים חזקים שיעשו עצמם כאילו הביאו את הכסף, וילחמו אתם, וישחררו את היהודים".

ראש הקהל נדהם, הרי הצבא הרוסי יבוא לכאן ויעשה פוגרום ביהודים. אמר לו הרב: "תמיד שמעתם בקולי ולא טעיתי, גם עכשיו עשו מה שאמרתי והי יעזור".

ראש הקהל הלך והחזיר לכל העשירים את כספם, קרא לכל הקהילה לאסיפה, וסיפר להם שהעיר בסכנה, כי כבר השיגו את כל הכסף, והרב אמר להחזיר את הכסף ולשחרר את היהודים בכוח. התווכחו מה לעשות, והחליטו שהרב כאן כבר 40 שנה, ותמיד שמעו בקולו, גם עכשיו נשמע בקולו, ונעשה מה שאמר.

בשעה היעודה, לקחו עשרה בחורים חזקים, הלכו והיכו את החיילים מכות נמרצות, החיילים החלו לצעוק: "הכל בגללכם היהודים! אתם תמיד מקלקלים הכל! הלכנו בדרך ופגשנו שני יהודים והציעו לנו לעשות עסק כזה אתם ולהתחלק בכסף", בקיצור, גרשו את היהודים והחיילים מהעירה.

הלכו ראשי הקהילה לרב ואמרו לו: "זה שאתה צדיק ידענו, אבל שיש לך רוח הקודש לא ידענו?" אמר להם הרב: "שמעו, אני לא בעל רוה"ק אבל יש לי קבלה מרבתי, שכל דבר מצוה בא בקושי, וכשהיהודים נתנו לי כסף יותר ממה שביקשתי, והכל הלך כל כך בקלות, סימן שזה לא מצוה".

"למעשה, זוהי התשובה לשאלתך" אמר לי ר' יעקב, "אם לחיים יש קושי, סימן שאני חי, וזה בעל ערך, כלומר יש בשביל מה לסבול ועל מה להילחם, כי אם לא, בשביל מה לחיות? וזו הסיבה שאני לא מפחד, וכל היתר נשאר להקב"ה".

(ר' גדליה פלייר שיחי, ספר 'אומן - כך נפרצה הדרך')

"באמצע הדרך הבחנתי בשני אנשים העוקבים אחרינו, הודעתי לאבי על כך ופתחנו בריצה כשאנו נבלעים בתוך הסמטאות. שני שוטרי החרש לא הצליחו לעלות על עקבותינו, אך למחרת הגיעו שוטרים לביתנו ושאלו שאלות שונות, בניסיון לחקור עם הזרים' בביתנו".

ה'קיבוץ' באומן לאחר המלחמה

סיפורו של ר' יעקב גלנט ז"ל, קשור בקשר בל ינתק בסיפור הקיבוץ' בראש השנה באומן, בשנים שלאחר השואה הנוראה.

בתקופה שלאחר המלחמה, המשיכו להתקבץ במסירות נפש בראש השנה באומן, שרידי חרב, ביניהם ר' נפתלי שהגיע מהעיר פרונוזה שבקיריזיה שבדרום רוסיה - שם התגורר לאחר שחרורו מסיביר, ובנו ר' ברוך יעקב שהגיע מטשקנט יחד עם דודו ר' יוחנן גלנט, בנסיעה ברכבת שארכה שבוע שלם! (פעם אחת, כדי שלא יהיו אותו כיהודי, עטף ר' יוחנן את זקנו, כל הנוסעים חשבו שמדובר בפצוע ומיד פינו לו מקום ברכבת, כך, תחבולות שונות עשה כדי לנסוע לרבי לאומן). ר' יעקב אף שימש ב'קיבוץ' המחתרתי כשוחט וכבעל תוקע, ובהזדמנות זו זיכה גם את שאר השרידים יהודי אומן במצוות שמיעת שופר.

כמו כן הגיעו באותן שנים בחירוף-נפש לראש השנה לאומן: הישיש ר' נחמן שטרנהארץ ב"ר יצחק מבברניץ - שהגיע מטיביליסי שבגרוזיה הרחוקה, ר' מיכל דורפמן ממלאחובקה הסמוכה למוסקבה, ר' חיים בנימין ברוד וחתנו ר' זלמן לייב אסטולין - אף הוא מטשקנט, ר' נחמן שטראקס, ר' ישראל קורסונסקי ממוסקבה, ר' שייק'ע רוננוואלד חתן רבי שמשון בארסקי, ר' בן ציון קנייבסקי ואחינו ר' נתן קנלסקי (ב"ר נחמן רוסישער), ר' הרשל דז'רגובסקי מטשקנט, ר' צבי זטולובסקי, ועוד מספר חסידים.

למרות מלחמתם האכזרית של מלאכי החבלה הסובייטים בקדשי ישראל, שנמשכה בעזו, הבהבה באומן האש ולא כבתה, כהבטחתו הנצחית של הרבי הקדוש: "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח". בחודש אדר תשי"ז עלה ארצה ר' נחמן שטראקס, אף הוא שרד בנס את סיביר, הוא העיד בפני ר' אליהו חיים רוזין, כי "בכל הזמן מעת מלחמת העולם השנייה, לא עבר ראש השנה אחד שלא ביקרו על הציון הקדוש כמה מאנ"ש, הוא בעצמו היה הרבה פעמים על הציון הקדוש, ובראש השנה האחרון שעבר, הי' מנין שלם והתפללו ושפכו תחינתם שם בהתלהבות גדולה ועצומה, והיה להם שם התעוררות גדולה כזו אשר אין להעלותה בכתב". (מתוך מכתב ראי"ח זצ"ל)

בשנים הראשונות, היה ר' יעקב היה עושה את הדרך הארוכה מטשקנט לאומן ברכבות, אך מפאת הקושי שבנסיעה הארוכה והמפרכת (המרחק

מטשקנט לאומן הוא כ-4000 ק"מ - פי שניים מהמרחק בין א"י לאומן), היה מגיע בשנים לאחר מכן במטוס למוסקבה, בטיסה שארכה כשבע שעות, ולאחר מכן ברכבות לכיוון אומן, נסיעה שארכה עוד כעשרים שעות.

ראוי לו לשמוח מאוד מאוד

ר' יעקב סיפר, שהיו צריכים להגיש בקשה חצי שנה לפני ראש השנה כדי לקבל אישור לנסוע לאומן, ובנו ר' נחמן מספר בשמו, שמהיום שבו קיבלו את האישור המיוחל, החלו אנ"ש לומר לפני ברכת-המזון במקום "על נהרות" שיר המעלות, וזאת לגודל שמחתם הגדולה! כמו כן סיפר לי אבי פעם אחת, שכשהיו באומן, כה שמחו על שזכו להגיע לרבי, שרקדו כל כך חזק, עד שמרוב ריקודים, נשברה רצפת העץ והיה עליהם לתקנה.

"שנה אחת, לפני ראש השנה, היתה מגפה ברוסיה ואסרו את היציאה מטשקנט. אבי התפלל לה, היתכן לא להיות אצל הרבי בראש השנה? ואמנם תפילתו נענתה; פתאום חששו הרוסים לתדמיתם ולא רצו שיידעו שיש מגפה ברוסיה ונתנו אישור לצאת. ר' מיכל דורפמן אמר אז, שבוודאי בזכות הרבי הכל יסתדר, ואמנם כך היה. בכל שנה, אמי ע"ה היתה מכינה לפני הנסיעה חלות ונקניק, שהיה נשמר זמן רב. שיהיה מה לאכול בדרך לאומן וגם שם.

"אבי היה אומר, שכל מה שביקש בציון, התקיים. גיסו ר' יצחק איזרקוביץ, שהיה חשוך בנים, ביקש ממנו שיתפלל עבורו בציון שיזכה להיפקד, ואמנם הוא זכה לבן. שנה אחת, בעה"ב שהשכיר להם את הדירה באומן לא רצה לתת להם מים, הם נאלצו לקחת מבית אחר. הסוף היה שבביתו לא היה מים והוא הוצרך לבקש מהם".

כך, מדי שנה בשנה, היה ר' יעקב עושה את הדרך הארוכה מטשקנט לאומן לראש השנה. הוא סיפר, כי השמחה שלו ושל יתר אנ"ש, על שזכו להיות באומן בראש השנה כמו שהרבי ציווה, היתה כל כך גדולה, שבמשך כל השנה היו שמחים ורוקדים על הזכות הגדולה הזאת.

הקצין שהסיע את ר' יענק'ל לרבי...

"אני זוכר ששנה אחת, אבא לא מצא זמן רב נהג מונית שייקח אותו לשדה התעופה האזובקי" - מספר ר' מנדל - "הנסיעה לאומן כל כך היתה בנפשו והוא כה חשש שיפסיד את הטיסה, שכאשר ראה פתאום מכונית שרד של קצין קג"ב עטור בדרגות - לא היסס לעצור אותו ויכפה עליו להסיע אותו עם מזוודתו לשדה התעופה.

ר' יוחנן גלנט

ר' יעקב עם ס"ת שהוכנס על ידו לביהכ"ס 'פאר הנצח' בצפת

"הרב זלמן ניימארק,
לא רצה שהמקווה יבנה
אצלנו, כי אנחנו משפחה
של תשעה ילדים ואם
ייתכסו את אבא זה יהיה
אסון. הוא ניסה לשכנע
את אבא לוותר על הענין,
אבל הורינו התעקשו
שהמקוה ייבנה אצלנו.

הקצין כמובן לא חלם שהוא עוזר לאבא להגיע לאומן, צחקנו זמן רב אחר כך על איש הקג"ב שהסיע את אבא לרבי...

היתה שנה אחת, שהגוייה גררה בסמיכות לציון, לא הסכימה בשום אופן שיכנסו לחצרה, אחד מאנ"ש הביא עמו נתחי בשר להשליך לכלב שבחצר, כדי שלא יחרוץ לשונו ולא יסגיר את בואם, אך גם תחבולה זו לא הועילה והגוייה גרשה אותם מהמקום.

"הלכנו אל השוק, אל מקום שרואים ממנו את הציון", סיפר ר' יעקב, "ואמרנו משם תיקון הכללי. קיימנו אז את דבריו הקדושים של מוהרנ"ת, שכה שח לבנו רבי יצחק בענין הנסיעה לאומן לראש השנה:

"אני מקווה, שיתקיים הדבר עד ביאת הגואל צדק, אבל אף על פי כן מי יודע, חס ושלום, מה שיעבור בזה מגודל ועוצם הקטרוגים, המתעוררים ומתגברים על זה בכל עת, אולי, חס ושלום, ימנעו ולא יניחו, חס ושלום, בשום אופן לבוא לשם - אומר אני לך, שתמיד תהיה בראש-השנה באומן!

”

”ננלל, היה אבי ר’ יעקב ז”ל אמיץ ללא חת. היה ממנפס על גדרות כדי לקבור נכטרים נדת ישראל. הוא שימש גם כשוחט, ואף היה הולך לבית הננסת של אנ”ש במשקננט, בגשם, מרחק שעה הליכה!”

בשמחת נכדו

דראש השנה נתקע בשופר מוקדם, לפני התפילה, אבל ברוך ה', הם כלל לא באו למחרת”.

ראש השנה תשכ”ו

שנת תשכ”ה, אגרוף הברזל הסובייטי עדיין בתוקף עוצמתו ואכזריותו, יהודי ברית המועצות סובלים תחת הממשל הקומוניסטי, למרות שעברו למעלה מארבעים שנה מאז השתלט על ההמונים בכוח הזרוע. הפחד שולט בכל, איש אינו מהין להרים ידו ולעשות תנועה שיכולה להתפרש על ידי השלטונות כהתנהגות “קונטרבולוציונרית” (=אנטי מהפכנית).

אך בלבם של חסידי ברסלב, ששרדו את השנים הקשות ברוסיה, בוערת אש האמונה הטהורה, בסתר מקיימים הם חיי יהדות מלאים, מדקדקים על קלה כבחמורה ומוסרים את נפשם על חינוך הצאצאים.

מדי שנה לקראת ראש השנה, עוזבים הם את ביתם הנמצא אי שם במרחבי רוסיה, אוקראינה, אוזבקיסטן וגרוזיה, נפרדים מבני המשפחה המקווים בכל לבם כי יזכו לראות את יקיריהם חוזרים בריאים ושלמים ממסע מסוכן זה, ועושים את דרכם לעבר אומן, שם התקבצו בחשאי לתפילות וסעודות החג.

בחודש אלול שנת תשכ”ה מצליח ר’ גדליה פליצער, אז בחור ישיבה מאמריקה, לחזור - זה בפעם הרביעית - לרוסיה וליצור קשר עם ר’ מיכל דורפמן. משאלתו היא אחת: להגיע לציון הקדוש באומן ולהשתתף בקיבוץ ראש השנה, יחד עם שאר החסידים תושבי ברית המועצות.

אלא, שבהגשמת משאלתו טמון סיכון גדול, לא רק שלו עצמו אלא של כל הקיבוץ. שכן בדרך כלל, במשך ימי ראש השנה המשטרה החשאית מגיעה לבית שבו מתקיים הקיבוץ, רושמת את פרטיהם של כל המשתתפים, אך משום מה נמנעת להעמידם לדין על התאספות בלתי חוקית זו.

ערב ראש-השנה תעמוד אפילו בשוק, באיזה מקום שרואים משם בית ציונו הקדוש, ותאמר שם העשרה קפיטל תהילים, ואחר-כך תתפלל שם באומן בראש-השנה אפילו באיזה עזרה של בית-המדרש, וכן תנהג כל ימי חייד” (כוכבי אור).

אותה גויה שהתגוררה בבית הצמוד לציון והצרה את צעדי אנ”ש, שינתה את טעמה מן הקצה אל הקצה בעקבות מעשה שהיה. היה זה כשבתה חלתה בנפשה, ר’ מיכל דורפמן אמר לה: “אם תתני לנו להיכנס לחצר, נתפלל על בתך שתתרפא”, בנוסף, נתן לה תרופה כלשהי, ואמנם לא ארכו הימים ומצבה השתפר פלאים.

מאז נהגה בעלת הבית כבוד בחסידים, ואף הכינה עבורם ספסל לשיבה ומים לנטילת ידיים. לימים סיפר ר’ מיכל, כי ה'תרופה' האמיתית היתה בקשתו בציון הקדוש שהיא תתרפא, כדי שאנשי שלומינו יוכלו להגיע לציון.

כשהלמה לסיפור, מוסיף ר’ נחמן, בנו של ר’ יעקב גלנט: “בשנת תש”ן, כשהגיע לאומן ר’ שמעון ב”ר שמואל מאיר אנשין ז”ל, איש אתרא קדישא, עם כלים מיוחדים כדי לבדוק היכן יש קברים ולסמנם, נקראתי לבוא עמו בהיותי דובר רוסית, כדי שאשמש כמתורגמן. כשנכנסנו לדירת הגויה והיא הבחינה ברי’ מיכל, אמרה מיד: ‘הוא ריפא את הבת שלי!’”.

(במאמר מוסגר מספר ר’ נחמן, שרי’ מיכל הצביע על מקום השביל ששימש בעבר את הכהנים לגישה עד לציון, כפי המקובל מהרב מטשעהרין זצ”ל, ואכן כשבדק ר’ שמעון אנשין עם כליו, התברר שלאורך השביל שציון, אין קברים!).

בקלטת שהשתמרה, מספר ר’ יעקב:

”באותן שנים כבר לא היה מקוה באומן, אז היינו טובלים בנהר. אני הייתי הבעל תוקע בכל שנה, שנה אחת, באה המשטרה בצהרי יום א’ דראש השנה, ולבד ממה שהייתה באה ורושמת את כל האורחים שאינם תושבי העיר, ציוותה עלינו לבל נעז להתכנס יחד ולהתפלל, היה פחד גדול, ורי’ זלמן לייב אסטולין, שהיה תלמיד חכם מפולג, הורה לנו מחשש שמא יבואו השוטרים ולא נזכה לקיים מצוות תקיעת שופר, שביום ב’

בעה"ב על בואנו למשטרה. 'מלאכי החבלה' הופיעו בפתאומיות, ואז אבא לחש לי: 'ווער נעלם (=היעלם)'. במהירות השתטחתי ונכנסתי אל מתחת למיטת הברזל.

"שמעתי איך השוטרים דורשים דרכונים, ושואלים שאלות שונות, רשמו את השמות של כל הנוכחים, שמעתי את הקול הגס שלהם, שעה ארוכה ומתוחה עברה, ואני שפחדתי לזוז והייתי זמן רב בתנוחת שכיבה, נרדמתי..."

"אבא, שכנראה היה נסער מהביקור של הנ.ק.ו.ד. שכח לגמרי אפוא אני, כל אנשי הקיבוץ נבהלו מהיעלמותי וחיפשו אחריי במשך שעות, עד שהקב"ה עזר והתעוררתי ויצאתי מתחת למיטה.

"בין אלו שנסעו באותה שנה לאומן, אני זוכר את ר' מרדכי סירוטה, ר' משה סירוטה מטשקנט (לא קשור לר' מרדכי), ר' מיכל דורפמן, סבי ר' נפתלי, ר' יוחנן, ר' חיים בנימין ברוד, ר' זלמן לייב אסטולין, ר' בן ציון קנייבסקי, אחיינו נתן קנלסקי, התפללנו אז בדירה קרובה לציון".

ראש השנה תש"ל

הרב יצחק זילבר זצ"ל, מגדולי הרבנים בבריה"מ, מספר בספרו 'להישאר יהודי': "בשנת תש"ל עדיין לא היה בידינו היתר יציאה מברית-המועצות. באותה שנה נסעו חסידי ברסלב מטשקנט לאומן, לקראת ראש השנה, ואני הצטרפתי אליהם. נסענו ברכבת עד לקייב, ומשם היינו אמורים להמשיך ברכב. אך בהיותנו עשרה אנשים, נתקלנו בבעיה: רכב אחד לא יספיק, ושני כלי רכב יבלטו מדי לעין. בנוסף לכך, קשה היה למצוא באזור נהגים אמנים.

וכך, באותה שנה זכה ר' גדליה להשתתף בקיבוץ המחתרתי באומן, ובכך פרץ את הדרך לשאר אנ"ש, שהתחילו לחדור לאומן טיפין טיפין, עד לקריסת הקומוניזם בשנת תשנ"א, אז נסללה הדרך להמונים.

באותו קיבוץ בראש השנה תשכ"ו, נפגש ר' גדליה עם ר' נפתלי ובנו ר' יעקב והתפעל ממסירות נפשם עבור היהדות בכלל ועניינו של הרבי בפרט. הוא סיפר, כי ר' נפתלי ברוב התעוררותו היה שוכח היכן הם נמצאים והיה צועק בתפילתו, והוכרחו להשתיק אותו.

שנה אחרי אותה נסיעה של ר' גדליה פלייר לאומן, זכה ר' נפתלי בשעה טובה לעזוב את מדינת הרשע ולעלות לארץ הקודש. בנו ונכדיו יזכו לכך כעבור ארבע שנים.

ילד מסתתר מתחת למיטה

ר' מנדל: "כשר' יוחנן עלה לארץ בשנת תשכ"ג - הוא היה בין הראשונים שקיבלו היתר יציאה מברית המועצות - היתה שמחה גדולה, אך גם קשה היתה הפרידה ממנו. ר' יוחנן, שהיה עבורנו סבא טוב, אמר בחיך 'אקח אתכם במזוודה'. הביאו מזוודה גדולה, מדדו אותי ונכנסתי לתוכה, הכל התאים, אבל אז אמרו הוריי שזה מסוכן, שמא יניחו מזוודות כבדות עלי, או שאיחנק מחוסר אוויר במזוודה..."

"אבא לקח אותי לפני גיל שבע לאומן, החסידים נהגו לשכור דירה מיהודי מקומי שלא היה שומר תומ"צ, הלה דרש מחיר מופקע על כל מיטה, בערך כמו משכורת של חודש שלם. באותה פעם שהגעתי עם אבא כילד לאומן, דיווח

"באותה שנה נסעו חסידי ברסלב מטשקנט לאומן, לקראת ראש השנה, ואני הצטרפתי אליהם. נסענו ברכבת עד לקייב"

מדי שנה לקראת ראש השנה, עוזבים הם את ביתם הנמצא אי שם במרחבי רוסיה, אוקראינה, אוזבקיסטאן וגרוזיה, נפרדים מבני המשפחה המקווים בכל לבם כי יזכו לראות את יקיריהם חוזרים בריאים ושלמים ממסע מסוכן זה, ועושים את דרכם לעבר אומן

”

בברכה בחובה

אולם בני לווייתני היו מוכנים לעשות הכל על מנת להגיע למטרתם. התיישבנו כולנו במכונית אחת, שוכבים זה על גבי זה, וכך נסענו למרות הקושי. לא היתה זו נסיעה של רבע שעה - היא ארכה מספר רב של שעות - יצאנו בשעת בוקר מוקדמת והגענו בשעה מאוחרת בלילה. מלבד התפילה באומן, ביקשנו לפקוד קברים נוספים בדרך. בעוברנו בברדיצ'ב, השתטחנו על קברו של הרב הגדול רבי לוי יצחק, מי שפעל במקום לפני כמאתיים שנה.

...בשעת לילה מאוחרת הגענו לקברו של רבי נתן מברסלב, תלמידו של רבי נחמן. התפללנו במרחק מה מן הקבר ולא העזנו להתקרב, שכן מספר אנשים מוזרים הסתובבו במקום. באומן תכננו לחגוג את ראש השנה (יום חמישי ושישי) ושבת.

השהייה באומן לא היתה בטוחה ביותר. לא פעם הגיעה המשטרה ופתחה בחקירות: מי? למה? ומאין? הם אף אסרו על בעלת הבית, שבביתה לנו בדרך כלל יהודים מחוץ לעיר, לקבל אורחים. אולם למזלנו, זמן מה קודם לבואנו ביקרו במקום מספר יהודים מארצות הברית, והשלטונות עצמם פנו לאשה בבקשה לארחם. היא ענתה להם בתמיחה, באומרה: "אורחים מסוימים אקבל ואחרים לא?", ובעקבות כך בוטל האיסור שהוטל עליה. היא קיבלה את האורחים מתוך הכרת הטוב, שכן, בתה היתה חולת נפש, והרב יחיאל מיכל דורפמן נתן לה תרופה כלשהי, ומצבה השתפר פלאים כתוצאה מכך.

לנו בביתה בחדרון, שרחוק היה מלהיות בית מלון, ישבנו בצפיפות על הרצפה, והתנאים היו קשים. באשר לאוכל התמזל מזלנו: יעקב גלנט, אחד מאלה שנסעו איתנו, היה בקי בשחיטה, ובפעם הראשונה מכל נסיעותיהם לאומן יכלו

בני לווייתני לחגוג בפאר והדר באכילת עופות. בהיותנו עשרה, ארגנו מניין בבית הכנסת, וגם שם נגלתה לעינינו תמונה דומה למה שכבר ראינו בדרכנו: שמונה - תשעה יהודים קשישים, מעל גיל שבעים, והיעדר פנים צעירות. הבאנו עמנו שופר ותקענו.

כאשר סיימנו את סעודת מלווה מלכה באומן, החלו החסידים לרקוד ולשיר את השיר היפה "טייערע ברידער" ("אחינו היקרים"): "אחינו היקרים, אחינו האהובים, מתי עוד נתראה? אם יתן ה' חיים ובריאות, עוד נתראה..."

במוצאי שבת, לאחר הבדלה וסעודת מלווה מלכה, חזרנו לקייב. נודע לנו כי זמן קצר לאחר עזיבתנו את אומן, הופיעה המשטרה, אך היה זה לאחר שהצלחנו להימלט!

ראש השנה תשל"א והעליה לארץ הקודש

במשך השנים, עקב רדיפות השלטונות, וגם עקב פטירתם או עזיבתם של אנשי את בריה"מ, פחתו הנוסעים לאומן לראש השנה. בראש השנה תשל"א, האחרון לפני עלייתו של ר' יעקב ארצה, הגיעו רק תשעה אנשים לאומן.

פרט מעניין מציין ר' נחמן גלנט שיחי, הקשור לעלייתם ארצה:

"כשהמוהל המקומי בטשקנט, זקן, וכבר לא יכול לעשות מלאכתו, למד אבא הלכות מילה ושימש גם כמוהל, הוא מל אז את אחי משה, וזמן קצר אחר כך זכינו ועלינו ארצה. אבי הגיש הרבה בקשות לצאת מבריה"מ, אך לא נענה. והנה,

באותה שנה, תשל"א, שבה מל את בנו, הצליח לצאת מרוסיה. הוא היה אומר, שהתקיים בו דיבור רבינו הקדוש בספר-המידות ערך 'פדיון שבויים' סעיף יב: "מי שהוא רגיל להיות מוהל, או לספק צרכי סעודת ברית מילה של עני, על ידי זה ניצול מבית-האסורים".

משהתקבל סוף סוף האישור המיוחל, נסע ר' יעקב שוב עם שלשת ילדיו: מנדל, אליעזר, ונחמן, לקראת ח"י תשרי יומא דהילולא של רבינו הקדוש, לאומן, ליטול ברכת-הדרך מהרבי ולהתפלל לפני העלייה לארץ ישראל, הם נסעו במטוס דרך מוסקבה, ובהושענא רבה התפללו עם מנין יהודים מתושבי אומן.

זכה ר' יעקב במה שאך מתי מעט זכו; לעלות לארץ הקודש עם כל משפחתו. הוא קבע את ביתו בירושלים עיר הקודש, וכיוון שלימד את בניו תורה במסירות נפש גם בבריה"מ, תיכף בבואם ארצה - שלח אותם לתלמוד-תורה ולישיבת ברסלב, והם השתלבו בלימודים ללא קושי. זקני אנשי התפעלו לראות נערים וילדים צעירים שזה עתה הגיעו מבריה"מ ויש להם ידיעות בלימוד, כאילו למדו בחדרים וישיבות בארץ.

גם כאן בארצנו הקדושה, היה ר' יעקב בידידות קרובה כל העת עם ר' מיכל דורפמן, והיתה תקופה ניכרת שלפי בקשתו, היה ר' מיכל מתקשר אליו בכל לילה בחצות להעירו לעבודת ה'.

ר' יעקב זכה לצאצאים יראים ושלמים ההולכים בדרכי התמימות לאורו של רבינו הק' ומקדשים שם שמים במעשיהם. "ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון, ישובו יושבי בצילו יחיו דגן ויפרחו כגפן" (הושע יד, ז).

(מאמר זה הינו מתוך ספר על תולדות חסידי ברסלב ברוסיה הסובייטית שייצא לאור אי"ה בקרוב)

”העיניים
שראו
את העיניים”

בנצחיות אורו של רבינו הקדוש ורו

עיקר גדולתו של רבי נתן שנותר תלמיד לנצח

לקראת חמשה עשר בשבט ראש השנה לאילנות זכינו לנועם שיח מיוחד עם הרה"ח ר' **יצחק פרידמן שליט"א**, מוותיקי חסידי ברסלב בארה"ב, שזכה לחזות ולשמע את זקני החסידים שבדור האחרון, ליצוק מים על ידיהם, להביט בתהלוכותיהם ולהטות אוזן קשבת למוצא פיהם, נאות לשתף אותנו בעובדות, שיחות ואמרות קודש ואורחות חיים במסורת החסידות מדור דור שראה ושמע וקבל מזקני החסידים אנשי אמת מעתיקי השמועה.

דוממות מעלת התלמיד הגדול מוהרנ"ת שיום לידתו וזריחתו חל בחמשה עשר בשבט

אם רוצים לדעת כיצד נראתה פעם שיחת חברים של פשוטי אנ"ש, אותה התאספות נעימה של אנשי הצדיק שמתקבצים יחד כדי לשמוע דיבורי אמונה והתחזקות בצדיק, בלי כל הרעש והצלצולים שמאפיינים את דורנו, לא צריך ללכת רחוק או לנבור בארכיונים. שיעורים ושיחות מהסוג הזה מתקיימים גם היום, כמעט באותה צורה, בכל מקום בעולם בו יש ריכוז של אנשי שלומנו.

אחד המקומות הללו הוא בית הכנסת של חסידי ברסלב בבורו פארק, שבו מתקיימת כבר יותר מעשרים שנה התקבצות שבועית ללימוד משותף של ספרי רביה"ק, מדי שבוע ביום שלישי בערב. השיעור נלמד ע"י הרה"ח ר' יצחק פרידמן, מוותיקי חסידי ברסלב בארה"ב, המתגורר כיום בויליאמסבורג. ר' יצחק הוא 'בוחן' בת"ת בויליאמסבורג מזה שנים רבות.

בצעירותו נמנה על חסידי סאטמר עד שהתוודע לאורו של רביה"ק שהביא אותו להתקרב לברסלב. באותן שנים זכה להכיר כמה מזקני אנ"ש ולשמוע מפיהם שיחות יקרות ודיבורים מעוררי לב לעבודת השם והתקרבות לצדיק. חמיו היה הר"ר הרשל וואסילסקי ז"ל, מראשוני חסידי ברסלב בארה"ב.

מכריו מתארים אותו כחסיד ברסלב המקושר בלב ונפש לרביה"ק. הוא מדבר בפשטות על יסודות מהותיים בברסלב, כמו התקשרות לצדיק, ביטול, התבודדות והשתטחות על הציון הקדוש באומן. אחד המשתתפים הקבועים בשיעורו מספר שר' יצחק מדבר על אומן ר"ה בחשוון כמו שמדברים באלול. ר' יצחק נוהג לומר שאם רוצים לזכות לנסוע לאומן בראש השנה, צריך לדבר על זה כל השנה.

לרגל הופעת הגיליון החדש ביקשנו מר' יצחק לשתף את הקוראים בסיפור התקרבותו לברסלב, הקשר שזכה לו עם זקני אנ"ש בדור הקודם והשיחות שעברו בין חסידי ברסלב לאורך השנים.

ביקשנו גם לשמוע מפיו כיצד נראה היחס בין התלמידים בדורות הקודמים ועל האופן הראוי שבו אפשר לעסוק בהשפעה על מקורבים חדשים. הדברים המובאים להלן נשמעו מפיו בשיחה ליאבקשה' ובהודמנויות אחרות, בשינויי לשון קלים לטובת רהיטות הקריאה. כמו כן, ובשל העובדה שהדברים תורגמו מאידיש, הציטוטים וסדרם נערכו מעט אף הם כדי להקל על הבנת הדברים. ייתכנו בנוסף חוסר דיוקים מחמת קוצר השגת המעתיק והמביא לדפוס, ועם הרה"ח שליט"א והקוראים הסליחה.

בראשית דבריו מציין ר' יצחק כי אין לו חידושים. "תשמעו ממני רק דברים פשוטים שאתם כבר יודעים. הדבר הראשון, והדבר הגדול ביותר, הוא כמו שכתוב כאן (מצביע על השורה באבקשה) "מוזקנים אתבונן".

הכרתו למשל את ר' לוי יצחק זצ"ל. הוא היה סוג כזה של בן אדם שאפילו כשהייתה לו דעה ברורה בעניין מסוים, הוא אף פעם לא שלל במפורש את הדעה הנגדית, אלא רק הביע את עמדתו האישית בבחירות כזו שממילא הבינו את הטעות בצד השני. מעולם לא שמעתי אותו כשהוא מבטל מישוהו. הוא רק ביטא את היופי של העניין של הרבי, עד שהשני הבין בעצמו שההיפך - לא.

שאלו אותו פעמים רבות מדוע אינו אומר בבירור מה דעתו בעניין מסוים. למשל, שלא יילכו להוא ולהוא וכד'. שמעתי ממנו, וכמדומני שזה גם מופיע בספרים, הסבר לכך. הוא הביא את הגמרא שאומרת: "אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה, סתור ואל תבנה. מפני שסתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה". הוא ביאר כך: בנין נערים סתירה - מה פירוש נער? נער פירושו בלשון הקודש מנוער, ריק מתוכו. כתוב בפרשת חיי שרה "ותער כדה אל השוקת", והפירוש הוא לרוקן. גם המשנה אומרת "המערה מכלי אל כלי". כלומר נער פירושו ריק.

עם מה יכול נער לבנות? הרי אין לו מה להציע. לכן הוא בונה באופן של 'סתירה' - לקעקע את השני. וסתירת זקנים - איך זקן מקעקע את השקר? הוא לא מדבר נגד. הבניין שהוא בונה את עצמו, מקעקע ממילא את השקר. זה המהלך של 'זקן'.

אגב, רבנו אמר "אני קנקן חדש מלא ישן". אנו חסידי ברסלב חסידים של אברך צעיר. אבל הוא הרי הסבא דסבין. הוא זקן שבזקנים.

ר' לוי יצחק מעולם לא דיבר על עצמו, ומעולם לא נתן עצה באופן של עשה כך ועשה כך. מאות יהודים בירושלים באו לשוחח אתו (היו למשל שלושה אחים תלמידי חכמים ידועים בירושלים, ר' סנדר פריינד, ר' ברוך פריינד ור' נטע פריינד. ירושליימע יידן. הם נהגו להגיע לדבי לוי יצחק לדבר אתו שעות ארוכות) או לשאול ממנו עצה, ועל כל דבר הוא אמר "הרבי'א אומר כך". זה דבר מעניין מאד. נפלא מאד. והעיקר היה שאפילו לאנשים מחוץ לברסלב הוא הצליח להעביר את החן של אמת של הרבי.

חמי ע"ה היה אתו חמש שנים בסמרקנד, בזמן מלחמת העולם השנייה. הוא היה מאד דבוק בו, והיה להם שיעור משותף בספר הקדוש. הוא סיפר שהוא מעולם לא ראה בו התנשאות - הוא היה הרי רב במחנות, אחרי המלחמה, לפני שעלה לארץ. אבל את העיקר, את היופי של העניין של הרבי, הוא העביר היטב.

מהזקנים שלנו, שהיה להם טעם זקנים אמיתי, צריך ללמוד את הנקודה הזו: לדבר תמיד מהגדלות של הרבי, מהגדלות של כל עצה.

ר' לוי יצחק למשל, אפשר לשמוע זאת בקלטות, נהג תמיד לדבר מעניינים כמו העצה של חצות. הרי הוא קיבל זאת על עצמו, מהיום שהתקרב לעניין של רבנו לא עבר עליו לילה אחד בשינה אחר חצות. כמעט בכל שיחה שלו דיבר על חצות, ותמיד ניסה להכניס בדעתם של אנשים שחצות זו עבודה לכל יהודי. כי יש מניעה כזו אצל אנשים, שאפילו כשהם כבר רוצים לקום

אהבו את הרבי. זה היה הכל.
דיברו רק מהרבי. הכל נסוב
סביב הרבי. זה צריך להיות
היופי של חסיד ברסלב.
הכל סביב הרבי.

כבר אינני זוכר את שם העיירה שבה הוא נעשה מקורב. אבל הוא סיפר שעשרים קילומטר משם, בעיירה אחרת, גר חסיד ברסלב. איש פשוט מאד. הבחורים מאד רצו לשמוע חסיד ברסלב, אז הם נהגו ללכת אליו ברגל מדי יום שישי, עשרים קילומטר ברגל. יום שישי היה היום היחיד שהיה להם קצת זמן פנוי אחרי סדר הלימוד, מן הסתם לא בימי שישי הקצרים של החורף אלא בקיץ, והם הלכו כל יום שישי, שבוע אחרי שבוע, עשרים קילומטר ברגל הלך ושוב כדי לחטוף שיחה קצרה עם חסיד ברסלב ולהגיד לו גוט שבת. והוא היה אדם ממש פשוט. כפרי. כזו אהבה הייתה לחסיד ברסלב. הוא רצה לבטא איזו אהבה הייתה למקורבי פולין.

”

במעשה מבעל תפילה יש תיאור כזה על אנשי הבעל תפילה. "וגודל השמחה שהייתה שם אי אפשר לשער במוח". לפעמים אפשר להבין זאת. אולי לא במדרגה הזו, אבל יש אהבה בין אנשי.

יש סיפור מדהים על ר' אלחנן שאני לא כל כך אוהב לספר ברבים כי לא יאמינו לי. אבל בעצמי שמעתי זאת. ר' אלחנן שמע כמה שיעורים בליקוטי מוהר"ן מאברך חשוב אחד מאנשי, וראה שאותו אברך בקי מאד בספר הקדוש. הוא הלך לאנשי החברה קדישא בירושלים וביקש מהם לקנות חלקת קבר סמוכה לחלקה של אותו אברך שהיה צעיר ממנו בעשרות שנים. הוא רוצה להיטמן לידו, ליד גוף שמונח כל כך בליקוטי מוהר"ן, אולי על ידי זה תהיה לו מנוחה בקבר. אנשי החברה קדישא אמרו לו: מה אתכם, ר' אלחנן, אנחנו מאחלים לך אריכות ימים ושנים, אבל לא נסכים לזה. הרי מדובר בהפרש של חמישים שנה ביניכם. תחשוב על כך.

הוא אמר: אתם צודקים, אבל אני בכל זאת מבקש. מדוע? כדי שאחרי אריכות ימיו ושניו של אותו אברך, כשהוא ייטמן לידי, אולי תהיה לי סוף סוף מנוחה בקבר. והם הסכימו.

חצות, ואפילו כשהם כבר קמים בפועל, הם עדיין מרגישים שעדיף ללמוד גמרא או אפילו לעסוק בהתבודדות - אבל חצות זה הרי עניין לאנשים גדולים. הוא תמיד ניסה להחדיר את ההבנה הזו שחצות זה לאנשים פשוטים.

לרבי לוי יצחק היה קשר אמיץ וחזק ומיוחד עם חמי ע"ה, ר' הרשל ווסילסקי. הוא נהג לומר לבניו של חמי ע"ה "היה לי חבר וידיד טוב, ר' הרשל ווסילסקי, אתו יכולתי לשוחח ולעבור היטב תורה בליקוטי מוהר"ן". היה לו ביטול כזה.

”

את מי עוד הכרתם?

הכרתי גם את ר' אלחנן ספקטור. הוא היה פוילישער יידי שידע כל התורה ממש. בפולין הוא היה ראש ישיבה והיה בקי בש"ס ממש. דף על דף. כשבא לארץ זכה ל"ענווים ירשו ארץ". מה שלא ביקשו ממנו הוא התחמק.

ר' אלחנן היה יהודי שלא הסכים להגיד תורה אפילו אם תשלם לו אלף דולר לרבע שעה. לא הייתה מציאות כזאת. כל הדברים המעטים בתורה שיש ממנו הם דברים שהצלחו להוציא ממנו בתחכום על ידי שנכנסו אתו בדברים, שוחחו אתו בכל מיני עניינים אחרים עד שיצא משוה. הוא היה יהודי שתקן. כשביקשו ממנו לומר תורה הוא נשאר בשקט. אבל כששאלו אותו למשל איך היה בפולין, איך התגוררו חסידי ברסלב בשכונתו, התחילה שיחה, והרי הוא היה יהודי תלמיד חכם מופלג, ובתוך הדברים יצאו מפיו חידושים נפלאים.

הוא נהג לספר למשל על האהבה המופלאה שהייתה בין חסידי ברסלב בדורות הקודמים. הוא סיפר לחמי ז"ל למשל - זו אגב הייתה הפעם הראשונה שהוא פתח את פיו בפני אנשים ומיד נעמדה סביבו קבוצת אנשים, "ר' חונא מדבר, ר' חונא מדבר" - חמי גלגל זאת כך שיתחיל לדבר כאילו סתם שיחה בעלמא. ואז הוא סיפר על גודל האהבה שהייתה בין המקורבים חסידי פולין.

ההתקשרות של
תלמיד לרבי
צריכה להיות
באופן כזה -
"כענפים באילן".
ענף באילן, אפילו
בשלכת הוא לא
מתייבש לגמרי.
פה מסביב יש
עצים ריקים
מעלים, אבל אנו
רואים שהענפים
עדיין חיים.
והראיה היא
שבט"ו בשבט
הענפים יוציאו
פרחים או פירות.
הפירוש הוא שכל
עוד התלמיד
מקושר לרבי הוא
גדל וצומח יחד
אתו.

רבי צבי וואסילסקי זצ"ל

רבי שמואל שפירא זצ"ל במירון

רבי נתן כותב בהלכות שלוחין הלכה ה' שכדאי ללכת כל ימיו על ידיו ועל רגליו לחפש את הצדיק, ואם ימצא אותו שעה אחת לפני ההסתלקות כבר הכל השתלם. הרבי הזה גבוה מעל גבוה - לא מבינים אפילו מה פירוש "גבוה מעל גבוה". המציאות היא שהצדיק הזה הבטיח.

מה באמת מייחד את חסידי ברסלב? את הדרך של ברסלב?

היו פעם שני חסידים שהגיעו לרבי נתן ושמעו ממנו שיחה שלמה שצריך לחפש את הצדיק ולחפש את הצדיק. בסיום השיחה הם אמרו "ישר כח' ונפרדו לשלום. ואז רבי נתן אמר בדרך צחות שהם גרועים מפרעה. מדוע? כשפרעה שמע מיוסף את פתרון החלום הוא הבין שאם הקב"ה שלח על ידו פתרון כזה, הוא האיש המתאים ביותר לתפקיד. אבל אותם חסידים לא הבינו שהיכן ששומעים דיבורים נפלאים כאלה - עד כמה צריך לחפש את הצדיק - שם בדיוק צריך להתחיל לחפש אותו...

אבל כשכך שומעים כבר מרבי כזה, הוא לוקח אותך לשורש. זה דבר נפלא. לדוגמה: רואים לפעמים אדם שאוחז באמצע תהלים. באים אליו לומר לו שיש בעיה בבית, הוא מפסיק באמצע תהלים ורץ לרופא. אולי באמת צריך ללכת לרופא, אבל אתה כבר אוחז באמצע אמירת תהלים, תגיד לפחות עוד פרק תהלים.

למה זה קורה? כי המוח כל כך מבולבל שקודם כל רצים למה שנראה מועיל. הרביה הרי אמר בשיחה שאצל העולם עושים בסוף מה שהוא עושה בהתחלה, דהיינו תפילה. כל יהודי מאמין בה, ומאמין באמת. והראיה שכאשר באמת כלו כל הקצין - הוא כן צועק לקב"ה. זה סימן שלמרות שהרופא עכשיו מייאש אותך, הוא עדיין מאמין בה. כי הוא הרי יהודי. רק הואיל ואין לו את העצות של הרבי, ואינו חי בסוג כזה של אמונה, לכן הדבר הראשון שהוא עושה זה לרוץ לרופא. או כאשר יש בעיה משפטית חלילה, הדבר

אחד. אפשר ללמוד בכל יום שיחה אחת עד שמסיימים, ואז אפשר לחזור שוב מהתחלה. אפשר למצוא דבר מבהיל. בפרקים 'גדולת השגתו' ומעלת המתקרבם אליו' אפשר למצוא דברים דומים מאד. למה רבי נתן לא הכניס הכל בפרק אחד? משום שהוא רצה להראות את הדבר הזה עצמו: שלרבי יש השגות גדולות מאד - אבל הוא לא רבי ששוכח מאנשיו. לכן יש שיחה מיוחדת על 'מעלת המתקרבם אליו' שזה דבר מיוחד לגמרי.

כידוע, בזמן הרבי היה צדיק גדול - לא מזמן היה היארצייט שלו - בעל התניא. הוא היה גדול מאד. עד כדי כך, שלמרות שהוא היה התלמיד הצעיר ביותר של המגיד רבי בער, בשעת ההלוויה כשהטילו גורל מי יזכה לשאת כל חלק בגופו הקדוש של המגיד, בחלקו של בעל התניא עלתה הזכות לשאת את ראשו של רבו הקדוש. המות. חב"ד זה חכמה בינה ודעת.

יש לי מחותן חסיד ליובאוויטש שמגיע לאומן כל שנה בראש השנה. הוא יודע דברים רבים. הוא אמר לי שבעל התניא אמר לתלמידיו: אני מראה לכם דרך בעבודת השם, אבל אינני לוקח אתכם על הכתפיים שלי.

אם משהו מקורב לבעל התניא בוודאי טוב מאד, אבל חסיד של הבעל התניא כשיבוא לעולם האמת ויבקש "אני רוצה שהרבי שלי יבוא לכאן לעזור לי", יגידו לו: הרי הבעל התניא אמר שאינו נושא אתכם על כתפיו. איננו יודעים מה אתה רוצה ממנו. אין לך שום תביעה כלפיו. הוא יושב בגן עדן למעלה ליד רבו הקדוש ואינו יורד למטה.

אבל חסיד ברסלב לא צריך אפילו לבקש או לומר זאת! הוא לא צריך לבוא לבית דין של מעלה ולומר "אני רוצה שהרבי יבוא לכאן". הרבי אמר: אני הולך לפניכם. אתם מבינים? זה דבר מבהיל. ואפילו אם נניח שהיה ברסלביר חסיד ומחמת דבר מסוים שעשה לא עומד שם הרבי, יש לו טענה. הוא היה בציון של הרבי. אנ"ש נהגו לומר שיש לו שובר ביד. הוא יכול לבוא לרבי עם כל דבר, אם היו לו לכל הפחות כיסופים לאותו דבר. לא משנה מה.

היו שחשבו שזו גוזמה, אבל אפשר לראות זאת במפה של בית החיים. בנו של ר' אלחנן, ר' דוד ספקטור, ידע מהסיפור והתחנן לחברה קדישא שיתנו לו מקום ליד האבא. הם הראו לו את המפה ואמרו לו שאי אפשר כי האבא ביקש להיקבר ליד החלקה של אותה אברך וכבר מלא שם. בסוף הושיבו בית דין במעמד החברא קדישא, עד שמצאו דרך לדחוק עוד חלק שם, על ידי שהזיזו חלקה אחת.

כוונתי להוציא מהסיפור הזה שהיהודי היה עניו כזה. אדם שבקי בכל התורה, ומה שחסר לו זו חלקה ליד אדם שצעיר ממנו בעשרות שנים.

זיכרון היום האחרון אצל חסידי ברסלב זה לא חידוש. אבל מה באמת הסיבה שלאותו ת"ח כבר הייתה חלקה? היה מנהג כזה אצל אנ"ש לקנות חלקות קבר בשנות צעירותם?

בארץ זה דבר נורמלי. אם תלך להר המנוחות תראה הרבה מצבות שרשום עליהן ק"ב, דהיינו קנה בחייו. זה נחשב לסגולה אבל יש עוד טעם. יש יהודים שהולכים בחייהם לאותו מקום מדי יום ומקדשים את המקום. אומרים תהלים או שופכים את הלב בדמעות. באמריקה זה לא נפוץ, כי קהילות אמריקאיות לא מוכרות חלקה - אם אתה חבר בקהילה, היכן שיהיה מקום פנוי יתנו רשות להיקבר שם.

אתם נוהגים לומר שחסיד ברסלב צריך ללמוד בכל יום את הפרקים 'גדולת השגתו' ומעלת המתקרבם אליו.

אני לא אומר שצריכים לעשות זאת. אלא אומר לעצמי. וגם לא מוכרחים לגמור הכל ביום

רבי אלחנן ספקטור זצ"ל

רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל

רבי יצחק ברייטער הי"ד

”

בשנים האחרונות חסידות ברסלב גדלה לממדים בלתי נתפסים. הריבוי העצום הזה מעורר את השאלה מהי הדרך הנכונה לקרב אנשים חדשים. כמי שמוסר בעצמו שיעורים בתורת רביה"ק בקביעות, ביקשנו מר' יצחק לנסות להגדיר עבור מי שרוצה להיקרא 'תלמיד של הרבי' את היחס הנכון לדמויות מקרב אנ"ש שזכו להשפעה ציבורית.

כשאני התקרבותי לברסלב לפני יותר מארבעים וחמש שנה, לא עלה בדעתי של אף אחד, אפילו זר, לשאול "לאיזה משפיע אתה הולך". לא הייתה בכלל שפה כזו בברסלב. אני לא מדבר מזמנו של רבי נתן, ואפילו לא מהזמן שלפני המלחמה, אלא אפילו בזמן שאני עצמי התקרבותי לברסלב לפני בסך הכל כמה עשרות שנים.

כל יהודי, מפולין או מהונגריה, גם אלה שלא היו חסידי ברסלב, ידע שחסידי ברסלב הם חסידים של הרבי עצמו. לא עלה בדעתי לשאול "מי המשפיע שלך". כשפגשתי חסיד ברסלב אמרו "אה, אתה מה'טויטע חסידים'..." כל השנים ידעו זאת. ולא שלא היו חשובי אנ"ש. בכל הדורות היו. ר' שמשון בארסקי, ר' אברהם בן ר' נחמן וכו'.

”

איך הם נקראו? 'משפיעים'?

(בחייו) לא קראו להם 'משפיעים'. לא קראו להם כלום. קראו להם פשוט בשמם. מי אומר שיעור היום? ר' אברהם בן ר' נחמן. בפולין היו ר' אהרן לייב ציגעלמאן, ר' יצחק ברייטער, ר' איצלה אוטוואצק (שאב היה תלמיד חכם מופלג שלמד שלושים

רבי יצחק שליט"א בשיעור בישיבת ברסלב, לונדון

להניח את הידיים על העמוד או על הסטנדר? אומר השו"ע שהסימן הוא שאם ייקחו את אותו דבר שהוא נסמך עליו, והוא ייפול, זה סימן שהוא נשען עליו לגמרי. אבל אם הוא ימשיך לעמוד - סימן שהוא לא נשען על אותו דבר.

אמר ר' יצחק ברייטער: אותו דבר בנוגע לממון. הקב"ה הסכים שנעשה השתדלות לפרנסה. יוצא שאנחנו קצת כן נשענים על הסיבה. השאלה מה קורה כשנוטלים את הסיבה. אם הבנאדם מרגיש אבוד - זה סימן שהוא נשען יותר מדי על הסיבה, על ההשתדלות. אם אפשר להחזיק את המוח ולא להסתמך על ההשתדלות, זה סימן שאתה מאמין שיש ה' אחד. עד עכשיו זו הייתה הסיבה וה' ייתן שתהיה סיבה אחרת.

הוא לא אמר את זה סתם בתורה 'תורה' יפה. היה לו ניסיון והוא ידע שהדבר הראשון זה לא להתבלבל. זה היה לו ברור בדעת. אצל אנשים אחרים אם נשרף הבית הם נאבדים לגמרי. רואים כמה האמונה בערה בו. והכל בכוח הצדיק. כלומר זה בדיוק להיפך: כשמדברים מהצדיק לא שוכחים חלילה מהקב"ה, אלא אדרבה הצדיק מחבר אותך להקב"ה.

הראשון שעושים זה לרוץ לעורך דין טוב. הקב"ה כביכול הוא העורך דין הטוב ביותר והרופא הטוב ביותר. זה מה שהרבי לימד אותנו ודיבר מזה כל הזמן.

העולם אומר שאצלנו מדברים כל היום מהרבי. אבל הרבי הרי מקשר אותנו עם הבורא בכזה קשר אמין וחזק, שחסידי ברסלב יודע תמיד את האמת. ר' יצחק ברייטער הייתה לו פעם בעיה חמורה בעסק. הוא היה מנהל חשבונות, וכל החשבונות עלו באש. באו לספר לו באמצע התפילה שנשרף הכל, ולא ראוי עליו שום שינוי. היה לו עסק קטן וכל העסק קרס, ועכשיו אלפי אנשים יהיו להם טענות נגדו וכו'. והוא היה רגוע... גמר את התפילה בנחת, ואז הלך להסתכל מה קרה שם.

שאלו אותו איך הוא מסוגל לנהוג כך, בכזה יישוב הדעת. הוא אמר שהרבי אמר שהכסף הוא משענת קנה רצוף. כך קורא הרבי לתאוות ממון. מקל שבור. נו, אי אפשר להישען על זה. שאל ר' יצחק: מה הסימן אם האדם נשען על הכסף או לא? הרי פרנסה צריך. והסביר שלפי עניות דעתו הפשט הוא כך. הרי כתוב בשו"ע שבשמונה עשרה אסור להישען על שום דבר. האם זה אומר שאסור

איזה שבח שלא תמצא בספרינו על הרבי, תדע שזו פחות מטיפה מן הים וכל המוסיף גורע. צריך להכניס זאת במוח.

איך להיות חסיד ברסלב ואיך לנהוג, הכל זה רבי נתן ולא אחר. ממילא מה שייך להתבלבל.

חסידי ברסלב לא נפלו בדעתם כשראו שהרבי הסתלק, ולא חשבו שבודאי לא יסתלק. אנחנו יודעים שהרבי הסתלק והייתה לויה. כשרבי נתן ישב שבעה על אחיו באותו הזמן היה בדעתו גם על הרבי. רביה"ק גם ביקש שיתנו פרוטה לעילוי נשמתו.

מצד שני, צריך לזכור, כמו שהרבי אמר, שהסתלקות הצדיק זה כמו שעובר מחדר לחדר. יש לנו רבי!

זה מה שרבי נתן חזר עם תלמידיו, ואחריו ר' נחמן טולטשינער עם תלמידיו. ר"נ טולטשינער כותב במכתב - אחרי הסתלקות רבי נתן! - שקיבל מרבי נתן שהרבי נשאר הרבי, "וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדוננו מורינו ורבנו ז"ל". הרבי עצמו.

כל השמות ששייכים לצדיק אצל חסידי ברסלב מעולם לא התחלפו ולא ניתנו לאחר. לרבי אברהם בן ר' נחמן היו כמה תלמידים שהיו מחוברים אליו מאד. אחוז ממנו כיהודי קדוש ורצו להסתופף בצילו. לא הרוב אלא כמה בודדים. הם לא העזו להיכנס אליו כמו שנכנסים לרבי חי, אבל לפעמים בזמן שהיה ישן היו נכנסים לחדרו ומסתופפים סביבו. עד כדי כך אחוז מגדלותו. אבל אפילו ביניהם לא עלה על דעת אף אחד לקרוא לו משהו אחר מלבד ר' אברהם בן ר' נחמן. אתה שומע? הייתה לו כזו השגה ברבי, שרצו לנשום את הבל פיו.

יש היום משפחה גדולה וידועה בברסלב. לפני מאה שנה, אבי המשפחה גר ביפו ליד תל אביב. כבר אז זו הייתה עיר חילונית, אבל הייתה שם פרנסה טובה. הוא שאל את ראבר"ן אם להישאר שם. הוא אמר לו: אם אתה רוצה שיהיו לך דורות ישרים תעבור לירושלים. כשהוא שמע את זה, הוא לא שאל מה עם דירה ופרנסה אלא הלך מיד הביתה ואמר: עוברים לירושלים. בני ביתו שאלו אותו: דירה כבר יש לך בירושלים? עבודה? לא. אבל ר' אברהם בר' נחמן'ס אמר והוא מציית... עד כדי כך הוא החשיב את דעתו. כלומר בודאי שהאמינו בגדלותו ושמעו לדבריו.

ארבעים דפי גמרא כל לילה לפני השינה. הוא היה יכול להיחשב רב גדול אבל קראו לו בפשטות רק ר' איצלה אוטוואצקר).

וכך גם ר' לוי יצחק. קראו לו 'השמש של בית הכנסת ברסלב', והוא היה ת"ח גדול שאחרי המלחמה היה רב במחנות כידוע. סידר קידושין, גיטין, דיני תורה. שמעתי ממישהו פה בויליאמסבורג, שהיה דיין באותו מחנה, שרבי לוי יצחק היה ראש הבית דין שם במחנה.

גאב"ד ירושלים הימנחת יצחק' נהג לקום בפניו. כששאלו אותו מדוע הוא קם בפני חסיד ברסלב הוא אמר: הוא ארבעים שנה שמש בבית כנסת ולא לוקח פרוטה. והוא דיבר אתו בלימוד ויצא מהכלים, אבל למעשה הוא הבין שהוא שמש של בית הכנסת. זה מה שהוא ידע. כשהוא שאל את הגבאי מי זה, הגבאי ענה 'הוא השמש של ברסלב'. איש מעולם לא חשב להפוך אותו לדמות או למנהיג.

אהבו את הרבי. זה היה הכל. דיברו רק מהרבי. הכל נסוב סביב הרבי. זה צריך להיות היופי של חסיד ברסלב. הכל סביב הרבי.

”

שמעתי משל יפה. חושבני שתהנו ממנו. משל בעלמא. להבדיל, כמו אדם שתלוי בחבל למטוס מהיר ביותר. וזה טס במהירות עצומה. אבל הוא רוצה לתפוס חבל נוסף, שקשור לאיזו עגלה עם סוסים, כי זה גם נוסע. מה יקרה לאדם כזה?

הוא יישאר בעגלה במקום במטוס...

חסיד ברסלב צריך לדעת שיש רבי אחד. לא שניים ולא יותר. והתלמיד הכי גדול זה רבי נתן. לרביה היו הרבה תלמידים, אבל כולם ידעו שרבי נתן הוא התלמיד הגדול ביותר. לרביה היו תלמידים שידעו ללמוד יותר מרבי נתן. היה תלמיד, רבי יידל, שהרבי היה מעביר לו פדיונות. עד כדי כך גדול הוא היה. אבל ההשארה של הרבי, של הספרים של האור ושל הקדושה, ושל

זה מה שרבי נתן חזר עם תלמידיו, ואחריו ר' נחמן טולטשינער עם תלמידיו. ר"נ טולטשינער כותב במכתב - אחרי הסתלקות רבי נתן! - שקיבל מרבי נתן שהרבי נשאר הרבי: "וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדוננו מורינו ורבנו ז"ל". הרבי עצמו.

אבל אף אחד לא קרא לו רבי ואף אחד לא החליף בינו לרבי ח"ו. ידעו שהוא איש גדול מאד, אבל ידעו שהוא רק תלמיד של רבי נחמן מברסלב, ושם רוצים לשמוע תורה של רבנו כדאי ללכת לראבר"ן לשמוע.

הוא היה איש קדוש באמת. אבל אפילו אותם תלמידים ספורים שאחזו ממנו עד כדי כך, לא עלה בדעתם להחליף חלילה. לא הייתה מציאות כזו בעולם.

אתן לך משל. אצל חסידים יכול להיות מצב שרבי אחד נוקט בגישה מסוימת ואחרי פטירתו בא רבי חדש ומשנה את הצורה של החסידות. עכשיו הוא הרבי. אבל בברסלב הרבי לא מתחלף. כמו שלרבי היו תלמידים בחייו, כך יש לו עכשיו עוד חסידים כמו יצחק פרידמן. כמובן לא באותה רמה של עבודה וקדושה, אבל ההתקשרות לרבי לא מוחלפת. יתירה מזאת, לא אומרים ב'הריני מקשר' ו'בפרט לרבי נתן ב"ר נפתלי הערץ". אף על פי שממנו כל מה שיש לנו - הרי הרבי אמר שבלעדיו לא היה נשאר בלעטל שמות - הוא עדיין תלמיד ולא הרבי.

רבי שמואל שפירא היה יהודי שמפורסמים גדולים בעולם כמו הדזייקובר רבי, שצדיקים רבים נתנו לו קוויטלאך, אמר עליו שחצי עולם עומד על שמירת העיניים של ר' שמואל. אבל אף אחד, כולל האנשים הקרובים אליו ביותר, או אנשים שהיו מסורים אליו בלב ונפש ותמכו בו כספית, לא נפל בטעות שהוא רבי ח"ו. לא יצא בכלל דיבור כזה. ידעו שהוא חסיד ברסלב ותו לא. שומר עיניים ועם מוח קדוש אבל יש לו רבי.

יש דבר מבהיל. הרבי אמר: אנשים שבעולם העליון הם כבר בוודאי אנשים שלו, "פון מיינע מענטשן", אבל אלה שעדיין פה הם בסכנה גדולה. הרבי היה קדוש עליון והיו לו תלמידים אריות שבחבורה, אבל הם עדיין בסכנה גדולה. למה? כל זמן שאדם בעולם הזה יש לו בחירה. רבי נתן אמר שהפלא הגדול ביותר הוא בחירה. אדם יכול לדעת הכל על גן עדן וגיהנום ועדיין יש לו בחירה. וזה צריך אדם לזכור, לא ליפול בדעתו. אתה חסיד ברסלב ולא מישוהו אחר, ולא ליפול מזה. זה מה שאני רוצה להביע פה.

איזה שבח שלא תמצא בספרינו על הרבי, תדע שזו פחות מטיפה מן הים וכל המוסיף גורע. צריך להכניס זאת במוח.

כידוע בזמן המחלוקת הנוראה על רבי נתן רצו להרוג אותו. הוציאו כתב שמי שיזכה להרוג אותו רח"ל יזכה לחיי העולם הבא. לרבי נתן הייתה דרך קלה להינצל מכל זה על ידי שיהפוך למפורסם כמו כולם. הרי הציעו לו שיהיה כמו חסידות רגילה ואדרבה יעזרו לו. הוא היה יכול לעטות על עצמו בגדי משי ולהיות כאחד משאר המפורסמים שבדורו והיו מניחים לו, ועוד היה זוכה לכבוד מלכים. אבל הוא לא הסכים בשום אופן, כי היה מוכן למסור נפש על זה שיישאר העניין שרבי נחמן הוא הרבי ולא רבי נתן. והוא היה מוכן לספוג אבן בראש למען זאת. איננו יכולים להבין את המסירות נפש הזו, אבל צריכים להדריך את הקרובים אלינו שיש לנו רבי וזה הרבי בעצמו, רבי נחמן בן פיגא.

באופן אישי מעולם לא יצא לי לחאמין באנשים. האיש היחידי שהאמנתי בו לפני שהתקרבותי לברסלב היה הסאטמר רב ז"ל. אבל כשהכרתי את דרך רבינו עזבתי קיבוץ כזה גדול של רבי עם חמשת אלפים יהודים, צדיק הדור, והלכתי לבורו פארק ששם היו כמה חסידים בודדים שחלקם לא היו עם זקן. אבל ידעתי שצריך להצטרף לקיבוץ של יהודים שאומרים הריני מקשר עצמי, וידעתי שלשמוע פירוש בליקוטי מוהרן אני צריך את חמי ז"ל. אבל מעולם לא עלה על דעתי למצוא לי רבי אחר.

אני רואה שהקונטרס הזה, 'אבקשה', מדגיש את העניין הזה. שרבי נתן היה 'התלמיד', ונהג תמיד להודיע ולהבהיר שרק רבינו הקדוש הוא הרבי. הרי כשראו את רבי נתן היו כאלה שחשבו שזה הרבי, והוא היה צריך להודיע שלא, זה לא הרבי. הרבי הוא גבוה מעל גבוה. ותמיד חזר על כך. בכל הלכה, בכל מכתב. רק הרבי, והכל בכח הצדיק. דבר מופלא. אז איך יכולים בימינו אנשים להטעות את עצמם שהם 'משהו'?

השם יעזור וירחם עלינו שנרחם על עצמנו. כמו שהרבי אמר על עצמו: יש לי רחמנות על עצמי.

”

איך באמת קורה מצב שדברים פשוטים כאלה עדיין לא ברורים מספיק לכולם?

ההעלמה כל כך גדולה, כי הבעל דבר יודע שחסיד ברסלב זה לא סתם. על הפסוק "על מה שווא בראת" הבעל שם טוב מפרש - רבי נתן מביא זאת בהקדמה של סיפורי מעשיות, וגם התולדות מביא זאת מספר פעמים - מה שרבנו מביא במעשה מזבוב ועכביש, שכאשר אותה נשמה של הצדיק הייתה צריכה לרדת לעולם הזה, הס"מ אמר: אם הוא יורד למה בראת אותי. מביא רבי נתן בהקדמה שגם הבעל שם טוב הקדוש אמר אותו הדבר. ועל זה הסביר את הפסוק על מה שווא בראת. שהשווא אומר - יש לו טענה כזאת - למה בראת אותי סתם. והתשובה שנותנים לו היא "כל בני אדם". דהיינו שיחד עם הצדיק האמיתי ירד לעולם מפורסם אחר שיימשכו אחריו, ותהיה בחירה.

הצדיק האמיתי יכול לתקן את כל הבריאה בגשמיות ברוחניות. רבי נתן כותב מספר פעמים שאם כולם היו מתקרבים לרבי כבר הייתה באה הגאולה השלמה בגשמיות וברוחניות. הרבי עצמו הרי אמר, "דחו את הגאולה במאה שנים". לכן יש הסתרה כל כך גדולה דווקא על העיקר ואפילו בתוך ברסלב.

אתן לך משל יפה. פה באמריקה בהרבה בניינים יש שומר הפתח, מה שנקרא "דור מאן". אבל בווינגטון אצל הנשיא יש שומרי הפתח כבר שנים רבות לפני הכניסה. אדם פשוט שלא יודע איך נראה הנשיא ראה את השומר לבוש במדים כל כך מפוארים, ניגש אליו בהכנעה ואמר לו "אדוני הנשיא, באתי לכאן כדי שתשתמע את בקשתי". כמובן שיעשו ממנו צחוק.

הרבי הרי כל כך גדול. רבי נתן מדבר בלי סוף מהרבי, והוא כותב בפירוש בשיחה בחיי מוהר"ן:

רבי שמואל שפירא היה יהודי שמפורסמים גדולים בעולם כמו הדזייקובר רבי, שצדיקים רבים נתנו לו קוויטלאך, אמר עליו שחצי עולם עומד על שמירת העיניים של ר' שמואל. אבל אף אחד, כולל האנשים הקרובים אליו ביותר, או אנשים שהיו מסורים אליו בלב ונפש, לא נפל בטעות שהוא רבי ח"ו. לא יצא בכלל דיבור כזה. ידעו שהוא חסיד ברסלב ותו לא. שומר עיניים ועם מוח קדוש אבל יש לו רבי.

זה מה שרבי נתן חזר עם תלמידיו, ואחריו ר' נחמן טולטשינער עם תלמידיו. ר"נ טולטשינער כותב במכתב - אחרי הסתלקות רבי נתן! - שקיבל מרבי נתן שהרבי נשאר הרבי: "וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדוננו מורינו ורבנו ז"ל". הרבי עצמו.

אני חושב שאולי אפשר לומר שהפשט היה כך. שרבי נתן אמנם הרגיש מיד שהשמועה לא נכונה, כיון שהיה כל כך מקושר לרבי עד שהרגיש כל מה שעבר עליו. אבל בענותותו הגדולה חשש שאולי ההרגשה שלו לא נכונה ונובעת מדמיון. לכן נשבר לו הלב מאד. ואחר כך כשחזר ושמע שאמנם השמועה לא נכונה וברוך ה' הרבי עדיין אתנו, הייתה לו שמחה מזה שהרגיש את הרבי בעלייה ובירידה. כך אולי אפשר לומר. בכלל צריך לדעת שאפשר לדייק וללמוד בכל מילה של רבי נתן, הן במכתבים והן בספרים כמו ימי מוהרנ"ת.

”

איך מקרבים אנשים חדשים לעניין של רבנו הקדוש?

ברוך השם יש היום צימאון גדול לשמוע דברים של הרבי, מה שפעם לא היה עולה על הדעת. מצד אחד יש העלמה גדולה והסתר פנים גדול בדורנו, אבל מצד שני אפשר לומר ממש "בצר הרחבת ליי". כזו גלות קשה - אבל זוכים לדבר מהרבי. זה דבר מבהיל.

יש יהודים מכל החסידויות והקהילות שמתעניינים לשמוע. אחד המשתתפים הקבועים בשיעור מעולם לא נסע לאומן אבל מקפיד להגיע לשיעור מדי שבוע שבוע. הוא שומע את כל התורות והשיחות על הגדלות של הרבי וגודל עניין הנסיעה, אבל עדיין לא נגמר בדעתו לנסוע בפועל.

יש לי כמה חברים בויליאמסבורג שרוצים לעשות לי נחת, אז הם גונתים לי לדבר איתם מהרבי. הם לא חסידי ברסלב, אבל הם יודעים מה גורם לי סיפוק - שיש לי הזדמנות לדבר מהרבי - אז הם מאפשרים לי את זה. יש גם יהודים שמתקשרים מדי פעם כדי לשמוע קצת דברי חיזוק. יש יהודי חשוב, דיין, שעוסק כל היום בענייני ציבור ומנהל מוסדות. אבל כשיש לו רגע של שברון לב הוא מתקשר כדי לשמוע דברי חיזוק מהרבי. זה הכוח של הרבי.

ואם זוכרים את הנקודה הזו, ומעבירים לתלמידים הבאים, אז אפשר להגיד דברי תורה ולהסביר ליקוטי מוהר"ן. ■

”

איך באמת נראה תלמיד אמיתי של הרבי עצמו?

רביה"ק מגדיר תלמיד שמקושר לרבי כענפים המקושרים באילן. יש אינסוף דרגות בין המעלה של רבי נתן, התלמיד הגדול, למעלתו התלמידים היום. אבל למעשה צריך לדעת שכולנו חסידים של אותו רבי.

קשר כזה, כמו ענף שמחובר לשורש, הוא עניין אחר לגמרי. בתורה ס"ו הרבי אומר שבהסתלקות של צדיק אפשר לקבל פי שניים. וכידוע רבי נתן אמנם זכה לזה בשעת ההסתלקות וקיבל פי שניים מהרבי. אבל יש המשך. בליקוטי הלכות רבי נתן מבאר שאפילו אחרי ההסתלקות של הצדיק אפשר לזכות לזה, לבחינת פי שניים. מתי? כל הזמן. הרי הצדיק לא נשאר במקום אחד אלא עולה כל הזמן, ואז זה אצלו שוב בחינה של הסתלקות. וכך כל הזמן. אם כן צריך כל הזמן ללמוד את הספרים של הרבי ולפקוד את ציונו הקדוש, כי הרי כל פעם זו בחינה חדשה של הסתלקות ואפשר לזכות לקבל פי שניים. זה גוגע לנו למעשה, לדעת שהתורה הזאת היא נצחית ואפשר לזכות גם עכשיו לקבל פי שניים.

אבל עיקר מה שרציתי להוציא מכאן זו נקודה אחרת. ההתקשרות של תלמיד לרבי צריכה להיות באופן כזה - "כענפים באילן". ענף באילן, אפילו בשלכת הוא לא מתייבש לגמרי. פה מסביב יש עצים ריקים מעלים, אבל אנו רואים שהענפים עדיין חיים. והראיה היא שבט"ו שבשבת הענפים יוציאו פרחים או פירות. הפירוש הוא שכל עוד התלמיד מקושר לרבי הוא גדל וצומח יחד אתו.

הרביה כותב שתלמיד אמיתי מרגיש את כל העליות והירידות של הרב. רבי נתן מספר שכשהיה בלמברג הגיעה שמועה לא טובה שהרביה הסתלק ח"ו והלב שלו נשבר מאד, אבל הוא גם מוסיף שהרגיש שזו לא הייתה שמועה אמיתית.

חלק ב'

"הספר הזה עשה אותי ליהודי!"

הספר הקדוש "ספר המידות"

הפצה: עשרות בתי-כנסת חסידיים (שטיבלאך) ובתי-מדרש אחרים בפולין תורמים למען הדפסת ספר המידות, למעלה משלושים שנה לפני השואה האיומה! • גדולי האדמורי"ם, רבנים וראשי-ישיבות נמנים בין התורמים! • הרשימה המלאה

גילוי: מי הוא אותו חסיד חב"ד נודע, שחיבר מראי-מקומות על ספר המידות • פיענוח חלקי של מראי-המקומות שכתב, חלקם חדשים! • וגם: מראי-מקומות נוספים מר' פנחס יהושע תלמיד מוהרנ"ת

עיין: השוואות בין מראי-המקומות של כל הכותבים • צורת הלימוד המיוחדת של הרב מטשעהרין בחיבור מראי-המקומות לספר המידות • ועוד: דרושים עמוקים בליקוטי מוהר"ן מבוארים במשפטים מתומצתים שבספר המידות

• הפצה • שנת תע"ר – ההדפסה של מקורבי פולין הנלהבים

פולין נכבשת באורה של ברסלב

"גם ידע כבודו, אשר בשבוע העבר קבלתי על ידי הפאסט מלובלין, ספר המידות שנדפס שם מחדש בהידור ויופי גדול עם המראי-מקומות של הרב הקדוש מטשעהרין זצ"ל על הרף, גם הדפיסו על הרף עוד מראי-מקומות מהרה"ק שר התורה וכו' הרב צדוק הכהן זצ"ל מלובלין, שהוא חיבר גם כן מראי-מקומות על ספר המידות. מי האמין לשמועתינו שבתוקף הסתרה שבתוך הסתרה שבמדינותינו יתקברו לאדמו"ר הק' צדוק"ל נפשות יקרות בפולין, לומדים ומופלגי תורה, יראי ה', ועוסקים בהדעת הק' של רבינו זצ"ל, ומפיצים מעינותיו חוצה בלי עזרת אנ"ש הישנים..."

במשפטים ספורים אלו מביע החסיד רבי אלטר טעפליקער את התרגשותו מהדפסת ספר המידות בפולין בשנת תע"ר. הדפסה זו, שנסקרה בהרחבה במאמר הקודם, עוררה הדים רבים שהגיעו עד לאומאן וגלילותיה והביאה את ר' אלטר להתפעל כל-כך.

ההתפעלות היא לא רק מצד היופי וההידור, מהתוספות והחידושים, אלא בעיקר משום שחומת ההסתרה נבקעה. אי שם בפולין הרחוקה מתעוררת רוח חדשה ופעלתנית המקרבת עוד ועוד אנשים לטעום מצוף אמרותיו של רבינו ואף להדפיס את ספריו הקדושים.

בעוד באומאן ובאוקראינה כולה, ההסתרה עדיין מעיבה ומעמעמת את אורו העצום של מי שעתיד להאיר את העולם כולו, הרי שבפולין העננים החלו להסתלק והשמש מפציעה בקרניה שחר חדש.

ר' אלטר אינו רואה רק את הכאן והעכשיו ומתפעל, לא! - עיניו צופיות למרחוק, הוא רואה בעיני רוחו את ההמשך, את הגל העצום שיגיע עוד מעט וכבוש את כל פולין, הוא מבין היטב שהזרעים נזרעים כאן ועכשיו ואחריתם ישגה מאד.

אולי אפשר להבין יותר, את רחשי ליבם של אנ"ש מאותם הימים, אם נעלעל בסוף הספר, היכן שמתועדת רשימת התורמים והקונים (פרענומערנאטיץ).

הרשימה הארוכה של השטיבלאך ושמות האישים המתנוססת בסוף ספר המידות שנדפס בשנת תר"ע בפולין, אינה רק עדות מחקרית סתמית למתרחש באותם שנים על אדמת פולין. רשימה זו מספרת סיפור חי ותוסס שיתכן ואיננו יודעים עליו כמעט מאומה... יהדות פולין בשנים ההם היתה בשיא פריחתה ותפארתה, ערים גדולות לצד עיירות, קהילות מפוארות, עם חיים יהודיים פורחים, בתי כנסת ושיבות, חיידרים, ומקוואות. יהודים פשוטים לצד גאוני עולם, חסידים ועובדי ה', נצרים וזקנים...

אולם למרות השגשוג הרוחני והתפתחות חיי התורה בכל המישורים, באותם השנים כבר החלה אותה יהדות פולין להתמודד עם אתגרים לא פשוטים, ההשכלה והחילוניות, הקרירות והפשרנות, החלו לתת את רישומם גם בפולין היהודית.

ובאותם ימים, סיבבה ההשגחה העליונה להקדים רפואה למכה ושלחה צירים נאמנים להשיב לב אבות על בנים, לעורר נרדמים, ולהחיות לבבות רבים, שיזריחו ויאירו את אורו של רבינו אור האורות ברחבי פולין החסידית.

פולין ויהודיה לא נזקקו להרבה שכנועים, חסידים רבים מצאו במהרה את אשר איוותה נפשם בהיכלה של ברסלב. אמנם הרבי הגדול כבר הסתלק, אך רוחו לא הסתלקה, היא חיה ומחיייה כל נפש שמתאוה לחיים אמיתיים אולי יותר מאי-פעם. התפשטות הדעת הקדושה בפולין היתה מהירה ממהירות האור. הסחף היה עצום, עצום מאוד.

יהודי פולין מתגייסים למען הדפסת ספר המידות

בשנת תר"ע, השנה בה הודפס לראשונה ספר המידות בפולין, עדיין המהפכה היתה בתחילתה, אך כבר אז אנו עדים למציאות בלתי נתפסת; עשרות שטיבלאך ומאות יהודים, ביניהם רבנים ואדמוורי"ם, תורמים ומסייעים להדפסת ספר המידות, לראשונה עם מראי-מקומות של שר התורה הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין.

מרחבי הערים הגדולות והעיירות הקטנות, מכל רחבי פולין, נאספים עוד ועוד תרומות להדפסת הספר. לא מדובר כאן על חסידי ברסלב שתורמים, אם כי בוודאי גם הם סייעו במלוא אונם ומרצם; מדובר בחסידי גור, בעלזא, קאזניץ ואלכסנדר, באדמוורי"ם גדולים, ובבתי חסידים של ראדזין וקאזמיר. זהו מחזה שבאוקראינה השכנה לא ניתן היה להעלות על הדעת שיתרחש, עקב רשמי ההתנגדות שעדיין פעמו בה.

מן הסתם, לא מדובר בהתעוררות מפתיעה עצמאית של חסידי בעלז' בטומושב, או חסידי טריסק באיזביצא שפתאום התגייסו למען הדפסת הספר. ההשערה ההגיונית אומרת שבכל העיירות

רשימת בתי החסידים שתרמו להוצאת ספר המידות בפולין:

<ul style="list-style-type: none"> ביהמ"ד חבורה קדישא ביהח"ס דקאזניץ ביהח"ס דראדזין ביהח"ס דראדזין ביהח"ס דר' משה אליהו ביהח"ס דנר תמיד לוקאווע: ביהח"ס דאלכסנדר ביהח"ס דראדזין ביהח"ס דמעזריטש 	<ul style="list-style-type: none"> ביהח"ס דקאזמיר ביהח"ס דראדזין ביהח"ס דהרה"צ יוסף אריה שליט"א (זצ"ל) טישוויץ: הרה"ח שמשון יוסף מרדכי אב"ד דטישוויץ ביהח"ס דראדזין לובלין: ביהמ"ד חייטים וחברת משנה 	<ul style="list-style-type: none"> ווארשא: ביהח"ס דגור (רח) נאלקאווע ביהח"ס דגור (רח) פארנציסקאר ביהח"ס דראדזין טאמאשאב: ביהח"ס דבעלו ביהח"ס דגור ביהח"ס דהוסטין ביהח"ס דחעלים ביהח"ס דטריסק 	<ul style="list-style-type: none"> איזביצע: ביהח"ס דטריסק ביהח"ס דקאזמיר ביהח"ס דראדזין ביאלה: ביהח"ס דגור ביהח"ס סאקלאוב הרוביישוב: ביהח"ס דטריסק ביהח"ס דבעלו ביהח"ס דקאזמיר ר' ישראל איסר (יעבץ)
--	--	--	--

רשימת האדמו"רים והרבנים:

<ul style="list-style-type: none"> הרב ר' דוב נחמן שפירא אב"ד מעזריטש הרב אביגדור יהודא מו"ץ לעווערטוב הרה"ח שמשון יוסף מרדכי (גלנץ) אב"ד דטישוויץ הרה"צ ר' אלעזר צבי בהרה"צ רי"א שליט"א פרישערמאן (נכדו של תלמיד החוזה מלובלין אדמו"ר דטומשוב) הרה"צ ר' משה הלל ראטנבערג חתן הרה"צ מבסקוויט 	<ul style="list-style-type: none"> הרה"צ ר' נחמן מסלאויטשטש בביאלא הרב יעקב גראהמן חתן הרה"צ דראדזין שליט"א הרב ירוחם מאיר ליינער דודו של הרה"צ מראדזין שליט"א הרב ר' משה מרדכי בהרה"צ מטריסק שליט"א הרב שמואל שלמה בראהן אב"ד לוקאווע 	<ul style="list-style-type: none"> הרה"ג החסיד ר' נח שחור מביאלא - חותנו של האמרי אמת (עמד בראשות אחת הישיבות הגדולות ביותר בפולין) הרה"צ ר' אברהם עוזר יוסף שליט"א בראקוב (השתייך לבית פשיסחא) הרה"צ ר' מרדכי שפירא שליט"א מאוסטילא ברובשוב 	<ul style="list-style-type: none"> הרה"צ ר' אלעזר מרדכי יוסף ליינער שליט"א בראדזין (האדמו"ר הרביעי לבית ראדזין בנו של בעל התכלת) הרה"צ ר' אברהם יהושע העשיל ראבינוויטש מביאלא בלובלין (אחד מבניו של האדמו"ר הראשון מביאלא הנהגתו היתה בלובלין) הרה"צ ר' אברהם משה שליט"א במארקשוב
---	---	--	---

חסידי ברסלב באומן תרמו:

<ul style="list-style-type: none"> הרה"ח ר' אליקום געציל מליאבאוונא (ר' געציל) 	<ul style="list-style-type: none"> הרב ר' נחמן בר' שכנא שטרנעהרץ הרב יהודה זילבערג מבראסליב 	<ul style="list-style-type: none"> ר' נתן טיטויעסקא בעבור שנתן נדבה הגונה. ר' יהודא סלינטניסקי מקרמנטשוג
---	--	--

ובכל החסידויות כבר היו כמה וכמה מקורבים טריים, כאלו שגילו את המים המתוקים. ובהתלהבותם פעלו ואספו כספים, שכנעו וגייסו עזרה, בבתי החסידים, ואצל כל מכריהם, כדי להשיג את הסך הדרוש. כך היא גם המשמעות הרווחת ממכתבו של ר' אלטר המדבר מאנ"ש "החדשים" שאינם נזקקים לעזרת אנ"ש "הישנים"...

המקורבים החדשים הינם חידוש מצד עצמו, אך ההיענות הגדולה היא חידוש גדול עוד יותר. במקום שההתרמה תעורר התנגדות אצל האדמו"רים וראשי הקהילות, היא יצרה התקרבות עצומה, התקרבות שבעקבותיה התחילה מהפכה.

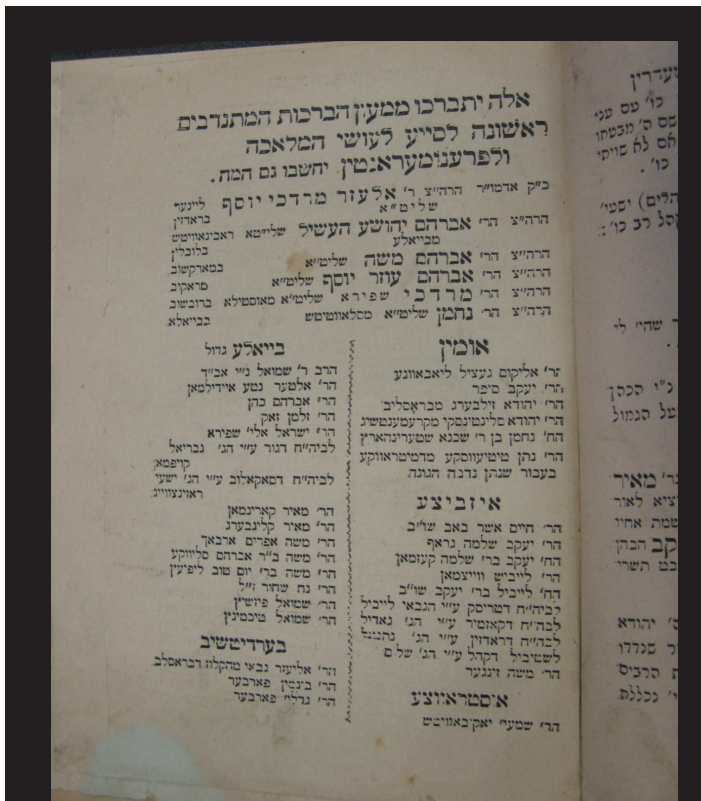
מי שיש לו קצת יד ורגל בתורות הקדושות שבליקוטי מוהר"ן, משכיל ומבין את גילוי של רבינו, שהקרקע הבטוחה ביותר להפצת דיבורי-האמונה של האיש היהודי, ששמעו ילך בכל המדינות, היא פעולת הצדקה והתרמת עוד ועוד אנשים, ממקומות מרוחקים ושונים, ובפרט להדפסת ספר שכזה.

התפשטות ה"אוויר הנח והזך" בפולין

בתורה י"ז רבינו משרטט את דרך תיקון העולם על ידי הצדיק האמת ואנשיו. בתורה זו מבואר כיצד מעשה הצדקה הנראה כפשוט, כובש שטחים רוחניים וממלא אותם ברוח טובה, רוחו של הצדיק. כאשר אחד נותן לשני סכום כסף לצדקה הוא מייצר אויר של אהבה אמיתית בינו לחבירו, האויר שביניהם הוא "אויר הנח והזך", ובאויר שכזה יכולים האותיות של הצדיק, הדיבורים שלו, לשוט בנחת, להגיע לאזנים הרצויות, להקלט, ואפילו להכתב בספרים שלהם. ואם מדובר בכמות של אנשים העושים צדקה האחד עם השני, אז השטח של ה"אוויר הנח והזך" גדל ומתרבה, וככל שיותר אנשים שרחוקים זה מזה, ממקומות שונים, מדרכים שונות, מתאגדים למעשה צדקה אחד, שמעו של הצדיק הולך וגדל ומתפרסם בעולם.

קצת צא וחשוב, כאשר מכל רחבי פולין נותנים אנשים שונים את נדבת ליבם, צדקה וממון למען המטרה המהודרת ביותר - הדפסת ספרי רבינו - התוצאה ברורה ומוכרחת, מעתה כל ארץ פולין היא כר נוח ומקום ראוי להפצת דעתו הקדושה על הצד הטוב ביותר.

יתכן ופעולות אלו היוו הקדמה להתרחשויות בשנים הבאות בפולין, שכן משנת תר"ע ואילך ועד השואה האימה, במשך תקופה של כשלושים שנה, התקרבו אלפי אלפים לדרכו המאירה של רבינו בפולין, עד שאמרו, כי אילולי עלה הכורת ושלה ידו ביהדות פולין, הרי שתוך כמה שנים חלקה הגדול של יהדות פולין היתה מתקרבת לברסלב.

גדולי האדמו"רים ו'שטיבלאך' של חסידויות גדולות ומפורסמות בפולין בין שמות התורמים והמסייעים להוצאת פולין שנת עת"ר

שער הספר דפוס פולין שנת עת"ר

רשימת הפערנומער אנטין

רשימה זו (ראה מסגרת) כוללת בתוכה למעלה משלושים (1) בתי מדרש ובתי חסידים, שהלומדים והמתפללים הווילו מהונגם ותרמו למען הדפסת ספרו של רבינו הקדוש. חלקם מצויינים בספר ככאלו שבקשו לקנות ולקבל עותק מיד עם ההדפסה. לא כל השמות ברורים בכדי להעתיקם, אך די בכך שבביל לצייר לפנינו תמונה מרהיבה, על היקף התפשטות ההתלהבות וההסכמה הנרחבת שהיתה לדעת רבינו בפולין של אז.

עמלנו איפוא לברר ולהוציא מתוך הרשימה את הדמויות היותר מוכרות שנדבו את ליבם גם הם למען הדפסת הספר ולרכישתו בהמשך מיד המדפיסים. עקב כך, הרשימה המוצגת כאן היא קצרה יחסית לעומת הרשימה הארוכה המודפסת בספר (כמה מאות איש!!!).

בעיון ברשימה זו ההפתעה מתעצמת, מוזכרים בה שמות של אדמו"רים נודעים מנהיגים של אלפי חסידים, רבנים חשובים, אב"דים, ראשי-קהל ועוד דמויות חשובות ומוכרות בפולין החסידית. בדרך אגב יש לציין, כי הופעת שמו של האדמו"ר מראדזין בנו של בעל ה'תכלת' כאחד מתורמי הספר, מסבירה מן-הסתם גם את עובדת תרומתם של ששת בתי-החסידים דראדזין הפוזורים בערים השונות.

גילוי

מראי-מקומות מתלמידו של הרש"ב מליובאוויטש!

רבי נחמן משרת

לא רק בפולין אלא גם עד לרוסיה הלבנה והקפואה מגיעים ספרי רבינו הקדוש, וכאשר עותק של ספר המידות מגיע לידו של חסיד חבדי"י נודע, הוא יגע ועמל לעשות אוננים לתורה וגם הוא מצטרף לרשימת המחפשים והכותבים מראי-מקומות לספר המידות.

החסיד ר' נחמן ישראל הכהן מארייאסין מקורבם חביבם של אדמו"רי בית חב"ד, העלה על ספר המידות שהיה ברשותו, מאות מראי-מקומות מכל מרחבי התורה, מקרא, משנה ותלמוד, אגדה וקבלה, כדי לבאר ולהסביר מהיכן יוצאים הדברים ומה שורשם בקודש.

ובכדי להבין את החידוש שבדבר עלינו להסביר במקצת מיהו אותו ר' נחמן ישראל.

ר' נחמן ישראל הכהן נולד בעיירה דובראוונא להוריו חסיד חב"ד. בהיותו ילד

קטן נחטף על ידי הצבא לשם גיוסו (ילדי הקטנוניסטים), אך זמן קצר לאחר מכן נפדה על ידי חברת "תחית המתים" של ה'צמח צדק, שתפקידה היה לפדות ילדים יהודים מצבא הצאר. כשנכנס אצל ה'צמח צדק' שלחו אל רבי הלל מפאריטש מגדולי החסידים והמשייעים בחב"ד, אצלו למד נגלה וחסידות במשך שמונה עשרה שנה.

גם האדמו"ר מהר"ש קרבו מאד והיה מחבבו, ולעיתים אף היה ר' נחמן ישראל משמשו. בסוף ימיו דבק באדמו"ר הרש"ב, נעשה לנאמן ביתו (כך תוארו בספרי האגרות בחב"ד) ומשמשו-בקודש בקביעות, ועקב כך עבר להתגורר בשכונתו. בספרי חב"ד הוא מוכר גם בשם 'נחמן משרת', והוא גם מוזכר כמה וכמה פעמים באגרות הרש"ב מלובאוויטש. יצויין כי באגרות הממוענות אליו באופן אישי, הרש"ב מכנהו "ידידי עוז" (ראה מסגרת).

חיבורו של ר' נחמן ישראל

הספר עליו כתב ר' נחמן ישראל את הערותיו ישן מאד, ולמרבה הצער חלק גדול מהערותיו נטשטשו במהלך השנים, בהם מראי-מקומות

שניתן להבחין ולשער שהיו בהם גילויים חדשים, שלא הוזכרו אצל שאר כותבי המראי-מקומות, אך הם מחוקים ודהויים. (נקודה נוספת חשוב לציין, כי בעשר הספר עליו כתב ר' נחמן ישראל את הערותיו, לא מופיע השם הידוע 'ספר המידות', אלא 'הנהגות ישרות', שכן בשתי המהדורות (תרי"ז ותרי"ט) שהדפיס ר' נחמן טולטשינער הוא קרא לספר בשם זה, באותה מהדורה אף הדפיסו את ספר שמות הצדיקים באותו כרך.)

בשורות הבאות נציג לפניכם לדוגמא, מעט מהמראי מקומות שכתב ר' נחמן ישראל, שלא נכתבו על ידי המחפשים והכותבים האחרים: בערך 'אמת' אות מ"ב כתב רבינו "מי שדובר כזבים הוא אובד" הרב מטשעהרין מזהה את הפיסקה הזאת בפסוק בתהלים "תאבד דוברי כזב" אך ר' נחמן ישראל מוצא לזה סימוכין נוספים מהפסוק בתהלים "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני".

יותר מכך בערך 'אמונה': "משיח יבוא בפתע פתאום, ועל ידי זה מחמת שמחה יפחדו ישראל". הרב מטשעהרין ור' צדוק מביאים

לכך שלושה פסוקים שונים, ור' נחמן ישראל מוסיף עליהם ומציין את הגמרא בסנהדרין בפרק 'חלק' שמשיח בא בהיסח הדעת.

עוד שם בחלק ב' של ערך אמונה באות הראשונה כתב רבינו סוד נורא: "לפעמים אדם בא לאיזה מקום ויש לו צער בזה המקום ידע שזה המקום היו בו אבותיו ונפל להם איזה כפירה או שבניו יבואו במקום הזה לאיזה כפירה ועל ידי זה הוא סובל עכשיו צער במקום הזה". הרב מטשעהרין מציין את המדרש-רבה בלך-לך: "וירדפם עד דן, שם עבודת כוכבים היא ומכה מלפניה ומאחריה", אך אצל ר' נחמן ישראל נוסף עוד מראה מקום שמוסיף ומבאר את דברי המדרש המובא לעיל. הגמרא בסנהדרין על אותו הפסוק מביאה את דברי ר' יוחנן "אמר ר' יוחנן, כיוון שבא אותו צדיק עד דן תשש כוחו, ראה בני בניו שעתידין לעבוד עבודה-זרה בדרך".

ושם באות ט': "על ידי מיעוט אמונה נתרבו הזכובים בעולם", ר' נחמן ישראל מוצא רמז לכך בדברי חז"ל שיצר הרע דומה לזכוב.

מפתיע ביותר לראות שבערך 'אכילה' חלק שני מצא ר' נחמן ישראל מראה-מקום שמצביע על דברי רבינו בצורה מאד מכוונת, והוא מראה-מקום שונה מהמצוין אצל הכותבים האחרים:

רבינו כותב: "על ידי תאוות אכילה הוא אוהב בן אחד יותר משאר בניו". הרב מטשעהרין מציין את המדרש בפרשת ויגש: "ויזבח זבחים לאלוקי אביו, בר קפרא ור' יוסף בר פטרוס חד מנהון אמר מה אב היה להוט אחר גרונו אף אני להוט אחר גרוני, ואחרנא אמר מה אבא משנה בן מבניו אף אני משנה בן מבני". הפירוש בזה הוא מצד הסמיכות, כי בדברי המדרש רואים שישנה השוואה בין להיטות אחר גרונו ובין האהבה של בן אחד יותר משאר הבנים. (פשוט וברור כי באמת אין לנו השגה ותפיסה בהנהגות האבות הקדושים, וכמו כל עניני הפגם המוזכרים אצל האבות הקדושים והתנאים שהכל למעלה מבינתנו).

מאידיך בכתב ידו של ר' נחמן ישראל מופיע מראה-מקום שונה: "ויאהב יצחק את עשיו כי

'ספר המידות' שהיה ברשות ר' נחמן ישראל מארייאסין מחסידי חב"ד, ומראי המקומות שכתב בשולי הספר

ציד בפיו". המדרש מבאר את הפסוק כך: "ויהאב יצחק את עשיו כי ציד בפיו, קופרא טבא לפומיה וכסא טבא לפומיה" - כלומר, סיבת אהבתו לעשיו, היתה מחמת שהיה מאכילו בבשר שמן ומשקה טוב.

המראי-מקומות - רמזים בעלמא

כאן המקום שבו צריך לחזור ולהדגיש ולחדד בשנית: כל המראי-מקומות הללו שכתבו וגילו כל המחברים, כאשר המדובר בחלק השני של ספר המידות - הם אך ורק רמזים בעלמא. הארכנו בכך בחלקה הראשון של הכתבה אך נאמר זאת שוב; החלק השני של ספר המידות שייך למקום אחר לגמרי מצד מעלתו וקדושתו, הדברים הכתובים שם נשגבו מבינת אנוש, כך שאי אפשר להצביע על מראה-מקום ולומר, הנה, מכאן רבינו לקח את זה!

ישנם פסקאות בחלק השני שהם למעשה תמצית של ענין שלם המשתרע בביאור רחב יותר על פני כמה עמודים בליקוטי מוהר"ן, אך רוב הפסקאות נשארו סתומות ועלומות, ומוהר"ן מדגיש שעל כגון דא אמרינן: " ילמד סתום מן המפורש' כי גם במקום אשר לא ביאר העניין בפירושו, גם שם השיגה ידו השגה שלימה על זה, אך לא רצה לבאר כל העניין מטעם הכמוס עמו".

קצרה היריעה מלהאריך ולמנות את כל אותם מראי-מקומות חדשים שמציין ר' נחמן ישראל, מהגמרות והמפרשים, מכל רחבי התנ"ך, מהזוהר הקדוש, ואפילו מפירושו הריקאנטי (ראה בהמשך מאמרנו עוד כמה דוגמאות). אולם עצם העובדה שאותו חסיד טרח לדלות את החספא ולהאיר את המרגניתא-טבא באורה היקר, מלמדת אותנו שיעור חשוב, איך צריך וגם אפשר להתייגע וללמוד כדי להאיר את תורתו וספריו על פני תבל, להודיע גדולת רבינו הקדוש אשר בימי ילדותו ממש חיבר ספר שכזה, קטן הכמות ורב האיכות, שמקיף את כל המידות וההנהגות ישרות והוא בלול מכל התורה כולה ממש! וכבר בגיל צעיר שכזה עלה והתעלה לידיעות עצומות במרחבי התורה, באופן שלא נמצא דוגמתו בעולם.

המועתק שהיה ברשותו, כתב ר' פנחס יהושע עניינים שונים (כמו תאריכי לידה של כל ילדיו), ובהם מצויינים לפחות כמה עשרות מראי-מקומות שצייין לספר המידות.

חשוב לציין כי בהקדמת מוהר"ן לספר המידות הוא אכן מזכיר שישנם כמה מאנ"ש שכבר מצאו כמה מראי מקומות לספר המידות, וכאשר הוא החליט להדפיסם בתוך הספר הוא הוסיף את אשר מצאה ידו ויד בני גילו לתוך הספר דבר דבור על אופנו במקומו.

כאמור לא כאן המקום להעלות על הכתב את כל המראי-מקומות שכתבו כל המחברים לדורותיהם, אלא ההדגש הוא החשיבות שבצצם הלימוד, החיפוש והעיון. אנו רואים שעצם הלימוד וההתעסקות בספר בצורה של לימוד מעמיק וחיפוש מראי-מקומות היה ברור אצל אנ"ש כחלק מההתעסקות הכללית בספרי רבינו הקדוש, ובוה עלינו לקיים "צאי לך בעקבי הצאן", להמשיך ולחתור בחפוש מתמיד אחרי הבנת כל אות וערך, אולי כך נזכה גם אנחנו לאחוז בכל אותם המידות הטובות ולהעשות ליהודים כשרים, כעדות רבינו על עצמו שהספר הזה עשהו ליהודי.

• עיון • ההשוואה בין הכותבים, המניעים לבחירת המקורות והחיבור לליקוטי מוהר"ן

ההבדלים בין כותבי המראי-מקומות

כהמשך לפסקאות שכבר הצגנו לעיל, נתעכב יותר על אותם פסקאות ונסה ללמוד משם את החילוקים וההשוואות, את הדרכים הייחודיות, ולנסות להבין מה היו הנקודות שגרמו לבחור דווקא במקור כזה ולא אחר.

אפשר לומר כמעט באופן וודאי, שהרב מטשעהרין, מלבד דרכו הייחודית באופן כללי באופן החיפוש והמציאה של מראי-מקומות, הוא גם ביקש ולא ויתר על דייקנות מלאה בכל פרטי הפיסקה בדברי רבינו.

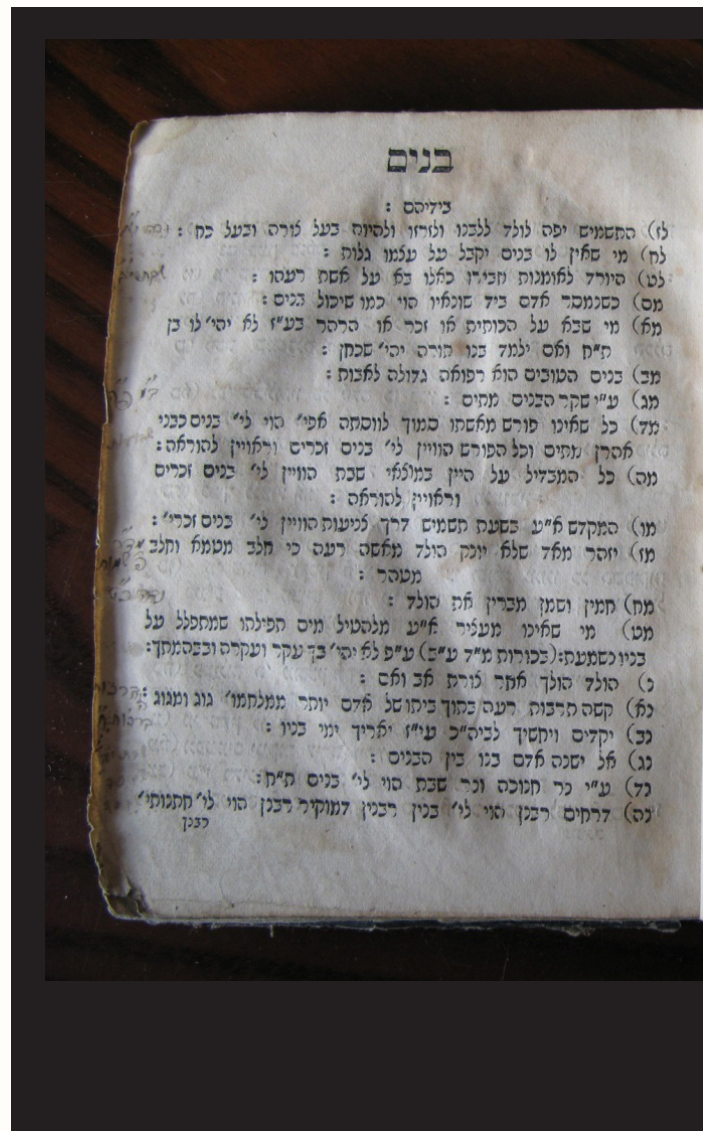
למשל: הבאנו לעיל את הפיסקה בערך 'אמת' אות מ"ב: "מי שדובר כזבים הוא אובד", הרב מטשעהרין חיפש דווקא מקור שידבר על 'כזבים', גם אם כנראה מצא סימוכין אחרים ששם מדובר על 'שקרים', הוא לא הביאם אלא

מראי-מקומות מרבי פנחס יהושע תלמיד מוהר"ן

מלבד זאת, התגלגל לידינו שני דפים שעליהם מראי-מקומות נוספים בכתב ידו של החסיד הנודע רבי פנחס יהושע מטשעהרין, מגדולי תלמידי מוהר"ן, שכתב על גבי קונטרס של 'ליקוטי הלכות' שנעתק בכתב יד מתוך כתבי מוהר"ן עוד לפני שהדפיסו את הליקוטי הלכות.

בזמנים ההם בהם הנייר היה יקר המציאות, כל פיסת נייר היתה מנוצלת עד תום לכתביה, כך שמאחורי כל ספר ובכל דף ריק, נהגו לכתוב עוד ועוד חידושים, מראי-מקומות, ואפילו תאריכי לידה של הילדים וצאצאי המשפחה.

וכך, בדף השער ובדף הכריכה של הליקוטי הלכות'

מצא פסוק שיאשש עד הסוף את לשון רבינו ויגיד במפורש "תאבד דוברי כזב"...

בצורה יותר ברורה ניתן לראות זאת בערך 'אמונה' אות ל"ט, שהבאנו לעיל: "משיח יבוא בפתע פתאום, ועל ידי זה מחמת שמחה יפחדו ישראל".

הרב מטשעהרין ור' צדוק מביאים לכך שלושה פסוקים; האחד בהושע פרק ה': "כי ימים רבים וגו' אין מלך ואין שר וגו' אחר ישבו בבני ישראל וגו' ואת דוד מלכם ופחדו אל ה'". כלומר, שבתחילה עם ישראל יחכה למשיח, אך פתאום משיח יגיע ואז יפחדו ישראל מחמת השמחה. פסוק נוסף מספר ישעיה מביא הרב מטשעהרין, שבו הדברים כתובים כמעט במפורש מילה במילה: "אז תראי ונהרת ופחד ורחב לבבך" שבעת הגאולה שתגיע בפתאומיות תהיה גם שמחה והרחבת הלב.

אמנם בשתי הפסוקים הללו עדיין לא מבוארת להדיא הנקודה של ה'פתאומיות' שבביאת המשיח, ר' צדוק מלובלין מביא פסוק שלישי ששם מודגשת דווקא הנקודה הזו: "ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים".

ר' נחמן ישראל בדרכו הוא מצטט את הגמרא בפרק חלק בסנהדרין שמדברת לכאורה רק על הפתאומיות של משיח. הגם שלא כתב באיזה דף ובאיזה ענין, כנראה שכוונתו לגמרא המפורסמת שמשיח בא בהיסח הדעת.

עוד דוגמה אחת לסיום שקשורה גם לדוגמה הקודמת:

בערך יראה אות כ"ח כותב רבינו: "מי שיש בו יראה - כשבא פחד לעולם הוא לא יפחד אבל גם ישמח", הרב מטשעהרין מביא את פירוש רש"י על הפסוק 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה': "כשתבוא אותה רעדה וכו' תגילו ותשמחו אם עבדתם את ה'". ר' נחמן ישראל מצידו מוסיף לכך מפסוק אחר בתהילים "אשרי איש ירא את ה'... סמוך לבו לא ירא נכון לבו בטוח בה".

אם נבחין בין המקורות השונים, נשים לב שכל הנקודות שמוזכרות בתוך המשפט המתומצת של רבינו, מוצאות מענה בתוך המראה-מקום של הרב מטשעהרין, כאשר קיימת עבודת ה' של יראה - כשתגיע רעדה, הוא ישמח ויגיל. מאידך אצל ר' נחמן ישראל ההדגשה היא בעיקר על נקודה אחת: כשיבוא הפחד לעולם הוא "לא יפחד", אבל זה שהוא "גם ישמח" אינו מופיע בפסוק המוזכר.

לסיכום, אנו לא באים חלילה להעדיף ולומר מי זכה לכוון יותר לאמיתיה של תורה, אלא בעיקר לחדד ולהבחין בצורת הלימוד, הגילוי והזיהוי, לראות ולהראות שיש בזה כמה אופנים. ברור כשמש, שאילולי רבינו הקדוש שידל את החספא' ומצא את הדברים הללו שהיו מכוסים מעין כל חי בתורה הקדושה לא היינו מוצאים זאת בדעתנו העניה. אך אחר שכבר דלה לנו ממעמקי הבאר את אותם הדברים מותר לנו לנסות ולהצביע על האפשרויות השונות שיתכן ומשם יצא הסוד.

השגתו של הרב מטשעהרין ודרכו הייחודית בהעלאת המראי-מקומות

ובכל זאת, עדיין אנו רואים מקומות רבים בספר המידות, שלמרות שלכאורה היכן המקור לפסיקה פשוט ונהיר לכל היכן המקור לפסיקה כזו או אחרת, בפרט דברים שהם מפורשים בתורה

או בנביאים, בבבלי או בירושלמי - אף על פי כן, כשאנו מעיינים במראי-מקומות של הרב מטשעהרין אנו מוצאים להפתעתנו כי במקרים מסויימים הוא מביא פסוק לא מוכר הסמוך לפסוק אחר ומשם הוא מחבר ובונה את הדברים, בצורה הנראית לעינינו כיגעה ומפותלת, זאת בשעה שהיה יכול להביא את המקור המוצהר הנראה במושכל ראשון, ששם כתובים הדברים במפורש לכאורה.

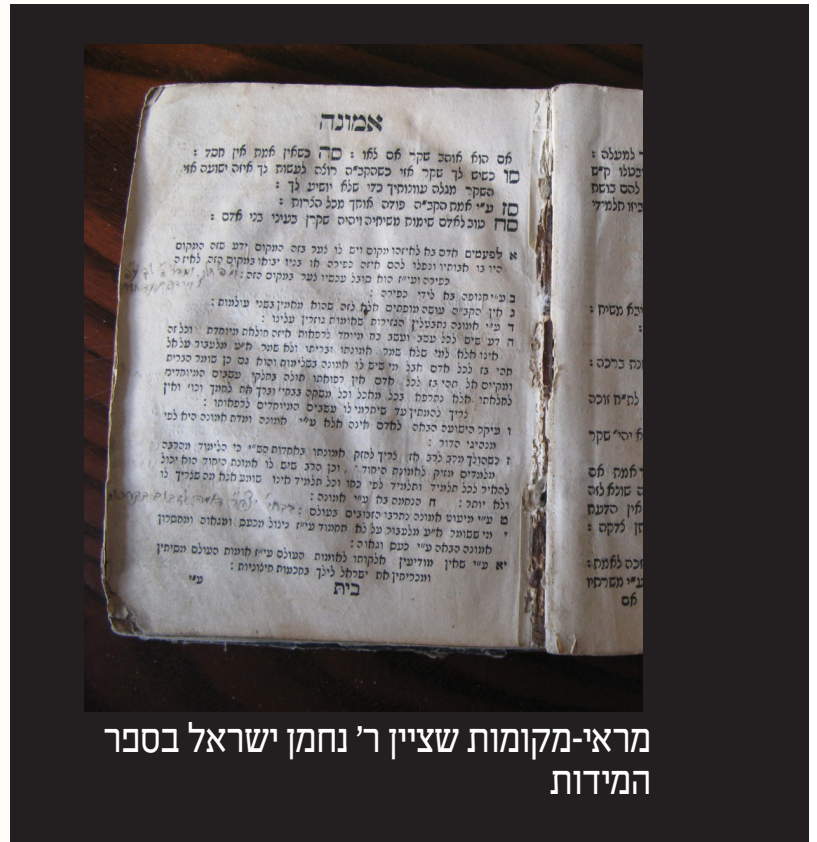
התשובה לכך נמצאת בדברי הרב מטשעהרין בהקדמתו לספר המידות שהדפיס לראשונה עם המראי מקומות (ברוב ההדפסות כיום הקדמה זו הושמטה). וכך הוא מבאר:

"וגם זאת ידע המעיין, כי לא ציינתי הדברים בדרך החלט ודווקא, כי לא שמעתי וקבלתי מפי רבותי, רק בדרך שיקול הדעת וסברא, ולפעמים ידעתי נאמנה, כי יש לדבר זה מוצא ממקרא אחר או מגמרא אחרת, אשר שם מבואר הדבר כמעט להדיא, אף על פי כן רשמתי וציינתי המראה מקום שהוא רק דרך רמז, כי כך היה נראה לי שכך היתה דעתו ז"ל, ודבר זה הוא למד מעניינו היינו מהדברים המצויינים לפניו או לאחריו"

הרב מטשעהרין הלך איפוא על פי מהלך מסויים, כפי מה שהשיג והיתה נראית לו דעתו של רבינו בכתיבת הספר: כל ערך וערך מסודר לפי סדר התורה שבכתב ושבע"פ. כגון אם בערך מסויים כתב רבינו שמונה אותיות (פסקאות), הרי שאם הפסיקה הראשונה נמצא לה מקור בספר שמות, הרי שלא יתכן שהפסיקה הבאה יהיה לה מקור מספר בראשית, אלא אנו צריכים לדעת שהמקור לכך נמצא במקום מאוחר יותר בתורה, ואם המקור לא נמצא בתורה אלא רק בנביאים, אזי לא יתכן שהמקור לפסיקה השלישית יהיה בחומש דברים. וכן על זה הדרך.

וכן בתורה שבעל פה, גם אם הרבה פעמים יתכן שיש איזה ציטוט בספר המידות שממש מזכיר לנו את דברי הגמרא במסכת שבת, אבל היות שבפסיקה הקודמת המקור הוא ממסכת זבחים, אזי לפי השגתו של הרב מטשעהרין לא יתכן שרבינו חזר לאחור למסכת שבת, אלא ודאי שאם אתה רואה משהו שיכול להסביר את הפסיקה הזאת במסכת חולין הכוונה של רבינו היא דווקא לשם.

אם כנים הדברים, יתכן ואפשר להעלות מכאן מסקנה מעניינת: הרב מטשעהרין הבין שכאשר אנו יודעים היכן הסמך והגילוי לאותה מידה ושורשה, יתכן שתהיה משמעות שונה לגמרי והבנה אחרת בדברי רבינו, לאור שתי האפשרויות שנמצאות במרחבי התורה לפסיקה זו. לאור זאת ניתן להבין גם מדוע אנו נדרשים לעיין ולדקדק היטב בכל דיבור ובכל פסיקה מספר המידות, כי כך נוכל להבין ולהתבונן בעומקם של המשפטים הקצרים והפשוטים של ספר המידות.

מראי-מקומות שציין ר' נחמן ישראל בספר המידות

אמנם צריך להעיר, שעל אף שהרב מטשעהרין לא מציין האם הבנה זו בדברי רבינו חלה גם על החלק השני של ספר המידות, נראה בפשטות לומר שבחלק השני אין שום סדר לדברים וכל הסימוכין שאנו מוצאים זה רק כמאן דמחויי במחוג, ואין בהם שום סימוכין אמיתיים לדברים שכתב רבינו. שכן הספר בחלקו השני הוא נשגב כל-כך, כדוגמת תורות הליקוטי מוהר"ן שבנויים ומיוסדים על כמה וכמה הקדמות וכמה וכמה מאמרי חז"ל, וכדי להורידם אלינו הליבישם בכמה וכמה לבושים של תורה. ולכן לא נראה שההשגה של הסדר העקבי של המקורות שייך כלפי החלק השני של ספר המידות. (כל זה בהסתייגות כי נראה כמה פעמים שגם במראי מקומות לחלק שני שומר הרב מטשעהרין על הסדר אפילו בסדר המדרשים).

תורה שלמה בליקוטי מוהר"ן מתומצתת בפיסקה אחת בספר המידות

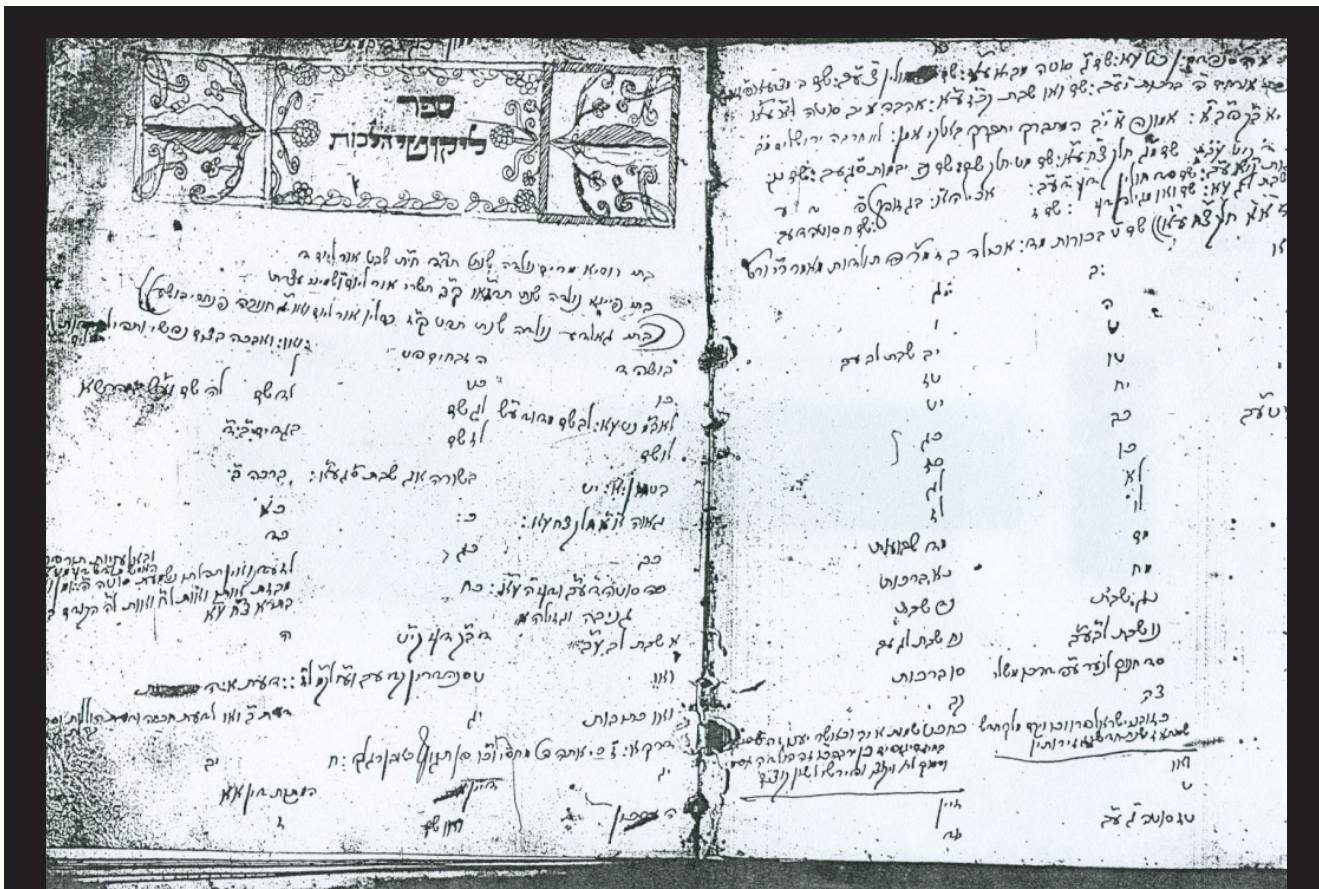
לסיום נראה מספר מקומות בהם ציטוט אחד בספר המידות טומן בחובו תורה שלמה מספרו הגדול והנורא של רבינו הקדוש, הוא הליקוטי מוהר"ן. וכמו שכותב מוהרנ"ת בהקדמתו, הרי מזה נוכל ללמוד סתום מן המפורש, שכל פיסקה ופיסקה, כל ציטוט וכל משפט למרות שנראה לעינינו כסתמי, הרי הוא למעשה תורה ארוכה, הקדמות שלימות וסודות נוראים, שעד ביאת גואל לא נזכה לידע מהם בשלמות:

אחת התורות המפורסמות היא התורה 'תקעו ממשלה' שנאמרה בראש השנה תקס"ט. תורה נוראה המכילה בתוכה אינספור נושאים, מביטול שלוש ראשי התאוות, ועד למשול המלאכים, לרפא את כל המחלות, לצאת משלוש מידות רעות, לזכות לבנין ירושלים ולאחוז בכסא הכבוד. נורא נוראות.

עכשיו, תשרו ותראו את הגרעין של התורה כפי שהיא כתובה בספר המידות חלק שני בערך 'אמונה' אות ה': 'דע, שיש לכל עשב ועשב כח מיוחד לרפאות איזה חולאת מיוחדת, וכל זה אינו אלא למי שלא שמר אמונתו ובריתו, ולא שמר את עצמו מלעבור על 'אל תהי בז לכל אדם'.

אבל מי שיש לו אמונה בשלמות, והוא גם כן שומר הברית ומקיים "אל תהי בז לכל אדם" - אין רפואתו תולה בחלקי עשבים המיוחדים לחולאתו, אלא נתרפא בכל מאכל ומשקה בבחינת "וברך את לחמך" וכו', ואין צריך להמתין עד שיתרמו עשבים המיוחדים לרפואתו". מי שמכיר את התורה הזו על בוריה, עומד נפעם כיצד הפנימיות של התורה מסוכמת להפליא בפיסקה קצרה זו.

ישנה גם את הפיסקה המפורסמת שבספר המידות ערך 'דעת' אותיות א' ובי'. פיסקה זו מזכיר מוהרנ"ת גם בהקדמה השניה לספר המידות וגם בליקוטי הלכות ועלים לתרופה. אין כאן המקום להאריך בדברי מוהרנ"ת המבאר פסקה זו, אך אנו רואים שר' נתן מוצא לנכון להסביר שפיסקה זו מבארת בצורה בהירה תורה אחרת בליקוטי מוהר"ן שעליה כותב מוהרנ"ת שהוא לא זכה בתחילה להבינה נכון, ורק בהקדמה לספר המידות חוזר ר' נתן ומבאר את התורה על פי מה שמבואר בספר המידות (עיין תורה ל"ט ח"ב ובספר המידות דעת ח"ב אותיות א' ובי' ובהערה שם, וכן בתורה י"ז בתחילתה ובתורה י"ט באמצעיתה). ■

מראי-מקומות לספר המידות שכתב החסיד ר' פנחס יהושע מטשעהרין על דפי הכריכה והשער של הספר ליקוטי הלכות שהיה ברשותו

"בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי"

חידושים נפלאים ודיבורים נלהבים

מגדולת התלמיד הגדול

מורינו הרב רבי נתן זיע"א

לכבוד יום הולדתו החל ביום חמשה עשר בשבט

מכתבי הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין זצ"ל

("אולפן חד"ת" קונטרס ג')

מוהר"ן זצוק"ל, ונשא אותנו כאשר ישא האומן את היונק, דולה ומשקה מתורת רבו לכל ישראל.

והוא האכיל והשקה אותנו מהלחם והמן והבאר של הנחל הנובע מקור חכמה, והוא הטעים אותנו מעדנים ומטעמים משולחן מלכים ובשרא שמינא מפתורא דר' נחמן, והוא הלביש אותנו מלבושים נאים מאני מכבודתא מאור לבושי השגותיו הנוראים של אור שבעת הימים, ועל ידו נשתמש באור הגנוז תורת אדמו"ר זצוק"ל עדי יתגלה אורו לכל באי עולם בהתגלות אורו של משיח בבי"א.

וזה החלי בעזרת ה' לכתוב קצת מגדולת מוהרנ"ת זצ"ל (אשר הוא עצם מעוצם גדולת אדמו"ר ז"ל) על פי יסודות הררי קודש והקדמות ספרי רבינו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם וכו' וכו', ועפ"י קצת שיחות ורמזים ששמעתי בעל פה מפ"י זקני אנ"ש, אולי נזכה אני ובני גילי להתעורר בלימוד ספריהם הקדושים ולהתעמק ביתר שאת ובעיון גדול בעמקות דבריהם הק', ולהרגיש נועם מאמריהם המתוקים מדבש ונופת צופים, והעיקר שנזכה לקיימם לעובדא ולמעשה כרצונו ית' וכרצון יראיו וצדיקיו האמיתיים, לטוב לנו כל הימים בזה ובבא לנצח נצחים.

מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי, העני מדעת וממעש, אשר ברוב חסדו חסד חנינם ממש, חנני גם אותי במתנת חנינם ונדבת חסד לגשת אל הקודש, ולנגוע בקצה המטה אשר טבלתי אותה ביערת הדבש והנה אורו עיני כי טעמתי מעט מהדבש הטהור הנפלא הזה הממתיק ופוקח עיני עיורים ופוחח שבילי השכל לראות ולהסתכל ולהתבונן במה שהורשינו בגדולתו יתברך ותורתו הק', ובגדולת נביאיו וצדיקיו האמיתיים שבכל דוד ודור, והצדיקים הם הם מרכבתו של מקום (כפירש"י סוף פרשת לך עיי"ש). וכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, כי זה כל האדם, כמאחז"ל (עי' ברכות ו'), ולקיים מצוות "ובו תדבק" ודרשו חז"ל הדבק בחכמים ותלמידיהם וכו'. וגם אמרו חז"ל שגילה לו הקב"ה למשה רבינו ע"ה אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וכו'.

ובכן בגודל נפלאות תמים דעים, זכיתי גם אנכי להעלות במצודתי אפרקסותא דעניא כמה מרגניתא טבא וקצת גרגירי פרפראות נאים מענינים השייכים ליום ט"ו בשבט יום גנוסיה דמלכא לידת מוהרנ"ת זצ"ל מאן מלכי רבנן ("מלכות" עם האותיות גי' "נתן" עם הכולל). הוא מוריני הוא מאורנו מחמד עינינו גאון עוזנו פאר תפארתנו, אשר יצק מים על ידי אור העולם אדמו"ר הקדוש והנורא

אני רואה נשמה חדשה

מודעת זאת בקרב כל אנשי, אשר רבינו ז"ל צפה ברוח קדשו התקרבות מוהרנ"ת ז"ל אליו וגודל נשמתו באמרו עליו בזה הלשון: "איך זע א נייע נשמה אויף דער אוקריינע סמוך לברסלב" (ובלה"ק: אני רואה נשמה חדשה בסביבות אוקריינה סמוך לברסלב). וכבר ידוע לנו מכתבי האריז"ל שזעירין אינון נשמות חדשות בעקבתא דמשיחא, ועל פי זה אפשר להבין במקצת מפלאות הצופה ומביט עד סוף כל הדורות שבמכוון מאתו ית' אדון כל הנשמות נתגלה נשמת מוהרנ"ת ז"ל ויצאה לאור העולם בשנת תק"ם בעשתי עשר חודש הוא חודש שבט בחמשה עשר בו שהוא ראש השנה לאילנות זמן חניטת הפירות רמז להתחדשות הנשמות דאיתרביאו בגן ובשדה העליונה, (ע"י בליקוטי מוהר"ן בתורה ח' וס"ה), וגם הוא מ' יום קודם בריאת העולם לפי דעת ר' יהושע. (ועיין בליקוטי מוהר"ן ח"ב תו' ז' שר' יהושע הוא בחי' תלמיד).

"עיקר עסקכם יהיה להשקות אילנות"

וממילא מובן למשכיל אשר נשמה חדשה כזו חלקה נפלה לה בנעימים לחזות וליהנות מנועם זיו השכינה, אם כל חי, שורש נשמות ישראל, המנהיג הרחמן האמיתי, הרועה הנאמן של צאן קדשים בני ישראל, וזכתה נשמתו הטהורה ליפול בחלקו ובמחיצתו של אותו צדיק יסוד עולם, ולהיות נמנה בראש מקודשיו ומקוראיו מקורביו ומקושריו.

ובמכוון לזה נולד מוהרנ"ת ז"ל בהחודש אשר מזלו ידלי' לרמז בזה, כי הוא הוא ראש בחירי תלמידיו המובהקים של אדמו"ר ז"ל אשר דלה דלה מבאר מים חיים להיות דולה ומשקה מתורת רבו, ממימי הנחל הנובע וכו' להשקות עדרי צאן המסתופפים בצל אילנא רברבא, עץ החיים דנפקין מתמן כל נשמתין,

ודאיתרביאו בגן של בעל השדה, ועיין בסיפורי מעשיות בהמעשה ג' מחיגר שהחכם הזהיר בצוואתו להשתדל בעיקר להשקות אילנות, ומי כמוהו כמוהרנ"ת אשר מכל אנשי רבינו ז"ל הרבה ביותר לעסוק בזה להשקות אילנות ועצים יבשים (כי האדם עץ השדה) ובכל מקום אשר נ'ת'ן שם מימיו צמחו וגדלו פירות וגידולים נאים ונפלאים, והרבה בעלי תשובה נעשו ע"י דיבוריו ושיחותיו כידוע, והכל בכח ה"דלי" אשר שאב ממימי הנחל והפיץ מעינותיו חוצה.

נער לא ימיש מתוך האהל

ומעתה גם נבין רמז נפלא מה שאמרו במשנה (ר"ה פרק א') ודקדקו בלשונם הק' ר"ה לאילן בלשון יחיד "לאילן" הרומז לאתרוג פרי עץ הדר, אילן הידוע, ואיתא בליקוטי הלכות מוהרנ"ת ז"ל (הל' חזקת מטלטלין הל' ה' אות ט"ו) מה שדרשו חז"ל על פסוק "פרי עץ הדר" זה אתרוג הדר באילנו משנה לשנה, ופירש שם אשר לולב מרמז על הצדיק, ואתרוג מרמז על התלמיד הדבוק ברבו כל השנה, בחי' יהושע לא ימיש מתוך אהלו של רבו, ומי לנו תלמיד מובהק נאמן כמוהרנ"ת ז"ל אשר לא מש מתוך האהל של רבו אדמו"ר ז"ל, והיה דר באילנו אילנא רברבא ותקיפא וגדל וצמח שם משנה לשנה, והיה תמיד מקושר אליו במוחו ודעתו ובכל מעשיו ועניניו, והרבה לנסוע אליו פעמים רבות אין מספר ביגיעות וטרחות עצומות ובמסירות נפש אין דומה לו. וידוע שרבינו ז"ל בעצמו קרא עליו "יהושע תלמיד", ועל כן תראה נפלאות שמאת ה' צבקות יצא שנולד ביום ר"ה "לאילן" כנ"ל.

ויאמר משה אל יהושע צא הלחם בעמלק

ובזה יראנו נפלאות המסבב סיבות, שבפורים הראשון להתקרבותו אל רבינו ז"ל עכבוהו מן השמים

[א] מובא בספ"ק "בני יששכר", ומרמז שם למה שקיבל מאבותיו להתפלל בט"ו בשבט שיזמין השי"ת אתרוג נאה ומהודר על סוכת עיי"ש.

[ב] ופרשיות מסעותיו הם פרק לימוד מיוחד לדורות בענין הנסיעה לצדיק האמת.

אני אומר לך ואראה את ה'

וכעת נבין במקצת מה שרבינו ז"ל ציוה דייקא למוהרנ"ת ז"ל, לדבר עם ראש המשכילים והאפיקורסים שבעיר אומן, שמו הירש בער שהיה מצח הנחש קליפת עמלק כידוע, ורבינו ז"ל בחכמתו הכניע אותו וסייעתו ונתקרב אליו במקצת, ולא נתן רשות לאף אחד מאנשיו לשוחח אתו מלבד למוהרנ"ת ז"ל ציוה בפירוש לדבר עמו ולהשיב לו מענה על כל שאלותיו ומבוכותיו בעניני חקירת האלקות שלו אשר תעה בהם, כי הוא היה בחי' יהושע שאמר לו משה "צא הלחם בעמלק". ובאמת כח וזכות רבו אדמו"ר ז"ל עמד בעדו וחפץ ה' בידו הצליח ונחה עליו רוח ה' להאיר גם בשורש פורה ראש ולענה הזה את אור האמונה הק', עד שפעם אחד בשוחחם יחד מענין מציאות הבורא התלהב מאוד מוהרנ"ת ז"ל ונזרקו מפיו הק' דיבורים גוראים חוצבים להבות אש ואמר אז להירש בער הנ"ל "וואס רעדסטו מיט מיר פון גאט איך זאג דיר ואראה את ה'" (מה אתה סח עמי מאלקות אני אומר לך ואראה את ה'),³ ודיבור הנורא הזה אשר יצא מפיו הקדוש כחץ מקשת בלבת אש קלע אל המטרה, והירש בער נתרגש גוראות למשמע אוזנו והאמין לו (כאילו גם הוא בעצמו רואה), כל כך התנוצץ בו אור האמונה מאמיתת דברי מוהרנ"ת ז"ל.

ועיין בתורה ס"ב "ויסב" שאצל המאמין הדבר גלוי כאילו הוא רואה בעיניו וכו', מחמת גודל אמונתו השלימה עיי"ש היטב באריכות ויונעם לנפשך. ומובא בהליקוטים בכת"י שבליקוטי הלכות, אמונה ר"ת נ'פתחו השמים ו'אראה מ'ראות אלקים - ע"פ התורה הנ"ל "מי שזוכה לאמונה שלימה הרי כל השמים פתוחים לפניו ורואה מראות אלוקים עין בעין" וכו' עיי"ש. וכידוע שהירש בער הנ"ל נפטר לבסוף בתשובה כנדפס כבר [כוכבי אור סיפורים נפלאים].

וכן היו כל דיבוריו ושיחותיו של מוהרנ"ת ז"ל עם כל אחד ואחד רק להאיר בו אמונה ברורה וחזקה בבחינת ואראה את ה', וכן לחזק ולאמץ ברכים כושלות מרדיפת הס"מ וחילותיו שהם הסט"א והקליפות מחנה עמלק, הרודפים אחר חלושי כח שבמחנה ישראל ומכניסים בקרבם כל מיני כפירות ופגמים רח"ל, וכן כל קוטב ספריו הקדושים נבנו על יסוד מוצק קדוש זה של התחזקות והתעוררות ושוב התחזקות ומשיבת נפש לכל אחד ואחד שיוכל לעמוד על עמדו לבלי ליפול ח"ו מכל דרגא ודרגא, אשר קליפת המן-עמלק אורב עליו ללכדו ברשתו.

ועל כן האריך מוהרנ"ת בספריו הקדושים לאין שיעור וגילה עצות עמוקות ויקרות איך להיות איש חיל מלומד מלחמה, במלחמת קליפת עמלק ימ"ש ונתקיים בו הכתוב 'ויחלוש יהושע את עמלק וכו' לפי חרבי

בדרך נסיעתו אליו ז"ל ולא הגיע אצלו על קריאת המגילה רק בעת סעודת פורים, ואז אמר לו רבינו ז"ל "שושן פורים איז אויך פורים" (שושן פורים הוא גם כן פורים) ושמעתי מפי אחד מזקני אנ"ש שרבינו ז"ל סיים אז מאמרו הנ"ל למוהרנ"ת ז"ל "אין דאס איז דיין זאך" (זהו ענין שלך), ומהמובן בזה הוא; שושן פורים הוא פורים דמוקפים חומה מימות יהושע בן נון אשר צוה לו רבו משה רבינו ע"ה "צא הלחם בעמלק" ואיתא בליקוטי הלכות (שבת הל' ה') שכל ענין מלחמתו של עמלק הוא להעלים ולהסתיר שמו של הצדיק האמת מן העולם, ולכן הצדיק בעצמו שהוא בחי' אין חבוש מתיר עצמו וכו' אינו יכול לצאת כנגד עמלק בגלוי ובפועל ממש כי אם על ידי תלמידו בחי' יהושע שהוא עוסק דייקא להגדיל ולפרסם שם הצדיק בחי' משה בעולם בפועל ממש, והכל בכוחו וזכותו של הצדיק, בחי' 'והיה כאשר ירים משה ידו' וכו', אשר סמך ידו על תלמידו ונ'תין מהודו עליו והאצילו מחמתו פי שניים ברוחו.

וכידוע עסק בזה מוהרנ"ת ז"ל כל ימי חייו להגדיל ולפרסם שם רבינו ז"ל ולהודיע טבעו בעולם ולהפיץ מעיינותיו הק' חוצה, ולא הסתכל כלל על כל המונעים והחולקים והמחרפים והמבזים שם כבודו, ולחם תמיד מלחמות ה' ולא נח ולא שקט כרגע עד יומו האחרון שאמר אז (עלים לתרופה מכתב ההסתלקות) "שיש עונשים קשים ומרים כמו שיש, אין צים סוף גליסט זיך נאך ציא קריגען אויף אזוי איין רבי" (ולבסוף מתחשק עוד לחלוק על רבי כזה).

ועיין עוד בהמעשה מהחגר הנ"ל, מענין האילן שאם היו משקים אותו לא היה נשאר שריד ופליט מכל השדים והקליפות ואפיקורסות וכפירות (הנמשכים מבחי' המן עמלק) אשר הם חותרים וחופרים תמיד סביבות האילן לבל ינ'תין שם מים עיי"ש, ולעומתם חתר וחפר ויגע מוהרנ"ת ז"ל אשר נולד ביום ר"ה לאילן כנ"ל, ומצא בארות מים מתחת לאילן הק' הזה אשר שתול על פלגי מים והשתדל בכל כוחו ועוזו ובמסירות נפש עצומה לגולל את האבן (בחי' כסוי והסתרת שם הצדיק) מעל פי הבאר ויוכל האילן לקבל מימיו ויצוף ויפרח בעולם עם כל סגולותיו הטמונות בו (ועיין בהמעשה הנ"ל), אשרי להמסתופפים וחוסים בצל אילנא רברבא קדישא, לקיים "בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי".

"שאין ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מוהרנ"ת ז"ל, כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת רבינו ז"ל להיות ביכולת לקבל מאתו"

[ג] ועיין בליקוטי מוהר"ן תנינא תורה ז' שהשגת התלמיד בחינת יהושע הוא בחינת ואראה את ה', עיי"ש.

(בחינת חרב פיפיות), כי במתק שפתיו ונועם מאמריו החליש והתיש כח תוקף קליפת עמלק אצל הרבה אנשים אשר קרבתו יחפצון, והרבה הרבה ניצלו מרדת שחת ע"י ספריו הקדושים כידוע.

ואני תפילה

והנה מאחר שכל ענינו ועסקו של רבינו ז"ל היא עבודה שבלב זו תפלה כמאמרו ז"ל, וכל עיקר עצותיו להציל עצמו מטרף שיני הס"מ הוא תפלה וצעקה להשומע תפלה, ועל כן במכוון לזה נולד מוהרנ"ת ז"ל בט"ו בשבט שהוא שלושים יום קודם פורים שאז כידוע מתחיל כבר הארת פורים ומתנוצץ הארת מרדכי ואסתר אשר על ידי תפלתם וזעקתם זכו להכניע את המן - עמלק ימ"ש ולהאיר אור ימי הפורים בכל שנה ושנה לדורות עולם וזכרם לא יסוף מזרעם, ודרשו חז"ל על מרדכי הצדיק (מגילה י"ב) למה נקרא שמו "בן יאיר" שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו "בן שמעי" ששמע קול תפלתו "בן קיש" שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו עיניו, נמצא שכל השמות סובבים על עניין התפלה. וכן מוהרנ"ת ז"ל בכוחו של רבינו ז"ל ה'בעל תפלה', היו ידיו פרישן בצלו כל ימיו בתפלות ותחנונים נגד הרדיפות והתלאות הנוראות שעברו עליו מימין ומשמאל כידוע, עד שזכה להיות תפלתו שגורה בפיו, וגם הכין חרב פיפיות לכל ישראל בספר תפילותיו הק' הלא הוא חיבורו הטהור "ליקוטי תפילות" אשר האיר עיני ישראל והרבה זכו על ידו לגן עדן כאשר אמר מוהרנ"ת ז"ל בעצמו כידוע⁷.

והריחו ביראת ה' - נרדי נתן ריחו

ומכל זה נבין ונשכיל במאמרו הק' של מוהרנ"ת ז"ל "מיין חלק משיח האב איך שוין אראפ געבראכט אויף דער וועלט" (חלק המשיח שבי כבר הבאתי לעולם), כי מובא בליקוטי מוהר"ן תנינא (תורה ל"ב) שכל אחד כפי קדושתו וטהרתו בקדושת הברית כן יש לו בחי' משיח, וכן איתא בליקוטי מוהר"ן (תורה ב') שעיקר כלי זיינו של משיח הוא התפילה צריך לקבלו ע"י שמירת הברית, ומובא בכמה מקומות בספרי רבינו ז"ל ששניהם שקולים הם ותלויים זה בזה, שלימות התפילה תלוי בשמירת הברית וכן להיפך, כי הן מרמזין על תרין משיחין יוסף ודוד, יסוד ומלכות, ברית ותפילה, ושניהם תלויים בריח כמובא

בתורה הנ"ל בבחינת הנאמר במשיח והריחו ביראת ה' (ישעי י"א).

ומוהרנ"ת ז"ל בגודל פרישותו וקדושתו בשמירת הברית וריבוי זעקותיו ותפילותיו להשי"ת זכה שנתקיים בו והריחו ביראת ה' ע"י רבו - האוצר של יראת שמים וקלט הריח הטוב של הבשמים ראש, שאמר "גאר מיין זאך איז תפילה" כנ"ל באות ו', וגם אמר "גאר מיין זאך איז תיקון הברית" (כל עניני הוא תפילה, כל עניני הוא תיקון הברית) ועל כן נתקיים בו נרדי נתן ריחו ודרשו רז"ל עזב לא נאמר אלא נתן (שבת פ"ח), כי הוא העלה את הריח הטוב של ערוגת הבושם הנפלא, ונתן והכניס אפילו לתוך פשוטי המון עם שהם בחינת נרדי, בחינת חלבנה, בחינת כל הנחשלים, אשר עמלק רודף תמיד אחריהם להכשילם, גם בהם עזב והשאיר ריחות טובות שנשמותיהם החלושות נהנות מהם ע"י ספריו הקדושים ובפרט ספר התפילות שהוא הכלי זיין העיקרי בעקבתא דמשיחא נגד קליפת עמלק, אשר קרך, פגם הברית.

[וכידוע מהר"ח ויטאל זצ"ל שעבודת התפילה היא עיקר בדור האחרון, והטעים זאת בפסוק "תכתב זאת לדור אחרון", ומוהרנ"ת ז"ל בעבודת התפילה שלו וחיבור התפילות - סמך גאולה לתפילה, והביא חלק המשיח שבו לעולם, בבחינת קרבה אל נפשי גאלה, המובא בשם אור ישראל הבעש"ט זצוק"ל].

מוקף חומה מימות יהושע בן נון

ועתה נראה איך שהשי"ת סיבב נפלאות, אשר יום ל"א ללידת מוהרנ"ת ז"ל חל דייקא ביום שושן פורים, כי עד ל' יום היה בחשש ספק נפל, אשר מטעם זה אין פודין בכור בתוך ל' יום כידוע, ולא נעשה וולד בר קיימא אלא בשושן פורים שהוא יום ל"א ללידתו, וכבר ידוע לנו מה שהפליג רבינו ז"ל בשבח חכמתו המופלגת

ד] ואיתנה סימנא שנת הדפסת התפלות ע"י מוהרנ"ת ז"ל לפרט "תחת אהבתי ישטונני 'ואני תפלה'" [תקפ"ב] אשר מרמז בזה כל הנ"ל שאין כוחו אלא בפה [חרב פיפיות] נגד כל המשטינים והמלשינים והשונאים והרודפים שעמדו עליו וסוף כל סוף נצחם בתפלות פיו וברוח שפתיו, ודייקא על ידי מלחמותיו נתחברו התפלות כמו ספר תהילים שנתחבר ברוח הק' ע"י דוד המלך ע"ה בהיותו נרדף ע"י שונאיו, וזכה שספר זה נדפס הרבה פעמים ומחיה נפשות ישראל אשר זכרו לא ימיש מפינו לעולם, ונכבר איתמר בפירוש מפיו הק' שתפילותיו הם גבוהים מרוה"ק כי הם נמשכים משער הגנון.

כמובא בחיי מוהר"ן, ומובא בליקוטי מוהר"ן תנינא (תורה י"ט) שבכל חכמה מהשבע חכמות יש אבן נגף שהוא בחי' עמלק שהיה פילוסוף ומחקר וכפר בעיקר וכו' שיכולים ליפול עיי"ז בחקירות וכפירות רח"ל, רק הצדיק הגדול הוא יכול להכניס עצמו בזה ללמוד השבע חכמות וכו', כי שבע' יפול' צדיק' וקס' ס"ת עמל"ק שהוא האבן נגף של הז' חכמות, אבל הצדיק אף על פי ששבע יפול צדיק עיי' הז' חכמות, אך וקס עיי' אמונה כי צדיק באמונתו יחיה וכו'.

וזה שכתוב במשה רבינו ע"ה ויהי ידיו אמונה במלחמת עמלק, כי עיי' אמונה החליש את עמלק דהיינו החכמות והחקירות עיי"ש, וממילא מובן מזה לענינינו אשר על כן היה מוהרנ"ת ז"ל עד שושן פורים בחשש ספק נפל [ספק בגי' עמלק] לרמוז כל הנ"ל כי שבע יפול צדיק עיי' הז' חכמות שהיה בקי בהם לפני התקרבותו לרבינו ז"ל.⁷ ואפשר גם לצרף בזה ענין חלום הסולם הידוע שראה מוהרנ"ת ז"ל קודם התקרבותו לרבינו ז"ל, שהוא עולה על הסולם ונופל, שוב עולה ונופל מבלי להחזיק מעמד עד שבא אחד ואמר לו "דראפע זיך אין האלט זיך" (=עלה וטפס והחזק עצמך), ואח"כ כשנתקרב לרבינו ז"ל וראה שהוא האחד שאמר לו כנ"ל, אז היתה לו תקומה שנעשה תלמיד וותיק לרבו, בחי' יהושע, שהוא ענין שושן פורים [מוקף חומה מימות יהושע בן נון] כנ"ל באות ד', ולכן נעשה בר קיימא דייקא ביום שושן פורים כנ"ל שהוא בחי' וקס עיי' האמונה שהאיר בו אדמו"ר ז"ל ואמר לו בפורים הראשון "שושן פורים איז אויך פורים" וזה ענין מוהרנ"ת ז"ל.

שבע' יפול' צדיק' וקס'

ועל פי זה יובן גם לרמוז בר"ת וס"ת של הפסוק ש'בע' יפול' צדיק' וקס' עם התיבות בגי' "נחמן נתן" עם התיבות, כי הם הם הרבי והתלמיד האמיתי בחי' משה ויהושע בדור האחרון בדורו של משיח, והם אשר לחמו מלחמות ה' בעמלק והשליכו נפשם מנגד עבור

כל ישראל והוציאו רבים מישראל מבין שיני הס"מ, על ידי עצותיהם העמוקות היורדות ונוקבות עד התהום ומעלות משם נשמות טרופות ודרוסות מצפרניו וחיציו של הדו"ב אורב והאר"י במסתרים המזנב לכל הנחשלים, והם אשר גילו והאירו עיי' דבריהם וספריהם בעולם אור האמונה הפשוטה והחזקה נגד החקירות והכפירות והמבוכות הנמשכים מקליפת עמלק ימ"ש. ועל כן עליהם ביותר חגר הס"מ מתניו והקים כנגדם גדולים ומפורסמים כדי להכניס ולהטיל דרשות של דופי בתוך מוחו ודעתו של כל אחד ואחד מישראל מבלי לדעת היכן הם הצדיקי אמת שהם בחי' "משה ויהושע" הלוחמים האמיתיים כנגד קליפת עמלק למחות שמה וזכרה מן העלם, ולטהר את ישראל מזוהמת הנחש שהטיל בהנחשלים, [ואפשר גם לרמוז שעליהם עברו הישבעה מימות "די זיבען וואסערין" המובא בהמעשה מהבערגיר ועני עיי"ש].

ובודאי כאשר יגיע קיצו וסופו של עמלק להמחות מן העולם ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ ויתגלה אורו של משיח, אז יראו עין בעין גדולתם ותפארתם של רבינו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל, ואשר פעלו בזה העולם, אשרי להמתקרבם אליהם ואנשיהם ולומדים ספריהם ומקיימים עצותיהם והולכים בדרכיהם, והמחובר לטהור טהור, אשרי חלקם ונחלתם בזה ובבא לנצח.

מה שאירע ליוסף הצדיק אירע למוהרנ"ת

ועוד תחזינה עינינו נפלאות, אשר חודש שבט הוא חודש הי"א מחדשי השנה מכוון כנגד יוסף הצדיק אשר גם הוא במספר י"א משבטי קה בסדר תולדותם כידוע, כי מה שאירע ליוסף הצדיק אירע גם למוהרנ"ת ז"ל שהוא בחי' יהושע כנ"ל דקאתי מזרעו של יוסף, ויוסף הצדיק קיבל מאביו אשר מסר לו כל מה שלמד משם ועבר, והוא היה שטנו של עשיו הרשע אשר 'משורש נחש יצא צפע' (בגי' עמלק) כדרשת חז"ל, והס"מ בראותו גודל כוחו וצדקתו וקדושתו הכניס מחלוקת בין שבטי קה והטיל בהם שנאה וקנאה עליו ועל חלומותיו ועל דבריו וסיפוריו, וימררהו ורובו וישטמוהו בעלי חיצים, בעלי פלוגתא כתרגומו, עד שנעשה אצלם דמו הפקר לטרף הנחשים וחיות המדבר, ואח"כ נתרחק כ"ב שנים מאביו שהיה מורו ורבו ועבר עליו מה שעבר משך השנים הללו, אבל "ה' צבאות יעץ ומי יפר", ומעצה עמוקה של אותו צדיק, בת קול מכרות ואומרת "ונראה מה יהיו חלומותיו" וסיבב השי"ת סיבות נפלאות שדייקא מתוך הבור תחתיות המלא נחשים ועקרבים הגיע לגדולתו ותפארתו, והוא משנה למלך, "ויוסף הוא השליט הוא

[ה] כי שמעתי מזקני אנ"ש שמוהרנ"ת ז"ל עוד לפני התקרבותו לאדמו"ר ז"ל היה כבר בקי בשבע חכמות הידועים.

המשביר לכל עם הארץ", "לכו אל יוסף כל אשר יאמר לכם תעשו" וכו'.

וכן אירע והתקיים למוהרנ"ת ז"ל אשר בהיותו בן כ"ב שנים נתקרב לאדמו"ר ז"ל אשר אמר אז לאנשיו, שנתקרב אליו אברך כזה אשר על ידו לא יאבד אפילו שיחות שלו, וגם העיד עליו שהוא יודע ממנו יותר מכל העולם כמאמרו ז"ל "וויסן פון מיר איז נאר נתן" (לידע ממני הוא רק נתן) וממילא ידע מוהרנ"ת ז"ל יקר תפארת גדולת רבינו ז"ל, ונוראות מעשיו ותיקוניו. ונפלאות עצותיו וכלי זיינו נגד קליפת עמלק וחיילותיו, ועל כן מסר עצמו לגמרי והקריב נפשו כליל קודש למען רבינו ז"ל להפיץ מעיינותיו הק' חוצה לאבני קודש הנשפכים בראש כל חוצות, ויגע וחתר ויחפר ומצא עוד בארות מים הנובעים מהנחל וכו', וגילה עוד עצות נפלאות מתוך ספריו הק' איך להינצל מטרף שיני הס"מ קליפת עמלק ימ"ש, ועסק תמיד לפרסם שם הצדיק האמת הלוחם האמיני העיקרי מלחמת ה' בעמלק.

ולבעבור זה חרק עליו הס"מ שיניו ולטש עליו עיניו כשראה שהוא עומד לשטן לו בדרך, והתחיל להתגרות בו ולעמוד כנגדו יותר ממה שעמד נגד רבינו ז"ל בעצמו, והקים עליו מחלוקת וקטיגוריא גדולה מצד גדולי ומפורסמי ישראל, גדולים ורבים בתורה ובעושר וכו', ועליו היו כולו כנגדו בלי עזר, ואשר כמה מהם ירדו ממש לחייו והתירו את דמו כידוע וכו', ורצו לבלעו חנם על לא דבר רק מחמת קנאה ותחרות ושנאת חנם, יען אשר רצה להכניס ולהאיר בעולם אור האמונה הצרופה האמיתית שבאמיתיות, ולעקר ולשרש אחר אמונות כוזביות וכפירות רח"ל, אשר עמלק זורק כלפי מעלה לטמטם ולטמא קדושת המחשבה שבמוח הראש בדעות נכריות ונפסדות ולהביא לידי פגמים וקלקולים גדולים ר"ל לזרוק פירורין דמוחא ח"ו מבלי שיוכלו לתקנם ע"י העצות והתיקונים המיוחדים להם ולשרש נפשם.

אבל "אתה מרום לעולם ה'", ו"רבות מחשבות בלב איש" וכו' "וצדיק באמונתו יחיה", וה' עזרו בתפלה ובכוחו של אותו צדיק הבעל תפלה וכו' והצליח ועשה חיל לעשות שם ושארית בארץ בתוך כל הרדיפות והמסירות וכו', והשאיר אחריו ברכה לדורות תלמידים ותלמידי תלמידים וכו' עד היום הזה, וריבוי ספריו הלכותיו ותפילותיו ועצותיו הק' לדורות עולם אשר

המה לנו למשיבת נפש בשבעה משיבי טעם, אשרי שיאחז בהם.¹

ויקה משה את עצמות יוסף עמו

ועכשיו נראה בחסדו ית' עוד פלאות רמזים, כי ידוע שיום ט"ו בשבט חל הרבה פעמים בשבת שירה שהוא פרשת בשלח, ולפעמים בסמוך לו, ויש בזה הרבה לרמז מה שעיקר השארתו של רבינו ז"ל היה דייקא ע"י מוהרנ"ת ז"ל, כי 'שירה' בגי' 'תפלה', וזה היה כל מהותו אשר קיים בנפשו "תחת אהבתי ישטנוני ואני תפלה" (כנ"ל באות ו) ואעפ"י שרבים קמו עליו ולא נתנוהו מנוח מצת תחילת התקרבותו עד סוף ימיו, מכל מקום לא משו שפתיו מתפלות שירות ותשבחות ובקשות, והיה מודה על העבר וצועק על להבא עד שהאיר את כל ישראל בתפילותיו הק' והנוראות (כנ"ל באות ו ז), אשר חיברם בפקודת אדמו"ר ז"ל כמבואר בהקדמת הספר עיי"ש.

ועל כן תראה נפלאות שבריש פרי' בשלח מדבר מענין עצמות יוסף המרמז על קבר הצדיק יסוד עולם, בחי' ציון

הקדוש של רבינו ז"ל אשר קיום השארה הזאת לדורות עולם של פקידת קברו הק' היה העיקר ע"י מוהרנ"ת ז"ל, ואשר חזה ברוח קדשו להוסיף יום אחד מדעתו הק' באסיפת הקיבוץ הק' אליו ז"ל על ר"ה. ובמכוון מאתו ית' נסתבב שהנסיעה הראשונה של קיבוץ אנ"ש על ציון הקדוש אחרי הסתלקותו ז"ל היה דייקא בער"ח שבט, אחד מארבעה ראשי שנים לדברי בית שמאי,

ובאמת רואים בחוש וגם מרגישים אלו העוסקים בספרו הק' כל אחד כפום מה דמשער בליביה שרוחו של משיח מרחפת על אנפי אורייתא - ספריו הק' של רבינו ז"ל ושם ישכון אורו ותורתו הגנוזה של משיח

.....

1 ואפשר לרמז רמז נפלא כי גם עליו נאמר "שבע יפול צדיק" ועברו עליו השבעה מימות "די זיבען וואסערין" כנ"ל באות ט' דהיינו; א. ויתנכלו אותו להמיתו, וישליכו אותו הבורה. ב. מכירתו לישמעלים. ג. למדינים. ד. לסוחרים. ה. לפוטיפר. ו. נסיון אשת פוטיפר. ז. היותו בבית הסוהר. אמנם משם דייקא נתקיים בו "וקם" בחי' "קמה אלומתי וגם נצבה" המרמז על מלכות כמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה ר"ה) וז"ל: "ודע שיש שם שכשרוצין לעשות מלך משתמשין בזה השם, והשם הוא ק'מ'ה ר"ת ה'שקפה מ'מעון ק'דשך, וזה בחי' "מהעדה מלכין ומה'ק'ם מלכין", וזה שנאמר ביוסף והנה ק'מ'ה' אלומתי" עיי"ש.

2 ואפילו בעת ישיבתו בבית הסוהר ע"י המלשינים, ויהי ה' אתו ויט אליו חסד ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר והניח להביא לו ספריו הק' וכלי כתיבה, ובתוך בור הכלא דיבק מוחו הק' להשי"ת וחיידש חידושים נפלאים המחיים את הנפש עד היום וכתבם בתוך הלכותיו הק' (עין הלכות יין נסך הל' ג.) הסתכל שם בעין האמת ותראה נפלאות ילוד אשה דדמיא למלאכים ממש, וכיוסף הצדיק בבית הסוהר שהיה ה' מבטחו).

החודש אשר בו נולד מוהרנ"ת ז"ל, ועדיין שייך יום זה לחודש שבת החודש אשר בו נסתלק מוהרנ"ת ז"ל. ואפשר עוד לרמז בזה, כי מקום גניזת רבינו ז"ל הוא בעיר אומן כידוע, וראה זה פלא, כי תיבת "לאילן" עם הכולל והאותיות בגימ' "לאומן", לרמז ביום לידתו שהוא "ר"ה לאילן" ענין נסיעת "ר"ה לאומן" שיסד מוהרנ"ת ז"ל בתקוה שיתקיים הדבר עד ביאת הגוא"צ בב"א¹.

"הלא נוסעים כאן נחמן נתן"

וכן נתבונן נא ונמצא עוד כמה רמזים נפלאים בפ' בשלח - שירה, שמדבר שם מענין עצמות יוסף [קבר הצדיק] ומענין שירה [בגימ' תפלה] אז 'שיר' [אותיות 'שיר' רמז לתיקון הכללי הכולל 'שירי זמרה ונגינה] ומענין לקיטת ואכילת ה'מן [המן עם האותיות בגימ' 'אומן' עם הכולל] ומענין מלחמת עמלק [פגה"ב - אשר קרך - מקרה לילה רח"ל].

הנה ידוע שהיתה פקודת אדמו"ר ז"ל לומר על ציון הקודש אשר באומן, העשרה מיני נגינה ו'שירה' הידועים ומפורסמים לכל בשם "תיקון הכללי" המתחיל בתיבת 'מכתם' גימ' 'נתן' שזכה לחבר תפלה נוראה המתחלת בתיבת "אשירה" [כעין השירה המתחלת גם כן בתיבת "אשירה"] על יסוד התגלות היו"ד מזמורי 'שירה' ושם כבוד רבינו ז"ל חתום בסיום המזמור הראשון בתיבת "נצח" גימ' "נחמן" (כמובא ברוקח שכן דרך מחברי ספרים לרמז שם שמותיהם).

וכתב ב"ימי מוהרנ"ת" (ח"ב מ') שבדרך נסיעתו לאומן (שנסע אז להסתלק שם כידוע) שיתף אותו עמו [לענין בריאת העולם בששת ימי בראשית] באומרו "הלא נוסעים כאן נחמן נתן" וכו' עיי"ש, ועיין נפלאות בריש בראשית רבה שדורש את הפסוק "ואהיה אצלו אומן" - אומן, לענין בריאת העולם ע"י התורה, עיי"ש היטב. וכן מובא בספר "כוכבי אור" (חכמה ובינה ל"ט) שרבינו ז"ל צירף אותו אליו במאמרו הק' "נחמן נתן לאכט אויס דער גאנצער וועלט" עיי"ש, [ושמעתי מפי זקני אנ"ש, שמוהרנ"ת

ז"ל אמר לאנשיו שהוא ימצא תמיד אצל ציון רבינו הקדוש וגם ציין וסימן איה מקום מנוחתו באהל ציון הקדוש].

מכל זה מובן למשכיל שגם מוהרנ"ת ז"ל שייך לכל התיקונים הנוגעים לפקידת קברו של רבינו ז"ל באומן ונסיעת ר"ה, ולכן הרבה כל כך למסור נפשו ומאודו במסירות נפש עצומה עבור נסיעה קדושה זו יותר משאר תלמידיו ואנשיו של אדמו"ר ז"ל כמובא באריכות ב"ימי מוהרנ"ת" ומכתבי מוהרנ"ת עיי"ש, ועיין בספר "כוכבי אור" שאמר בפירושו שאם היה הדרך לשם מחופה בסכנים היה רוחש על ידיו ועל רגליו כדי לבוא לשם על ר"ה, עיי"ש, וכל זה זכה יען שנתאחד ונתקטר בחד קטירא עם נשמת אדמו"ר ז"ל שהשפיע בו הארת פי שנים ברוח (עיין תורה ס"ו), והבין דבר מתוך דבר והשיג ברוח קדשו גודל יקר הערך והנחיצות וההכרחיות של נסיעה ופקידה זאת אשר בזה תלויים הרבה תיקוני נשמות ועליית עולמות וקירוב הגאולה, וכן אמר בפירושו "שכל נסיעה ונסיעה של כל אחד ואחד יהיה לה חלק בקץ הגאולה" (כוכבי אור).

"שם אצמיה קרן לדוד ערכתי נר למשיח"

ובזה נבינה מעט רמזים על ההבטחה הגדולה והנאמנה שהבטיח רבינו ז"ל בעד אמירת היו"ד מזמורי תהילים על ציון הקדוש, שיוציא את האדם משאול תחתיות [יו"ד כתרין דמסאבותא], ומעמקי עמקי התהום, ומטיט היון ומצולות ים, וממצר - ים, בבחי' הים ראה ויגוס מכוחו וזכותו של ארונו של יוסף (בבחי' קבר הצדיק), ואחר קריעת ים סוף אמרו ישראל "שירה" שהיא אחד מעשר שירות (כמובא במדרש) בחי' עשרה מיני נגינה (תיקון הכללי) לפני ארונו של יוסף (קבר הצדיק) שהוא בחי' היו"ד מזמורים על ציון הקדוש ז"ל, ואז 'ותקח מרים' [מרת נפש מפגה"ב] את 'התף' [בגימ' תפ"ה כמנין 'תהלים' שכלול מיו"ד מיני נגינה ושירה] ותען להם 'מרים' שירו וכו' כי 'גאה' וכו' [היפך מרירות פגה"ב קליפת 'עמלק' בגימ' 'רם' 'מר'] 'סוס ורכבו רמה בים' [בחי' 'ותשליך במצולות ים כל חטאתם' ממעשה הבהמיות ע"י אמירת השירה לפני ארונו של יוסף], ואח"כ 'ויבואו מרתה' [שוב מתחיל מרירות הפגמים מהמלחמה התמידית] 'ויורהו ה' עץ' [בחי' עצות ותיקונים לפגה"ב] 'וימתקו המים' [עשה ממר מתוק, בחי' הצדיק שממתיק מרירות העוה"ז ומהפך העוונות לזכויות, וכמאמר רבינו ז"ל "יש ענין שיתהפך הכל לטובה". גם 'וימתקו המים' בגימ' 'נחמן

ויעוד דבר פלא שמעתי מפי זקני אנ"ש שישבו בעיר אומן שמקובל להם מזקני אנ"ש הקודמים, שבאותו הבית שנסתלק שם רבינו ז"ל ואשר נחרב ברבות הימים, צמח וגדל להפליא אילן גדול ונאה ועמד מכוון ממש במקום המדויק ששם עלתה נשמתו הטהורה לגנוי מרומים, ובוודאי הלא דבר הוא, ולכן אפשר לצרף גם פלא זה לרמז הנפלא הנ"ל של ר"ה "לאילן - לאומן".

נתן" עם התיבות והאותיות, אשר על ידיהם נמתק כל מיני מרירות שבעולם.

וכן אפשר להמתיק הרמז בשנת לידת מוהרנ"ת ז"ל שהיא שנת תק"מ אותיות "מתק" המורה על מתיקות והמתקת המרירות כנ"ל] כי אני ה' רופאיך [בחי' אין איך הייל זיא" ע"י עשרה מיני נגינה כמאמר רבינו ז"ל בספורי מעשיות ביום השישי של הז' בעטלירס] ואחר כך פרשת הורדת ה'מן [עם האותיות בגימ' אומן' עם הכולל] וכן אפשר לרמז על ירידת המן בחודש אייר, וגם כניסת רבינו ז"ל לעיר אומן (להסתלק עם) בחודש אייר, ויש לרמז זאת גם בפסוק הנ"ל אני ה' רופאיך ר"ת אייר (כידוע מספיק) 'לקטו וכו' [עם האותיות גימ' נחמן' עם הכולל רמז לספר ליקוטיו] 'עמר' [תיקון 'קרי' גימ' 'עמר'] 'לגלגלת' [עם הכולל והאותיות גימ' נתן' עם האותיות] 'והעמר' 'עשירית האיפה' [רמז שתיקון קרי הוא עשרה מיני נגינה של ציון הקדוש באומן 'האיפה גימ' 'אומן' עם האותיות, עיין תו' מ"ט בענין עשירית האיפה].

ואחר כך בסוף הסדרא מדבר מענין מלחמת עמלק וחלישותו ע"י יהושע בכוחו של משה, כי נעוץ סופו בתחילתו, שדייקא ע"י עצמות "יוסף" בגימ' ציון' הק' של אדמו"ר ז"ל יפקוד אותנו ה' לגאלנו גאולת עולם, גאולת הנפש והגוף, וימחה שמו וזכרו של עמלק, ואז יהא שם ה' וכסאו שלם, ועל ידי כך יתפרסם שם הצדיק הגדול המופלג במעלה ביותר מכל העולם כולו, וכולם יגנו מאורו הגנוז עדיין לרוב העולם.

וזה מה שדרשו חז"ל על פסוק "מלחמה לה' בעמלק מדוד דור, מדורו של משה עד דורו של משיח", וידוע מאמרו ז"ל "מיין פייעריל וועט שוין טלאין ביז משיח וועט קומען" (האש שלי תוקד עד ביאת המשיח), וגם אמר "שממנו לא יהיה חדשות עד משיח צדקינו" כי הוא הכין כבר כלים וכלי זיין ללחום ולכבוש את כל העולם תחת ממשלתו ית', וכמאמרו ז"ל "שכל ענינו ועסקו הוא תפלה" בחי' חרב פיפיות המובא בתורה ב' שכותב שם ז"ל "שעיקר כלי זיינו של משיח (בקיצור ליקוטי מוהר"ן: של איש הישראלי) הוא התפלה וכו' וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיכבוש הכל משם וכו' כמ"ש בחרבי ובקשתי, ופירש"י תפלה ובקשה וכו' תפלה בחי' פי שנים וכו' בחי' חרב פיפיות וכו' עיי"ש באריכות ותראה גודל כוחה של התפלה שהיא עיקר החרב והכלי זיין של משיח ושל כל מי שרוצה לקרב את הגאולה (ואפשר שזהו סוד סמיכת גאולה לתפלה), ומוכן מהנ"ל שמשיח צדקינו ילחום ויכבוש כל העולם בכוח שפתיו וחרב תפלתו". ורבינו ז"ל תפס אומנות אבותיו שהיה מזרע דוד המלך ע"ה שיסד ספר תהלים והוא חרבו וקשתו וכלי זיינו נגד שונאיו ואויביו וכמו שכתוב "תחת אהבתי

ישטנוני ואני תפלה" וכן צמח דוד מלך המשיח יתפוס גם כן אומנות אבותיו כנ"ל.

ואפשר לרמז כל הנ"ל בפסוק "שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי" 'אצמיח' בגימ' 'נחמן' עם הכולל, "אצמיח קרן" עם הכולל גימ' 'נתן' עם הכולל, נ"ר ר"ת ר' נחמן, "ערכתי נר למשיחי" רמז למאמרו ז"ל "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח" בב"א.

כתוב זאת זכרון 'בספר' ושיים באזני 'הושע'

ומכל זה יש לרמז עיקר גדול במה שאמר ה' למשה "כתוב זאת זכרון 'בספר' ושיים באזני 'הושע' כי מחה אמחה את זכר עמלק" וכו', להורות לנו יסוד נצחי לדורות עולם בפרט לדורו של משיח, ולדעת ולזכור שכל עיקר השארת דעתו של הצדיק האמת אשר בזה תלוי מחיית קליפת עמלק ושלמות תיקון העולם - העיקר הוא על ידי ה"ספר והתלמיד" שהנחילנו רבינו ז"ל, ובלעדם לא נרים ידינו ורגלינו להשיג שכל הנקבה (עיין תורה כ"ה) בדעת רבינו ז"ל.

ודבר נפלא תראה שספרו הק' ליקוטי מוהר"ן מתחיל בפסוק "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" ושם נרמז שמותיהם הק' של הרבי והתלמיד (כדרך המחברים כידוע) כי 'אשרי' בגימ' 'נחמן' ושם אביו 'שמחה' עם התיבות והאותיות, 'תמימי' בגימ' 'נתן', אשר על ידם נדע 'דרך ההולכים בתורת ה'", וגם רבינו ז"ל בעצמו העיד על מוהרנ"ת ז"ל שיש לו חלק גדול בספרו ולולא הוא לא היה נשאר אפילו עלה אחד מספרו (ובל"א "בלעטיל שמות"), ומזה מובן שהספר והתלמיד כרוכים זה בזה וכשני אחים לא יתפרדו, ורבינו ז"ל בהפלת מעלת ספרו הק' אמר עליו שהוא אתחלתא דגאולה, והוא חפץ מאד שילמדו אותו וישקדו הרבה על ספרו.

[ושמעתי מזקני אנ"ש, כי הרה"ח הר' אהרן ליפאוועצקי ז"ל שאל פעם את כבוד מוהר"ר נפתלי זצ"ל תלמיד רבינו ז"ל, ואמר לו בזה הלשון: "איר האט דאך גיערט פון דעם רעבין דעם מגילת סתרים - וואו האלט דאס? וענה לו בזה"ל לערנסטו אסאך דעם רעבינס ספר? אזוי האבן מיר בקבלה פון דעם רעבין אז רוב וועלט וועט אנעמען מיין ספר זאל מען זאך רעכטן"

שדייקא ע"י עצמות
'יוסף' בגימ' 'ציון'
הק' של אדמו"ר
ז"ל יפקוד אותנו ה'
לגאלנו גאולת עולם,
גאולת הנפש והגוף,
וימחה שמו וזכרו
של עמלק, ואז יהא
שם ה' וכסאו שלם

.....

ט וגם שמעתי מזקני אנ"ש בשם אדמו"ר ז"ל שאמר "משיח צדקינו וועט אפנעמען גאר די ועלט אין וועט נישט אויסשיסין קיין איין שאס פילווער" (משיח יכבוש כל העולם מבלי לירות אפילו יריה אחת באבק שריפה).

[ר' נפתלי הלא שמעתם ויודעים אתם מהמגילת סתרים של רבינו ז"ל, היכן זה אוהז? ועל שאלה נועזה זו השיב לו ר' נפתלי קצת בלשון תוכחה וקפידא, הלומד אתה הרבה ספרו של רבינו? כך מקובלנו מרבינו ז"ל, כשרוב העולם יתקבל אצלם ספרי יהיו ערוכים ומוכנים לקראת המשיח].

ובאמת רואים בחוש וגם מרגישים אלו העוסקים בספרו הק' כל אחד כפום מה דמשער בליביה שרוחו של משיח מרחפת על אנפי אורייתא - ספריו הק' של רבינו ז"ל ושם ישכון אורו ותורתו הגנוזה של משיח, ועל פי זה אפשר לכוונת את הליקוטי מוהר"ן בשם ספרו של משיח, [העולם אומרים על ספר ה'תניא' שהוא ספר של בינונים ועל ספר 'נעם אלימלך' שהוא ספר של צדיקים, ואף אנו נאמר על ספר 'ליקוטי מוהר"ן' שהוא ספר של משיח מאחר ששם מדבר תמיד משלימות התיקונים שהיה לעתיד ע"י משיח צדקינו שיבוא בב"א].

וכאן המקום להעתיק ענין נפלא מכת"י של הרה"ח הר"ר משה גלידמאן ז"ל מטשענסטחוב וז"ל "מוהרנ"ת נסע פעם בדרך ואמר לפני אנשיו ב' תורות מליקוטי מוהר"ן ואח"כ התפלל בהתלהבות גדול, אחר התפלה אמר שהתפלל בכוח אלו ה' תורות, ומכ"ש משיח שיתפלל בכוח כל התורות של הליקוטי מוהר"ן אזי נוכל לשער בעצמנו איך הוא יתפלל" עכ"ל.

"אבל אתה עם ספריך טוב עשית"

ועוד ירמו לנו לידת מוהרנ"ת ז"ל דייקא בחודש שבט, אשר בחודש זה "הואיל משה באר את תורה הזאת" - זו משנה תורה, עיין בהקדמת "ימי התלאות" שמביא שם סיפור החלום ממוהרנ"ת ז"ל שראה את רבינו ז"ל והרעיא מהימנא וכו', ורבינו ז"ל חיזק אותו ואמר לו "אבער דו האסט מיט דיינע ספרים גיט גימאכט" (אבל

.....

אתה עם ספריך טוב עשית) והרעיא מהימנא הסכים לרבינו ז"ל ואמר "יא יא גיט גימאכט" (כן כן טוב עשית).

כי מכל תלמידי רבינו ז"ל לא היה כמוהרנ"ת ז"ל שביאר לנו באר היטב את התורה שקיבלנו מאדמו"ר ז"ל, והוא דרש דרש על כל קוץ וקוץ מדבריו ז"ל תילי תילים של הלכות וביאורים ודרושים נפלאים לפרש לעובדא ולמעשה כל עמקי עצותיו הנוראים, וכיוונה דעתו הק' לדעת הקודש שלו ז"ל לחדש בהם חידושים אמיתיים ולהבין מהם דבר מתוך דבר במשנה התורה אשר הוא ז"ל השפיע עליו פי שנים ברוחו, וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה ותבונה ודעת, ובבירור המדמה מדמונות של היכלי התמורות ומתורות הנפולות, המכונים בזוה"ק ריקיעין דשוא.

ולכך הפליג בעצמו מוהרנ"ת ז"ל בנחיצות לימוד ספריו הק' כי כל דבריו בלולים ומושרשים בדברי רבינו ז"ל ועל פי פקודתו ז"ל חידש הלכותיו הק' אשר אמר עליהם בעצמו "דאס איז דעם רעבינס מוח און מיין מויל" (זהו המוח של הרבי והפה שלי), ומחמת זה אמר תלמידו המובהק מוה"ר נחמן טולטשינער זצ"ל שיש להרבות בלימוד הליקוה"ל יותר מספרי רבינו ז"ל (עיין בהקדמת "כוכבי אור" הערה ז'). ובספר "שיחות וסיפורים" אות מ"ז מביא שמוהרנ"ת ז"ל שאל את תלמידו הנ"ל בעת שגמר לכתוב ולהעתיק את הליקוטי הלכות, אם הרגיש בספרו התנוצצות אלוקות, והשיב לו הן, עיי"ש.

[ושמעתי מזקני אנ"ש, שמוהרנ"ת ז"ל אמר פעם אחת בתוך שיחתו הק' על הליקוטי הלכות "דאס איז דער גן עדן פין השי"ת אליין" (זהו הגן עדן של השי"ת בעצמו), וזהו מרוב עוצם השגתו והרגשתו בעצמו עונג ונועם המתקנת שעשה בדבריו ובדברי רבינו ז"ל הכלולים שם].

ולכן מרגלא בפומא דאנ"ש לשנן ולומר על הליקוטי הלכות מאמר חז"ל "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא", והאמת כך הוא, כי כדי שנוכל לעמוד במאחז"ל (אבות פי"ד) "התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין" מוכרחים הרבה מאד לשקוד בתמידות על ספריו הק', כי הם הם התורה תבלין בדור האחרון נגד פגעי הזמן והבלי היצר וקליפת עמלק, ודייקא על ידם אפשר להנצל ממה שצריכים להנצל, ובכח הספרים הללו והעצות שבהם אפשר לעבור הגשר צר מאד שבפרוודור עוה"ז ולהגיע בשלום לטרקלין עוה"ב.

ועיין בהקדמת "קונטרס הצירופים" ששמע מפי מורו מוהרנ"ת ז"ל, מה שאמרו חז"ל (בי"ב י') "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" נאמר עתה על ספרי מוהרנ"ת ז"ל, באשר כי הם הם התורה שבע"פ לספרי רבינו ז"ל כנ"ל, [רמוז לדבר, כי מלת "ותלמודו" עם הכולל והאותיות גימ' 'נתן'].

[א"ה, עיין בהקדמה שניה לספר פרפראות לחכמה [החדש] מ"ש "שע"פ רוב מדברים התורות מענין עולם התיקון ומהמשכת ההנהגה שלעתיד ומהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו וכן כל כיו"ב".

שאינ ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מוהרנ"ת ז"ל

ועל פי כל הנ"ל, נבין ונראה עוד רמז נפלא ליום לידת מוהרנ"ת ז"ל בט"ו בשבט, שבמחצית החודש אז הוא זמן מילוי הלבנה כידוע, כי הרבי והתלמיד בחי משה ויהושע, הם בחי פני חמה ופני לבנה כמאחז"ל, ומוהרנ"ת ז"ל בעצם קליטתו אור אדמו"ר ז"ל האיר ונ'ת'ן לנו תורת אור החמה [רבינו ז"ל] בצמצום ובמילוי אור הלבנה, ובו נתקיים "והיה אור הלבנה כאור החמה", כי הוא ממש נכלל ונאכל ונהפך למהות רבינו ז"ל (עיין תורה קכ"ט) עד שאי אפשר בלעדו לדעת ולכוון בדברי רבינו ז"ל, וכתב בספר "ביאור הליקוטים" "שאינ ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מוהרנ"ת ז"ל, כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת רבינו ז"ל להיות ביכולת לקבל מאתו" עיי"ש. [ושמעתי רמז נאה ונפלא מזקני אנ"ש, במה שאמרו חז"ל שהג' ערי מקלט שהבדיל משה לא קלטו עד שהבדיל יהושע ג' ערי מקלט שבא"י, ולרמז לענינינו שאי אפשר לקלוט הארת דעת רבינו ז"ל קודם שקולטים דעת מוהרנ"ת ז"ל], והוא הוא החותם האמיתי של המחוקק רבינו ז"ל בבחי' "וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו" (עיין היטב בתר קי"מ ותבין הדבר לאישורו).

"כי סמך משה את ידיו עליו"

ועיין ספר "פרפראות לחכמה" שכותב שם בכמה מקומות אשר שמע בשם אביו ז"ל ששמע מזקני תלמידי רבינו ז"ל שהבינו מרמזותיו הק' ז"ל בשבת חנוכה האחרון של ימי חייו הק', שבמאמרו הק' "כי מרחמם ינהגם" (תו' ז' תנינא) ובפרט בהפסוק "כי סמך משה את ידיו עליו" סמך ידו על מוהרנ"ת ז"ל שהוא יהיה המוציא והמביא בכל עניניו ז"ל לאחר פטירתו וכו', עיי"ש באריכות ותראה נפלאות גדולתו של מוהרנ"ת ז"ל.

[ועוד שמעתי מזקני אנ"ש, כי בעת שנסתלק מוהרנ"ת ז"ל בעש"ק ויגש עשרה בטבת תר"ה תיכף אחר הדלקת הנרות, אז התפללו אנ"ש קבלת שבת בביתו, ואחר התפלה כשעברו ליד פתח החדר אשר שכב שם מוהרנ"ת ז"ל על הארץ, עמד אז הרב המאוה"ג מוהר"ר אהרן ראב"ד דק"ק ברסלב והכריז לכל הנצבים עליו כשהראה אצבעו כלפי מוהרנ"ת ז"ל ואמר כדברים האלה "כשאדמו"ר ז"ל אמר בשבת חנוכה האחרון מימי חייו הק' את הפסוק "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו" ידענו כולנו שהוא מתכוון עליו].

גם ידוע שבמוצאי שבת קודש כשחזרו מקבורת מוהרנ"ת ז"ל נזדככו השמים וקידשו אז הלבנה, ורמז "פני יהושע כפני לבנה" כנ"ל.

כל הנ"ל כתבתי כעין ראשי פרקים, ולא הרחבתי את הדיבור בכל פרט ופרט רק כמאן דמחוי במחוג מעוצם מעשה תוקפו וגבורתו ופרשת גדולת מוהרנ"ת ז"ל הענף הגדול מהאשל הגדול אשר טעם עצו ופריו שוה, אבל באמת לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי שגבה מדעתנו גודל קדושתו חסידותו ופרישותו, ומי ימלא רוממות ערכו וערך ספריו הק' אשר המה דברי אלוקים חיים, [וראה

מה שכתב והעיד עליו תלמידו הגדול בעל "קונטרס הצירופים" בזה"ל: "ותאמינו לי שאני לומד עתה ההלכות [ממוהרנ"ת] מחושן משפט ח"א, ואני יושב משתומם ותוהה אם זה אמר ילוד אשה? הנהיה כדבר הזה? הנשמע קול אלוקים מדבר מתוך האש ויחי?!!!" (נתיב צדיק).

ועתה עמוד מרעיד ומשתומם ממראה עיניך למה באמת זכה ילוד אשה והגיע למה שהגיע, וכל זה על ידי מסירות נפשו בהתקרבותו והתחברותו אל ראש בני ישראל קודש הקדשים אור האורות וכו' אדמו"ר ז"ל, ויפח באפיו נשמת חיים מתוכו ומעצם נשמתו להאיר בו הארת דעתו הק' כמאור הגדול במאור הקטן, ויהיו למאורות להאיר על הארץ ועל פני תבל בספריהם הק'.

ואתה המעיין! פוק חזי גבורתא דמך אשר לית מלתא דלא רמיזא באורייתא, ולא דבר ריק הוא, כי הוא נפלאות תמים דעים ולו נתכנו עלילות אשר שגבו מדעתינו האנושי לדעת מה זה ועל מה זה נולד מוהרנ"ת ז"ל דייקא ביום ט"ו בשבט, ופשר חלום הסולם לפני התקרבותו לרבינו ז"ל (כעין חלום הסולם של יעקב אצ"ה), אך המעמיק בעין האמת יראה עוצם גדולת הבורא וגדולת התורה וגדולת הצדיקים ותלמידיהם אשר חתרו ויגעו כל ימיהם ומסרו נפשם מנגד רק למען תיקונינו הנצחי בהשתלשלות נפלאה

כזאת ובהתגלות נוראה כזאת והכל כדי להיטיב אחריתנו בסוף אחרית ימים אלו.

ולכן נשימה נא אל לבבינו להאמין בדבריהם הק' על כל אשר יאמרו כי הוא זה, ונמשיך עצמנו ונרוצה אחריהם ללמוד ספריהם ולקיים עצותיהם ולשמור אורחותיהם וללכת בדרכיהם לטוב לנו כל הימים, ובאורם נראה אור פני מלך המשיח כב"א.

**"כתוב זאת זכרון
'בספר' ושים
באזני 'יהושע' כי
מחה אמחה את
זכר עמלק" וכו',
להורות לנו יסוד
נצחי לדורות עולם
בפרט לדורו של
משיח, ולדעת
ולזכור שכל עיקר
השאר דעתו
של הצדיק האמת
אשר בזה תלוי
מחיית קליפת
עמלק ושלימות
תיקון העולם -
העיקר הוא על ידי
ה"ספר והתלמיד"
שהנחילנו רבינו
ז"ל, ובלעדם לא
נרים ידינו ורגלינו
להשיג שכל הנקנה
בדעת רבינו ז"ל**

...וְהָיָה מִבְּקֻשָּׁה מְאֹד
זְמַן מְרֻבָּה מְאֹד עַד שְׂמֻצָּאָה.

..וְהָיָה הוֹלֵךְ אָנָּה וְאָנָּה זְמַן רַב וּבְמִדְבָּרִיּוֹת
וּבְשָׂדוֹת וּבִיעָרִים וְהָיָה מִבְּקֻשָּׁה זְמַן רַב מְאֹד..

..וּשְׂאֵל אוֹתָהּ: אֵיךְ אֲנִי יְכוּל לְהוֹצִיא אוֹתְךָ.

וְאָמְרָה לוֹ שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְךָ לְהוֹצִיא אוֹתִי כִּי-
אִם כְּשֶׁתְּהִיָּה בּוֹחֵר לְךָ מְקוֹם וְתִהְיֶה יוֹשֵׁב שָׁם
שָׁנָה אַחַת, וְכָל הַשָּׁנָה תִּתְגַּעְגַּע אַחֲרַי לְהוֹצִיא
אוֹתִי, וּבְכָל זְמַן שִׁיְהִיָּה לְךָ פְּנְאֵי תִּהְיֶה רַק
מִתְגַּעְגַּע וּמִבְּקֻשׁ וּמִצַּפָּה לְהוֹצִיא אוֹתִי..

..וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת מְאֹד וְאָמַר:

אֲנִי יוֹדֵעַ שִׁישְׁנֹו בּוֹדְאִי..

סיפורי מעשיות - מעשה מאבירת בת מלך